

**อิทธิพลของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
ที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
บริเวณตำบลมาบตาพุด อ.เมือง จ.ระยอง**

**สมศักดิ์ ทางทอง
สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี**

**รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ**

2540

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาอิทธิพลของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่มีต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนบริเวณตำบลมาบตาพุด อ.เมือง จ.ระยอง ในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วย หัวหน้าสำนักงานจังหวัดระยอง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลมาบตาพุด ข้าราชการฝ่ายต่างๆในสำนักงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด กำนันตำบลมาบตาพุด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 3 ตำบลมาบตาพุด ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ นักศึกษาวิชาเอกพัฒนาชุมชน สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ที่เป็นผู้ช่วยในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และบุคคลต่างๆที่ไม่ได้กล่าวนามในที่นี้แต่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ด้วย

และที่สำคัญที่สุดก็คือ ขอกราบขอบพระคุณท่านเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้อำนวยการกองวิจัยและแผนงาน หัวหน้าฝ่าย และนักวิชาการฝ่ายส่งเสริมการวิจัย กองวิจัยและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้กรุณาสนับสนุนด้านทุนวิจัยในครั้งนี้และประสานงานจนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ ทางทอง
สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ.....	(ก)
สารบัญ.....	(ข)
สารบัญตาราง.....	(ค)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
เอกสารที่เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก.....	5
สภาพทั่วไปของจังหวัดระยอง.....	19
การปกครองของจังหวัดระยอง.....	22
โครงสร้างประชากรจังหวัดระยอง.....	24
สภาพปัญหาด้านแรงงาน.....	25
การเมืองและความมั่นคง.....	26
สภาพทางเศรษฐกิจ.....	28
การท่องเที่ยว.....	30
บทบาทของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่มีต่อบริเวณ	
พื้นที่โครงการ ในทรรศนะของบุคคลต่างๆ.....	40
โครงการอิสเทิร์นซีบอร์ด ในทรรศนะของชาวระยอง.....	46
ผลกระทบของโครงการอิสเทิร์นซีบอร์ด.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล	
ภาคตะวันออกที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนใน	
บริเวณพื้นที่.....	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	66
ตอนที่ 2 สถานภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด.....	68
ตอนที่ 3 สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมก่อนและหลังโครงการ..	73
ตอนที่ 4 ผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง.....	76
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	79
สรุปผลการวิจัย.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	95
บทคัดย่อ.....	98

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงโครงการของกระทรวงทบวงกรมต่างๆที่จะดำเนินการใน จังหวัดระยอง..... 15
2	แสดงจำนวนประชากรของจังหวัดระยอง ปี พ.ศ.2537..... 25
3	แสดงสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง..... 26
4	แสดงการจัดการศึกษาของจังหวัดระยองจำแนกตามสังกัด ปี พ.ศ.2535. 34
5	แสดงจำนวนวัด พระสงฆ์ ที่พักสงฆ์ พระภิกษุสามเณร จังหวัดระยอง ปี พ.ศ.2533-2534..... 35
6	แสดงจำนวนโรงพยาบาล สถานีอนามัย แพทย์และพยาบาล ของรัฐบาล จังหวัดระยอง พ.ศ.2532-2534..... 36
7	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำแนกตามหมู่บ้านและสถานภาพ ทางสังคม..... 63
8	แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ..... 66
9	แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ.... 67

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เมื่อรัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก หรือที่เรียกว่า โครงการ Eastern Seaboard ขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529) โดยแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นแผนร่วมระหว่างภาครัฐบาล และ เอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลบางตอน ให้เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรม การขนส่งทางบกและทางเรือ นอกจากนี้ ยังมีความคิดที่จะสร้างเป็นเมืองอุตสาหกรรม รองจากกรุงเทพมหานคร โครงการนี้จัดเป็นโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการลงทุน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งถ้าทำได้สำเร็จก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากมาย และนำ ความสมบูรณ์พูนสุขมาสู่ประชาชนในจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออก

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกนั้น พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกครอบคลุม 3 จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และ จังหวัดระยอง โดยจะพัฒนาให้เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมเบา และ ระบบเมืองใหม่ขึ้นมาอย่างมีระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดชุมชนใหม่ในแถบพื้นที่บริเวณดังกล่าว เนื่องจาก ความต้องการแรงงานที่อพยพมาจากแหล่งอื่น และประชากรที่อยู่ในแหล่งเดิม ในส่วนนี้ รัฐบาลจำเป็นต้องพัฒนาในด้านที่อยู่ การศึกษา สาธารณสุขและการบริการทางสังคม

จังหวัดระยอง ซึ่งได้รับเลือกเป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการดังกล่าว ได้มีการดำเนินการปฏิบัติไปตามแผนอย่างจริงจังตั้งแต่ ปี 2524 เป็นต้นมา โดยได้รับการ กำหนดบทบาทให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมหลักและศูนย์กลางเศรษฐกิจที่สำคัญของชาติ โดยได้สร้าง โรงแยกก๊าซธรรมชาติ ขึ้นที่ ตำบลมาบตาพุดเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2524 หลังจากนั้นโครงการใหญ่อีกมากมายหลายโครงการก็ได้ดำเนินการต่อมา เช่น โครงการนิคมอุตสาหกรรม และชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด โครงการสร้างท่อส่งน้ำดอกกราย-มาบตาพุด โครงการ

โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติหน่วยที่ 1 โครงการก่อสร้างทำเรืออุตสาหกรรมมาตาพูด
การพัฒนาสนามบินนานาชาติ ระยอง-อู่ตะเภา เป็นต้น

นอกจากโครงการต่างๆของภาครัฐบาลดังกล่าวแล้ว ในด้านภาคเอกชนยังพบ
ว่า ในปี 2534 จังหวัดระยองมีโรงงานที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการรวม 754 โรงงาน
(บรรยายสรุปจังหวัดระยอง 2535: 27) แยกเป็นโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาตาพูด
จำนวน 29 โรงงาน เงินลงทุนทั้งสิ้น 59,470.12 ล้านบาท ส่วนโรงงานที่เหลืออีก 725
โรงงาน กระจายอยู่นอกนิคมฯ โดยอยู่ในเขตอำเภอเมืองระยองมากที่สุด รองลงมาอยู่ใน
เขตอำเภอแกลง บ้านค่าย บ้านฉาง วังจันทร์และปลวกแดง

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบริเวณ ตำบลมาตาพูด จ.ระยอง เป็นพื้นที่ที่
รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศ โดยได้ให้พื้นที่ประมาณ 20,000
ไร่ในตำบลมาตาพูดเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ อุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้ก๊าซ
ธรรมชาติเป็นตัวนำที่จะทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น โรงแยกก๊าซ อุตสาหกรรม
เปโตรเคมี อุตสาหกรรมปิ๋ย อุตสาหกรรมแทนทาลัมและอื่นๆ เป็นต้น ดังนั้นในอนาคตอันใกล้
นี้บริเวณมาตาพูดจะถูกพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่จะนำประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรม
ที่ทันสมัย โดยเฉพาะจะเป็นแหล่งสร้างงาน และ การลงทุนที่ทันสมัยรวมทั้งเป็นประตู
ใหม่ของประเทศในการรับสินค้าเข้าและส่งออก โดยไม่ผ่านกรุงเทพฯซึ่งจะมีบทบาท
โดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันเป็นความหวังใหม่ที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจของ
ประเทศให้ดีขึ้น

ดังนั้นโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการค้าเงิน
ชีวิตของประชาชนในบริเวณโครงการอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
การเมือง การปกครอง ด้านความมั่นคง ด้านสิ่งแวดล้อมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสังคม
และวัฒนธรรม โดยเฉพาะบริเวณมาตาพูด ซึ่งจะมีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่นและแออัด
ซึ่งจะทำให้ความต้องการบริการของรัฐ ทั้งทางด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขและระบบ
สาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพิ่มมากขึ้น เกินกว่าความสามารถของรัฐที่จะตอบสนองได้
ทันกับความต้องการ นอกจากนี้ลักษณะสภาพทางสังคมจะเป็นสังคมเมืองมากขึ้น จึงอาจก่อ

ให้เกิดปัญหาการปรับตัวของประชาชนเข้ากับสังคมอุตสาหกรรม ปัญหาอาชญากรรมอาจเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการอพยพย้ายถิ่นฐานหลายเฟาพันธุ์หลายเชื้อชาติ อันอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอารยธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากที่สุด จึงน่าจะได้ทำการศึกษาเรื่องนี้เป็นกรณีตัวอย่างสำหรับการเปลี่ยนแปลงในบริเวณอื่นๆ จึงได้ทำการศึกษาและวิจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม และวัฒนธรรมในบริเวณชุมชนมาบตาพุด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกขึ้น อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การศึกษาเรื่องนี้ให้ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ทั้งหมดของโครงการนี้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ต.มาบตาพุด จ.ระยอง ก่อนและหลังดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปในชุมชน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชน ต.มาบตาพุด จ.ระยอง ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปในชุมชน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ต.มาบตาพุด จ.ระยองก่อนและหลังดำเนินการโครงการ
2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม และวัฒนธรรม ของชุมชนมาบตาพุด ในความคิดเห็นของประชาชน
3. เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อประชาชน ให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้
 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ใน 5 หมู่บ้าน ในตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการอย่างน้อยเป็นเวลา 5 ปี คือ ต้องอยู่ในชุมชนนี้ ก่อน พ.ศ. 2529 และขณะที่ทำการวิจัยก็ยังอาศัยอยู่ในบริเวณเดิมหรือชุมชนเดิม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ประชาชนอยู่ในขอบข่ายของประชากร จำแนกเป็น

- ผู้นำชุมชน
- ประชาชนทั่วไป

ตัวแปรตาม

- สภาพทางสังคม ก่อนและหลังการดำเนินการโครงการ
- สภาพทางวัฒนธรรม ก่อนและหลังการดำเนินการโครงการ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้นำชุมชน หมายถึง ประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ใน 5 หมู่บ้าน ในตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการอย่างน้อย 5 ปี (ก่อน พ.ศ. 2529) และขณะที่ทำการวิจัยก็ยังอาศัยอยู่ในบริเวณเดิมหรือชุมชนเดิม และดำรงตำแหน่งในฐานะผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ เช่น พระภิกษุสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ครู สาธารณสุขตำบล เจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุข พัฒนาการตำบล เกษตรตำบล กรรมการศึกษา สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ข้าราชการสังกัดอื่น ๆ ที่อยู่ในชุมชน และผู้ที่ประชาชนยกย่องนับถือ ฯลฯ

2. ประชาชนทั่วไป หมายถึง ประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ใน 5 หมู่บ้าน ในตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการอย่างน้อย 5 ปี (ก่อน พ.ศ. 2529) และขณะที่ทำการวิจัยก็ยังอาศัยอยู่ในบริเวณเดิมหรือชุมชนเดิม นอกเหนือจากบุคคลที่กล่าวไว้ในข้อ 1

บทที่ 2

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2524: 129-136) ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2524 และให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2524 - วันที่ 30 กันยายน 2529 ได้กำหนดแนวทางที่จะกระจายความเจริญและกิจกรรมเศรษฐกิจไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยได้คัดเลือกพัฒนา "พื้นที่เฉพาะ 5 แห่ง" และ "พัฒนาระบบเมือง" ในส่วนภูมิภาคให้เข้ามามีส่วนเสริมในการปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมให้ได้ผลยิ่งขึ้นอีกทางหนึ่ง กล่าวคือ ได้คัดเลือกพื้นที่ เฉพาะแถบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย ภาคตะวันตก บริเวณชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ เพื่อทำการเร่งรัดเป็นกรณีพิเศษใน 5 ปีข้างหน้า ซึ่งจะมีส่วนในการแก้ปัญหาทางด้านความมั่นคงตามบริเวณชายแดนด้วย ขณะเดียวกันได้กำหนดที่จะ "พัฒนาระบบเมืองหลักและเมืองรอง" ขึ้นในภาคต่างๆ ในส่วนของการพัฒนาพื้นที่เฉพาะแห่งในแถบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทยได้กำหนดพื้นที่ 3 จังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง และ ฉะเชิงเทรา ให้เป็นพื้นที่ที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็น "แหล่งอุตสาหกรรมหลัก" ของประเทศในอนาคต ตามแผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมใน 5 ปีข้างหน้า ซึ่งจะมีส่วนช่วยกระจายอุตสาหกรรมไม่ให้ไปรวมตัวกันตามบริเวณกรุงเทพมหานคร และจะเป็นการพัฒนาภาคตะวันออกให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ผลอย่างยิ่ง

การพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออก

ภาคตะวันออกนับว่าเป็นภาคที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงสุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆของประเทศไทยดังจะเห็นได้ว่าผลผลิตรวมของภาคในปี 2522 มีสัดส่วนถึงร้อยละ

13.4 ของผลผลิตรวมของประเทศ และมีอัตราการขยายตัวในช่วงปี 2519-2522 ร้อยละ 12.4 ต่อปี สูงกว่าของประเทศและภาคอื่นๆทั้งหมด สาขาการผลิตที่มีสัดส่วนสูงสุดในการผลิตของภาค คือ สาขาอุตสาหกรรม สูงถึงร้อยละ 30.8 ของผลผลิตรวมทั้งภาค ทั้งนี้เนื่องจากภาคตะวันออกมีข้อได้เปรียบในด้านแหล่งที่ตั้ง คือ ไม่อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครมากนักและมีพื้นที่เชื่อมโยงติดต่อกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของแรงงานและวัตถุดิบหลายอย่าง และติดกับอ่าวไทย อันเป็นช่องทางเข้าออกที่สำคัญของสินค้า นอกจากนี้ภาคตะวันออกมีปัจจัยพื้นฐานค่อนข้างสมบูรณ์ คือ มีโครงข่ายด้านคมนาคมและสื่อสารเชื่อมโยงที่ดี มีท่าเรือน้ำลึกและประตูที่จะนำก๊าซธรรมชาติขึ้นบก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้จูงใจให้เอกชนเข้ามาลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่หลายประเภท

จากสภาพภูมิศาสตร์ และเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายที่จะพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก อันได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยองและ ฉะเชิงเทรา เนื้อที่ประมาณ 8.3 ล้านไร่ และประชากร 1.6 ล้านคน ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญ และแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมหลักของประเทศในอนาคต โดยพิจารณาจากข้อได้เปรียบที่พื้นที่ 3 จังหวัดนี้เป็นที่ตั้ง ท่าเรือน้ำลึก สนามบินอู่ตะเภา หลังจากก๊าซธรรมชาติ และโครงข่ายกิจการขั้นพื้นฐานอื่นๆที่สมบูรณ์กว่าพื้นที่ในภาคอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จะมีปัญหาและข้อจำกัดในพื้นที่ที่จะต้องแก้ไข 3 ประการ คือ

1.1 การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค สำหรับแหล่งอุตสาหกรรมและชุมชนใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวนน้อย ประกอบกับพื้นที่ที่มีลักษณะเหมาะสมกับการพัฒนาให้เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีน้อยมาก

1.2 ปัญหาการเวนคืนที่ดิน เพื่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในบริเวณพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรี ได้กำหนดให้เป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมหลัก เนื่องจากระดับราคาที่ดินในบริเวณดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหลายเท่าตัว

1.3 การพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดนี้ จะต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงของกิจกรรม การพัฒนาระหว่างพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดทั้งกรุงเทพมหานคร คือต้องให้มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีขนาดใหญ่และฐานะเศรษฐกิจล้าหลังที่สุด ขณะเดียวกันการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องเป็นฐานรองรับความเจริญทางเศรษฐกิจที่กระจายออกจากกรุงเทพฯ ในอนาคตตามนโยบายการกระจายความเจริญออกจากกรุงเทพฯ ในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 ด้วย

เป้าหมายการพัฒนา

ให้พัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ ตามนโยบายหลักของแผนพัฒนาฉบับที่ 5 ที่ต้องการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมให้ไปตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบ โดยพัฒนาให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นศูนย์อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ให้มีความสมบูรณ์ในตัวเองและเป็นการเสนอทางเลือกแหล่งที่ตั้งให้กับอุตสาหกรรมใหม่ในอนาคต โดยไม่ต้องอยู่บริเวณกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้จะเป็นการชดเชยการเติบโตและบรรเทาความแออัดของกรุงเทพมหานครลงได้ โดยที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกจะกลายเป็นศูนย์อุตสาหกรรมใหม่ และแหล่งสร้างงานที่สำคัญของประเทศอีกแห่งหนึ่ง นอกจากนี้มีเป้าหมายที่จะให้ชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นประตูทางออกให้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอันที่จะส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพมหานคร

พื้นที่เป้าหมาย: กำหนดให้พื้นที่ระหว่างสัตหีบ-เขตเทศบาลระยอง เนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 123,750 ไร่ เป็นเมืองอุตสาหกรรมที่ทันสมัยและเป็นที่ตั้งของ "อุตสาหกรรมหลัก" เช่น อุตสาหกรรมแยกก๊าซ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมโซดาแอช อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี เป็นต้น โดยยึดหลักว่าอุตสาหกรรมหลักที่มีการนำวัตถุดิบเข้าและส่งผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปออกไปเป็นจำนวนมากจะใหตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือสัตหีบมากที่สุด นอกจากนี้ได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณแหลมฉบัง เนื้อที่ประมาณ 2,800 ไร่ เป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมด้วย

มาตรการการพัฒนา

1. กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่เป้าหมาย โดยเร่งดำเนินการวางผังและจำแนกขอบเขตของพื้นที่ที่จะใช้เป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมหลักและเมืองใหม่ คือ บริเวณระหว่างสัตหีบและเขตเทศบาลเมืองระยอง ให้สอดคล้องกับบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่มีอยู่และที่จะพัฒนาต่อไปทั้งระยะสั้นระยะยาว กล่าวคือ

1.1 ระยะสั้น เร่งวาง "นโยบายเค้าโครงการใช้ที่ดิน" เพื่อกำหนดแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมหลักแต่ละประเภท ที่รัฐมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมให้เอกชนมาลงทุนในบริเวณพื้นที่เป้าหมาย ตลอดทั้งกำหนดที่ตั้งของเมืองและแหล่งสาธารณูปโภคที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางหลักในการประสานการลงทุนของเอกชนและของรัฐให้ดำเนินไปในทิศทาง ที่สอดคล้องกันและให้เกิดประสิทธิภาพในการลงทุนพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการจัดโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเมืองใหม่ และการพัฒนาอุตสาหกรรมหลักและกำหนดมาตรการพิเศษที่จะควบคุมระดับราคาที่ดินให้เป็นไปในลักษณะที่จะสนับสนุนการลงทุน อย่างสมเหตุสมผล โดยอาจรวมถึงการจัดให้มีงบประมาณพิเศษ เพื่อการจัดหาที่ดินสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วย

1.2 ระยะยาว วางผังเมืองรวมของพื้นที่เป้าหมาย โดยยึด "นโยบายเค้าโครงการใช้ที่ดิน" เป็นหลักและประกาศเป็นกฎหมายในการควบคุมการใช้ที่ดิน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ในด้านวางผังเมือง เฉพาะในขั้นต่อไป

2. กำหนดมาตรการจูงใจให้เอกชนลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรมหลัก โดยรัฐจะต้องพิจารณากำหนดมาตรการดังนี้

2.1 ส่งเสริมการลงทุนโครงการอุตสาหกรรมหลัก โดยกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี และกำหนดสัดส่วนของการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน

2.2 ระดมแหล่งเงินลงทุนจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เพื่อการลงทุนอุตสาหกรรมของภาคเอกชนในพื้นที่เป้าหมาย

2.3 ตั้งหน่วยงานหรือองค์กรพิเศษขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์กลางประสานนโยบายด้านการลงทุนและลดความซ้ำซ้อนของระบบราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้การลงทุนของภาคเอกชนมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น

3. จัดหาบริการขั้นพื้นฐานที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรมหลักต่างๆ โดยปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญๆ เช่น

3.1 ท่าเรือน้ำลึก ขยายท่าเรือพาณิชย์ลัดทียบภายในเขตที่กำหนดไว้ ในพระราชกฤษฎีกา โดยการขยายท่าเทียบเรือเพิ่มขึ้นเป็น 9 ท่า เพื่อบริการสินค้าได้เพิ่มขึ้นเป็น 8 ล้านตัน/ปี รวมทั้งปรับปรุงร่องน้ำหน้าท่าให้มีความลึกเพื่อให้เรือขนาด 120,000 ตันเข้าออกได้สะดวก สามารถให้บริการสินค้ากองเป็นหลักและสินค้าทั่วไปด้วย

3.2 น้ำ ศึกษาสำรวจและออกแบบก่อสร้างท่อส่งน้ำดิบจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายไปยังมาบตาพุดให้เสร็จในปี 2526 และถึงลัดทียบในปี 2528 โดยให้สามารถส่งน้ำได้อย่างน้อยประมาณ 60 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เร่งก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลและบ้านบึงในปี 2526 อ่างเก็บน้ำคลองหลวงในระยะต่อไป พร้อมทั้งวางแผนการใช้น้ำในอนุภาคฯ และสำรวจความเหมาะสมแหล่งน้ำอื่นๆ ที่มีอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำใกล้เคียง เพื่อเตรียมการสำหรับการพัฒนาในอนาคต ส่วนแหล่งฉบับนั้นจะนำน้ำจากหนองค้อ ศรีราชา มาที่แหลมฉบังให้ทันภายในปี 2526

3.3 ถนน ศึกษาปริมาณจราจรบริเวณระหว่าง ลัดทียบ-ระยอง เพื่อวางแผนปรับปรุง ขยาย และสร้างทางหลวงเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องกับทางรถไฟ ท่าเรือและการขยายตัวของอุตสาหกรรมและชุมชนในอนาคต

3.4 รถไฟ ศึกษาและสำรวจเพื่อกำหนดแนวทางก่อสร้างรถไฟสาย ลัดทียบ-ระยอง และก่อสร้างให้แล้วเสร็จในปี 2527 นอกจากนี้จะต้องศึกษาสำรวจเส้นทางเชื่อมสายตะวันออกเข้ากับสายเหนือ และสายตะวันออกเฉียงเหนือโดยตรง รวมทั้งเร่งรัดการ

ก่อสร้างเพื่อให้แล้วเสร็จภายในปี 2528

3.5 ไฟฟ้า ก่อสร้างสายส่ง และสถานีย่อยให้สอดคล้องกับการพัฒนาแหล่งอุตสาหกรรมและชุมชนศูนย์กลาง โดยเร่งก่อสร้างสายส่ง 230 เควี. จากอ่าวไผ่-ระยอง ให้แล้วเสร็จในปี 2526

3.6 สื่อสาร วางแผนและก่อสร้างชุมสายโทรศัพท์และโทรพิมพ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาแหล่งอุตสาหกรรมและชุมชนศูนย์กลาง

4. จัดบริการด้านการพัฒนาแรงงานฝีมือและสุขภาพอนามัย เพื่อสนับสนุนการลงทุนของเอกชน ดังนี้

4.1 พัฒนาแรงงานฝีมือ โดยกรมแรงงานต้องปรับปรุงแนวทางการฝึกอบรมของ "สถาบันฝึกอบรมฝีมือแรงงาน" ที่ชลบุรีให้มีคุณภาพและปริมาณตรงกับความต้องการของโรงงานในระยะสั้นและกรมอาชีวศึกษาต้องปรับหลักสูตรและแนวการสอนของ "โรงเรียนหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษา" ในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นในระยะต่อไป หรือขอความร่วมมือจากเอกชนที่ประกอบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ให้เป็นผู้ฝึกอบรมหรือให้ทุนอุดหนุนในการดำเนินการดังกล่าว

4.2 คุ้มครองป้องกันสุขภาพของผู้ใช้แรงงาน โดยจัดตั้ง "ศูนย์หรือสถานอาชีวอนามัย" ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้แก่กรรมกรโรงงานต่างๆ ให้รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยและรู้จักป้องกันอันตรายจากสารเคมีและเครื่องจักรกลโรงงาน ตลอดจนให้การรักษาพยาบาลกรรมกรโรงงานที่เจ็บป่วย

5. กำหนดมาตรการควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และความเสื่อมโทรมของดิน โดยให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดมาตรการ เงื่อนไขและโครงการดำเนินการที่จำเป็น เพื่อใช้ควบคุมสภาวะแวดล้อมที่เป็นพิษจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดถิ่นฐานและการอนุรักษ์พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล นอกจากนั้นให้ส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น เช่น ยางพาราและไม้ผลแทนการปลูกพืชไร่ในบริเวณที่เป็นแหล่งต้นน้ำสาธาร

ที่สำคัญ เพื่อเป็นการชดเชยความเสื่อมโทรมของดิน ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งมีอยู่
ค่อนข้างจำกัดในภาคนี้

๕. จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยศึกษาถึงผล
สะท้อนและความเชื่อมโยงของการพัฒนาฯ ที่จะมีต่อระบบชุมชนภายในพื้นที่ และภายในภาค
ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเมืองในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เพื่อใช้เป็น
กรอบหลักในการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกให้มีความสอดคล้องกับนโยบาย
ของรัฐ ในอันที่จะพัฒนาพื้นที่นี้ให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลัก และเมืองใหม่ นอกเหนือไปจาก
กรุงเทพฯ และเพื่อให้เป็นศูนย์กลางความเจริญในส่วนภูมิภาคที่สามารถรองรับ และกระจาย
ผลการพัฒนาไปสู่ชนบท

ในการจัดทำแผนแม่บทได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเข้ามาดำเนินการศึกษา เพื่อจัด
ทำแผนแม่บท ซึ่งสาระสำคัญของการศึกษาจะให้ข้อเสนอแนะด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. นโยบายและสู่ทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมประเภท
ต่างๆซึ่งจะมีผลต่อการใช้วัตถุดิบและแรงงานที่มีอยู่ในภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียง
เหนือพร้อมทั้ง เสนอแนะมาตรการที่จะชักจูง เอกชนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้มาลงทุน

2. แผนงานของการพัฒนากิจกรรมขั้นพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมที่จำเป็น
ต่อการพัฒนาพื้นที่นี้ โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานฯ ที่มีอยู่แล้วให้มี
ประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความเหมาะสมด้านวิศวกรรมและการลงทุน
ของโครงการใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่ด้วย

3. รูปแบบการใช้ที่ดินของพื้นที่นี้เพื่อการเกษตร อุตสาหกรรมและการพัฒนา
เมืองอย่าง เป็นระบบที่มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนากรุงเทพฯ

4. สู่ทางการแก้ปัญหาด้านสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่จะมี
ผลกระทบต่อกิจกรรมท่องเที่ยวและประมง

5. การจัดรูปองค์กรบริหารงานระดับภาคที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้

แผนการและโครงการ

แผนการที่สำคัญ มี 8 แผนการ รวมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 30 โครงการด้วยกันคือ

1. แผนการส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้แก่ โครงการส่งเสริมให้เอกชนลงทุนด้านอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ บริเวณแหลมฉบังและโครงการอุตสาหกรรมหลักต่างๆบริเวณ หนองแพบ-มาบตาพุด เช่น โซดาแอช นู๋เยเคมี เหล็กและเหล็กกล้า เป็นต้น

2. แผนพัฒนาโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐาน เช่น โครงการพัฒนาท่าเรือพาณิชย์สัตหีบและโครงการวางท่อน้ำดิบจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายไปยังมาบตาพุดและสัตหีบ เป็นต้น

3. แผนการพัฒนาแรงงาน ได้แก่ โครงการส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือในกิจกรรมอุตสาหกรรม

4. แผนการสาธารณสุข ได้แก่ โครงการจัดตั้งศูนย์ หรือสถาบันอาชีวอนามัยในเมืองใหม่

5. แผนการพัฒนาเมือง ได้แก่ โครงการพัฒนาเมืองหลักชลบุรี เมืองรองระยอง และฉะเชิงเทรา และโครงการพัฒนาเมืองใหม่ที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

6. แผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ โครงการฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมบริเวณแหล่งต้นน้ำลำธาร และโครงการควบคุมสภาวะแวดล้อมเป็นพิเศษจากการประกอบกิจกรรมอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

7. แผนการปรับปรุงความเสื่อมโทรมของดินและการผลิตทางการเกษตร ได้แก่โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น

8. แผนการศึกษาเพื่อวางแผนแม่บท ได้แก่ โครงการศึกษาเพื่อวางแผนแม่บทของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก และ โครงการศึกษาออกแบบความเหมาะสมทางวิศวกรรมของโครงการที่ได้กำหนดไว้

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

แผนงานการพัฒนาระยะแรกนี้ คาดว่าจะก่อให้เกิดการจ้างแรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อมในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 300,000 คน ซึ่งยังไม่รวมถึงแรงงานที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากกิจกรรมต่อเนื่องทางด้านพาณิชย์ และบริการอื่นๆที่จะติดตามมาอีก อุตสาหกรรมต่างๆที่พัฒนาขึ้นมาใน ระยะแรกจะเป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า เป็นส่วนใหญ่และจะช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ประมาณปีละ 40,000 ล้านบาท ส่วนชุมชนอนาคตที่จะเป็นผลผลิตตามแผนพัฒนานี้อาจคาดการณ์ได้ว่า

เมืองชลบุรี จะเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในเชิงธุรกิจ และการบริหารงานภาครัฐบาล

แหลมฉบัง จะเป็นเมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ

พัทยา จะเป็นเมืองท่องเที่ยวควบคู่ไปกับศูนย์พาณิชย์และธุรกิจการค้า

มาบตาพุด จะเป็นเมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของประเทศ

เมืองระยองจะเป็นศูนย์บริการและฐานการศึกษาและวิจัยด้านเทคโนโลยี

ทั้งนี้ไม่รวมผลประโยชน์ทางอ้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนา เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งทางทะเล การลดปัญหาอัตราการขยายตัวของประชากรในกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาน้ำท่วมและปัญหาภัยสังคมอื่นๆ

ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผน

ตลอดระยะเวลากว่า 9 ปี ได้มีการดำเนินการตามแผนในขั้นตอนต่างๆมาโดยลำดับ จนถึงขั้นก่อสร้างโครงการพื้นฐานบางโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว เช่น ท่อส่งน้ำ ดอกทราย-มาบตาพุด และกำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างโครงการพื้นฐานหลักอื่นๆ เช่น ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ส่วน

โครงการอุตสาหกรรมได้ดำเนินโครงการก่อสร้างโรงแยกก๊าซธรรมชาติ เสร็จเรียบร้อยแล้ว แล้วตั้งแต่ปี 2528 นอกจากนี้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในภาคเอกชนได้เข้าลงทุนในเขตนิกมอุตสาหกรรมแหลมฉบังและมาบตาพุดแล้ว

ภายใต้เศรษฐกิจและโอกาสการลงทุนในปัจจุบัน คณะกรรมการการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงได้พิจารณาเร่งรัดการดำเนินการตามแผนงานในส่วนของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบโดยตรง ให้สามารถให้บริการแก่อุตสาหกรรมที่จะลงทุนได้ทันทีและจะขยายต่อไปให้สอดคล้องกับความต้องการในอนาคตที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดอุปสรรคการลงทุนของภาคเอกชน

พื้นที่เป้าหมายมาบตาพุด สถานะความก้าวหน้าของโครงการสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1. โครงการก่อสร้างโครงการพื้นฐาน
  - 1.1 นิกมอุตสาหกรรมและชุมชนใหม่มาบตาพุด
  - 1.2 ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด
  - 1.3 ท่อส่งน้ำดอกกราย-มาบตาพุด
  - 1.4 ท่อส่งน้ำมาบตาพุด-สัตหีบ
  - 1.5 ทางรถไฟสายสัตหีบ-มาบตาพุด
  - 1.6 ระบบสื่อสารโทรคมนาคมมาบตาพุด
  - 1.7 ระบบไฟฟ้ามาบตาพุด
  - 1.8 โครงการเคหะชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด
2. โครงการอุตสาหกรรม
  - 2.1 โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติ
  - 2.2 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น
  - 2.3 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต่อเนื่อง
  - 2.4 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีระยะที่ 2

2.5 อุตสาหกรรมปุยเคมี

2.6 อุตสาหกรรมแทนทาลัม

2.7 อุตสาหกรรมอื่นๆ

จากเอกสารบรรยายสรุปจังหวัดระยอง (2535:45-47) ได้สรุปรวบรวมโครงการของกระทรวงทบวงกรมต่างๆที่จะดำเนินการในจังหวัดระยอง ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงโครงการของกระทรวงทบวงกรมต่างๆที่จะดำเนินการในจังหวัดระยอง

ชื่อโครงการ	งบประมาณ(ล้านบาท)
กระทรวงอุตสาหกรรม	
1. นิคมอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด	476.189
2. ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด	1,782.000
3. ท่อส่งน้ำดอกกราย-มาบตาพุด	462.000
4. การศึกษา การจัดการความเสี่ยงภัยมาบตาพุด	0.600
5. โรงแยกก๊าซธรรมชาติ หน่วยที่ 1 มาบตาพุด	7,360.000
6. โรงแยกก๊าซธรรมชาติ หน่วยที่ 2 มาบตาพุด	2,057.730
7. โรงงานโอเลฟินส์ 2 มาบตาพุด	10,000.000
8. โรงงานอะโรเมติกส์ มาบตาพุด	5,000.000
รวมทั้งสิ้น	27,138.519
กระทรวงคมนาคม	
1. ก่อสร้างทางรถไฟสายสัตหีบ-มาบตาพุด	977.370
2. โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรการฯ	--
3. แผนงานจัดตั้งศูนย์โทรคมนาคม มาบตาพุด	30.920
4. ทางหลวงสายสัตหีบ-ระยอง	650.000
5. ทางหลวงสายแกลง-จันทร์บุรี	600.000
รวมทั้งสิ้น	2,258.290

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อโครงการ	งบประมาณ(ล้านบาท)
กระทรวงมหาดไทย	
1. เกษะชุมชน มาบตาพุด	309.914
2. แผนงานพัฒนาไฟฟ้าพื้นที่บริเวณมาบตาพุด จ. ระยอง	45.500
3. ขยายเขตจำหน่ายน้ำสุขาภิบาลบ้านเพ หาดแม่พิมพ์ จ. ระยอง	96.820
4. ก่อสร้างปรับปรุงขยายสถานีจ่ายน้ำมาบตาพุด	16.442
5. การปะปาสุขาภิบาลบ้านค่าย	2.870
6. การปะปาสุขาภิบาลบ้านฉาง	19.402
7. วางท่อส่งน้ำหนองปลาไหล-หนองค้อ	รวมผลการสำรวจ
8. ผัง เมืองรวมบริเวณอุตสาหกรรมหลักและชุมชนมาบตาพุด	"
9. ผัง เมือง เฉพาะชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด	"
10. ผัง เมืองรวมระยอง	"
11. ผัง เมืองรวมชุมชนบ้านเพ	"
12. การศึกษาเพื่อวางระบบบริหารราชการ พัฒนาเมืองและ การคลังสำหรับชุมชนเมืองใหม่ มาบตาพุด	12.000
13. การสงเคราะห์ครอบครัวที่ได้รับความเดือดร้อนจากการ เวนคืนอสังหาริมทรัพย์	0.857
	รวมทั้งสิ้น
	503.780
กระทรวง เกษตรและสหกรณ์	
1. อ่างเก็บน้ำดอกกราย	78.000
2. ดอกกราย-มาบตาพุด	571.000
3. มาบตาพุด-สัตหีบ	300.000
4. อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล	1,705.000
5. อ่างเก็บน้ำคลองใหญ่	4,566.000

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อโครงการ	งบประมาณ(ล้านบาท)
6. การศึกษาระบบโครงข่ายท่อส่งน้ำดิบบริเวณชายฝั่งทะเล	รอผลการสำรวจ
รวมทั้งสิ้น	7,220.000
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	
1. แผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก	860.000
รวมทั้งสิ้น	860.000
กระทรวงศึกษาธิการ	
1. จัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาที่มามีขาด	15.995
2. เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรและคุณภาพการศึกษาภาคบังคับ	61.942
3. จัดตั้งสาขาวิชาเทคนิคอุตสาหกรรมเปโตรเคมีทั่ว. เทคนิคระยอง	10,000
4. วิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ในแหล่งอุตสาหกรรม	0.655
รวมทั้งสิ้น	88.592
กระทรวงสาธารณสุข	
1. การจัดการบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขตาม โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก	-
สำนักนายกรัฐมนตรี	
1. โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมระยอง ชุดที่ 1-3	14,034.840
2. ก่อสร้างโรงกลั่นปิโตรเลียมแห่งใหม่	12,000-15,000
3. การศึกษาความเหมาะสมและจัดเตรียมแผนแม่บท การพัฒนาสนามบินอู่ตะเภา	10.000
งบประมาณรวมทุกโครงการ	56,894.024

มาตรการด้านการควบคุมสิ่งแวดล้อม

นโยบายการพัฒนา ได้คำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่เริ่มกำหนดพื้นที่พัฒนา โดยคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมดำเนินการตั้งแต่ต้นกล้า คือ สำนักผังเมือง กำหนดผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะเพื่อควบคุมการใช้พื้นที่ไม่ให้ปะปน ระหว่างเขตอุตสาหกรรม ท่าเรือและชุมชน โดยปัจจุบันได้ดำเนินการออกผังเมืองรวมแหลมฉบังและมาบตาพุดแล้วและกำลังอยู่ในระหว่างการจัดผังเมืองเฉพาะอยู่

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติดำเนินการในเรื่องต่างๆ คือ

1. วางแผนแม่บทจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. จัดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำ อากาศ บริเวณใกล้เคียงแหลมฉบัง 2 แห่ง

คือ ที่คลังก๊าซเขาบ่อยาและที่โรงกลั่นไทยออยล์

3. ตรวจสอบเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาโดยใช้

Land Mobile Unit และ Marine Mobile Unit ทั้งในบริเวณมาบตาพุดและแหลมฉบัง

4. กำหนดให้โครงการขนาดใหญ่ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรม

จัดทำรายงานศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่น ท่าเรือแหลมฉบังจะต้องทำ Model Test เกี่ยวกับตะกอนดินที่เกิดจากการขุดร่องน้ำและก่อสร้างตัวท่า เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อพืชยา และพื้นที่ใกล้เคียง เป็นต้น

กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการออกเทศบัญญัติ การควบคุมป่าไม้และกำจัดน้ำเสีย อากาศ ชยะ ในบริเวณมาบตาพุดและแหลมฉบัง

สถานีวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลและศูนย์ฝึกนิสิตเกาะสีชังของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมดำเนินการติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมบริเวณแหลมฉบัง ชลบุรีและพืชยา

สภาพทั่วไปของจังหวัดระยอง (บรรยายสรุปจังหวัดระยอง.2535)

คำขวัญประจำจังหวัด "ผลไม้โอชา น้ำปลารสเด็ด เกาะเสม็ดสวยหรู สุนทรภู่กวีเอก"

1. ประวัติโดยสังเขป ระยองเริ่มมีชื่อปรากฏในพงศาวดารเมื่อปีพ.ศ.2113 ในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา ส่วนประวัติดั้งเดิมเป็นเพียงข้อสันนิษฐานว่า ระยองน่าจะเป็นเมืองที่ก่อสร้างขึ้นในสมัยขอม โดยมีเมืองจันทบุรี ในปัจจุบัน เป็นเมืองหน้าด่านเมืองแรกที่ขอมสร้าง และนำเอาอารยธรรมของขอมเข้าสู่แคว้นทวารวดี นักโบราณคดีได้สันนิษฐานจากหลักฐานที่ค้นพบคือ ซากหินสลักรูปต่างๆที่ปรากฏอยู่ที่ บ้านดอน บ้านหนองเต่า ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง คูค่ายและซากศิลาแลงบ้านคลองยายล้ำ ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย ซึ่งเป็นศิลปะการก่อสร้างแบบขอม ทำให้สันนิษฐานว่า ระยองน่าจะเป็นเมืองที่ก่อสร้างสมัยขอมอย่างแน่นอน

2. สภาพทางภูมิศาสตร์

2.1 ที่ตั้ง จังหวัดระยองเป็นจังหวัดภาคตะวันออกของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12-13 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101-102 องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 179 กม.

2.2 ขนาด มีเนื้อที่ประมาณ 3,552 ตร.กม. หรือประมาณ 2,220,000 ไร่ โดยอำเภอแกลงมีเนื้อที่มากที่สุดและอำเภอบ้านฉางมีเนื้อที่น้อยที่สุด ดังนี้

- อำเภอเมืองระยอง	514.547	ตร.กม.
- อำเภอแกลง	1,058.412	ตร.กม.
- อำเภอบ้านค่าย	727.075	ตร.กม.
- อำเภอปลวกแดง	618.341	ตร.กม.
- อำเภอบ้านฉาง	238.372	ตร.กม.
- อำเภอวังจันทร์	395.249	ตร.กม.

2.3 อาณาเขต มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อเขตอำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
- ทิศใต้ จดอ่าวไทย มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 100 กม.
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสัตหีบ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3. ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดประมาณ 70% ของพื้นที่มีลักษณะเป็นลอนลูกคลื่น สูงๆ ต่ำๆสลับกัน ลักษณะเช่นนี้ทำให้จังหวัดระยองมีปัญหาดินเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากการชะล้างพังทลายของดิน ประกอบกับพื้นที่ภูเขา (ประมาณ 13 %) ซึ่งมีความลาดชันเกิน 35 % ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว จะเร่งให้อัตราการชะล้างพังทลายของดินพังรุนแรงยิ่งขึ้น ส่วนพื้นที่ลุ่มต่ำ (ประมาณ 12%) จะพบบริเวณ สองฝั่งของแม่น้ำระยองและแม่น้ำประแสร์ ซึ่งเป็นแม่น้ำสายที่สำคัญของจังหวัดระยอง

4. ลักษณะภูมิอากาศ

ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดระยองแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองระยอง บ้านฉาง บ้านค่าย ปลูกแดง และอำเภอวังจันทร์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยวัดที่สถานีพิชไรร้อยไร่ อำเภอเมืองระยอง 1,379.5 มม./ปี และบางปีจะมีฝนทิ้งช่วงในเดือนกรกฎาคม และสิงหาคม ฉะนั้นพื้นที่ทางด้านทิศตะวันออกของจังหวัด บริเวณอำเภอแกลง จะมีฝนตกชุกมากกว่าพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,781.77 มม./ปี อุณหภูมิของอากาศเฉลี่ยประมาณ 27.58 องศาเซลเซียส และ ความต่างของอุณหภูมิในแต่ละเดือนในรอบปีแตกต่างกันไม่มากนัก คาดว่าอุณหภูมิจะไม่มีอิทธิพลต่อการให้ผลผลิตของพืชมากนัก

ความชื้นสัมพัทธ์ จะมีความสัมพันธ์กับปริมาณน้ำฝนเดือนที่มีฝนตกชุก ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศจะสูงตามไปด้วย โดยเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 74.53 % เดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุด คือ เดือนธันวาคม ประมาณ 60.77%

๕. ป่าไม้ ป่าโดยทั่วไปในจังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบแล้ง นอกจากนี้ยังเป็นป่าชายเลน ป่าเบญจพรรณ ไม่มีไม้สัก ป่าชายหาดและป่าละเมาะ ซึ่งจากการสำรวจของฝ่ายสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดินกองจำแนกที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ. 2525 พบว่า มีสภาพป่าสมบูรณ์อยู่ทั้งสิ้น 258,738 ไร่ หรือ 413.40 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 39.46

จำนวนเนื้อที่ป่า จังหวัดระยองมีเนื้อที่ป่าสงวน รวม 8 ป่า เนื้อที่รวมทั้งสิ้น 522,493 ไร่และอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง เนื้อที่รวมทั้งสิ้น 133,175 ไร่

๖. การใช้ที่ดิน พื้นที่ภูเขาและป่าไม้ เป็นพื้นที่ลอนเตี้ย ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก แต่มีความสำคัญต่อแหล่งน้ำ ลักษณะพื้นที่เช่นนี้อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองระยอง ทางเหนือและทางตะวันออกของอำเภอลวกแดง มีพื้นที่รวมประมาณ 1,493.58 ตร.กม. ปัจจุบันเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ ได้แก่ สับปะรด มันสำปะหลัง และอ้อย

พื้นที่การเกษตรอาศัยน้ำฝนมีลักษณะเป็นลูกคลื่นเป็นดินทรายและดินเหนียวพื้นที่อุดมชื้นน้ำได้ดี ลักษณะเช่นนี้อยู่ในบางส่วนของตำบลพนานิคม หนองบัว หนองละลอก อำเภอบ้านค่าย ตำบลมาตาพุด ห้วยโป่ง กะเจด หับมา อำเภอเมืองระยอง ตำบลชุมแสง วังจันทร์ อำเภอวังจันทร์ ตำบลกะเสบน ชากโดน อำเภอแกลง ตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉางและท้องที่อำเภอลวกแดง พื้นที่เช่นนี้เหมาะแก่การปลูกพืชไร่เช่นกัน

พื้นที่การเกษตรในเขตฝนตก ลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนเตี้ยและลอนลึก มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง เพราะอยู่ในบริเวณที่มีฝนตกชุก พื้นที่เช่นนี้เหมาะแก่การปลูกผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน ลำไย ส้ม ขนุน มะพร้าวและการทำสวนยางพารา เป็นต้น

พื้นที่ลักษณะนี้อยู่ในบางส่วนของตำบลทุ่งควายกิน กองดิน คลองปูน บ้านนา อำเภอแกลง

พื้นที่ที่เหมาะแก่การเกษตรถาวรมีลักษณะเป็นดินเหนียว เป็นที่ราบดินตะกอนอุดมชื้นน้ำได้ดี พื้นที่ลักษณะเช่นนี้อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำระยองและแม่น้ำประแสร์

พื้นที่ชายฝั่งทะเลมีลักษณะเป็นดินทรายส่วนใหญ่ บางแห่งเป็นที่ลุ่มน้ำขัง ลักษณะเช่นนี้อยู่ตลอดริมฝั่งทะเลของจังหวัด เหมาะในการเพาะเลี้ยงชายฝั่งและแหล่งท่องเที่ยว

7. การถือครองที่ดิน จังหวัดระยอง ได้มีการออกเอกสารสิทธิให้แก่ผู้ถือครอง และทำประโยชน์ในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินไปแล้ว จนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2533

จำนวน 160,669 แปลง รวมเนื้อที่ 1,020,911 ไร่ โดยแยกเอกสารสิทธิต่างๆดังนี้

- โฉนดที่ดินจำนวน 68,005 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 263,271 ไร่
- หนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยใช้ระวางรูปถ่ายทางอากาศ (น.ส.ก3) จำนวน 78,797 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 585,773 ไร่
- หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) จำนวน 10,347 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 156,343 ไร่
- ใบจองจำนวน 3,520 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 15,524 ไร่

8. ทรัพยากรแร่ธาตุ ชนิดแร่ที่มีอยู่ในระยอง

- ในเขตท้องที่อำเภอเมืองระยองและอำเภอบ้านฉาง มีแร่ทรายแก้ว ดีบุก ดินดานเหนียว สตรูเวอรีไรท์ ซิโนไนท์ โมนาไซต์ เซอร์คอน แทนทาลัม โคล์มไบท์ และอิมเมไนท์ อยู่ในท้องที่ ตำบลเนินพระ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง และ ตำบลพลลา อำเภอบ้านฉาง แร่ควอร์ต มีในตำบลกะเจ็ด อำเภอเมืองระยอง เล็กน้อย

จังหวัดระยองมีแร่อยู่หลายชนิด แต่ประโยชน์จากแร่ต่างๆนั้นประมาณ 90 % เป็นแร่ทรายแก้ว คือการเก็บค่าภาคหลวง มีการทำเหมืองแร่ ทรายแก้วมากที่สุด ในเขตท้องที่อำเภอแกลง เป็นที่คาดหมายว่าในอนาคตอันใกล้จะมีการเปิดเหมืองแร่ชนิดอื่น เพิ่มขึ้น

การปกครองของจังหวัดระยอง

จังหวัดระยองจัดรูปแบบการปกครอง และการบริหารราชการเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดรูปแบบการปกครองและบริหารราชการ ออกเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 ระดับจังหวัด ประกอบด้วยส่วนราชการประจำจังหวัดจำนวน 30 หน่วยงาน โดยสำนักงานจังหวัด เป็นหน่วยงานกลางในการบริหารราชการ และเป็นศูนย์ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน

1.2 ระดับอำเภอ จังหวัดระยองมี 6 อำเภอ 55 ตำบล 368 หมู่บ้าน ดังนี้

- อำเภอเมืองระยอง ประกอบด้วย 15 ตำบล 75 หมู่บ้าน
- อำเภอแกลง ประกอบด้วย 18 ตำบล 147 หมู่บ้าน
- อำเภอบ้านค่าย ประกอบด้วย 9 ตำบล 67 หมู่บ้าน
- อำเภอปลวกแดง ประกอบด้วย 6 ตำบล 33 หมู่บ้าน
- อำเภอบ้านฉาง ประกอบด้วย 3 ตำบล 21 หมู่บ้าน
- อำเภอวังจันทร์ ประกอบด้วย 4 ตำบล 25 หมู่บ้าน

2. การบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วยส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง ซึ่งมาจัดตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ของจังหวัดระยองรวม 50 ส่วนราชการ

3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง คือ

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

3.2 เทศบาล 3 แห่ง คือ

- เทศบาลเมืองระยอง พื้นที่ครอบคลุมตำบลท่าประดู่, ปากน้ำ, เชิงเนิน (บางส่วน) และตำบลเนินพระ (บางส่วน)
- เทศบาลตำบลทางเกวียน พื้นที่ครอบคลุมตำบลทางเกวียน (บางส่วน) และตำบลวังหว้า (บางส่วน)

- เทศบาลตำบลมาบตาพุด(ยกฐานะเป็นเทศบาลเมื่อ 1 เม.ย.2534)

พื้นที่ครอบคลุมตำบลมาบตาพุด ตำบลห้วยโป่ง

3.3 สุขาภิบาล 11 แห่ง คือ

- สุขาภิบาลบ้านแพ อําเภอเมืองระยอง
- สุขาภิบาล แกลง-กะเจ็ด อําเภอเมืองระยอง
- สุขาภิบาลสุนทรภู่ อําเภอแกลง
- สุขาภิบาลทุ่งควายกิน อําเภอแกลง
- สุขาภิบาลปากน้ำประแสร์ อําเภอแกลง
- สุขาภิบาลบ้านค่าย อําเภอบ้านค่าย
- สุขาภิบาลมาบข่า อําเภอบ้านค่าย
- สุขาภิบาลปลวกแดง อําเภอปลวกแดง
- สุขาภิบาลจอมพลเจ้าพระยา อําเภอปลวกแดง
- สุขาภิบาลบ้านฉาง อําเภอบ้านฉาง
- สุขาภิบาลชุมแสง อําเภอวังจันทร์

โครงสร้างประชากรจังหวัดระยอง

1. ประชากร จังหวัดระยองมีประชากรรวมทั้งสิ้น 477,049 คน

ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรของจังหวัดระยอง ปี พ.ศ.2537

อำเภอ/เทศบาล	ชาย(คน)	หญิง(คน)	รวม(คน)
อำเภอเมืองระยอง	51,119	49,062	100,181
เทศบาลเมืองระยอง	26,435	25,342	51,777
เทศบาลตำบลมาบตาพุด (เป็นเทศบาล 1 เม.ย.34)	13,175	11,380	24,555
อำเภอแกลง	47,134	48,566	95,700
เทศบาลตำบลทางเกวียน	8,144	8,283	16,427
อำเภอบ้านค่าย	38,369	38,149	76,518
อำเภอบ้านฉาง	23,871	22,364	46,235
อำเภอวังจันทร์	9,571	9,633	19,204
อำเภอปลวกแดง	14,431	14,275	28,706
กิ่งอำเภอเขาชะเมา	8,956	8,790	17,746
รวม	241,205	235,844	477,049

ที่ทำการปกครองจังหวัดระยอง : 2537

สภาพปัญหาด้านแรงงาน

เนื่องจากจังหวัดระยองเป็นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออก มีการขยาย
 ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การคมนาคมและที่อยู่อาศัยอย่างรวดเร็ว
 ต่อเนื่องเป็นจำนวนมากจึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และคุณภาพของฝีมือแรง
 งาน ในด้านต่างๆดังนี้

1. ด้านการก่อสร้าง ขาดแคลนแรงงานระดับล่างโดยเฉพาะในการก่อสร้างเป็นอย่างมาก
2. ด้านการท่องเที่ยว ขาดแคลนแรงงานด้านบริการ โดยเฉพาะพนักงานบริการด้านอาหารและพนักงานบริการในโรงแรมและสถานที่พักตากอากาศ
3. ด้านการประมง ขาดแคลนแรงงานลูกเรือประมงจำนวนมาก

การเมืองและความมั่นคง

ประชาชนจังหวัดระยองให้ความสนใจต่อการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งสังเกตได้จากสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดระยอง ตามตารางเปรียบเทียบจนถึงปัจจุบัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง ปี 2526-ปัจจุบัน

รายการสถิติข้อมูล	ปี 2526 (18 เม.ย. 26)	ปี 2529 (27 ก.ค. 29)	ปี 2531 (24 ก.ค. 31)	ปี 2535 (22 มี.ค. 35)	ปี 2535 (13 ก.ย. 35)
ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง (คน)	174,136	179,441	200,595	241,487	231,075
ผู้มาใช้สิทธิ์ (คน)	89,257	115,906	118,001	152,392	167,689
คิดเป็นร้อยละ	51.25	64.59	58.83	63.11	72.57
บัตรเสียร้อยละ	2.25	2.26	3.23	1.73	2.11
จำนวน ส.ส. (คน)	3	3	3	3	3

ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดระยอง, 2535

ความมั่นคง จังหวัดระยองได้ดำเนินการตามนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ โดยดำเนินการตามโครงการเข้าถึงประชาชน การจัดอบรมและจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชนต่างๆ ปรากฏว่าไม่มีปัญหาด้านการแทรกซึมบ่อนทำลายของผกค. ในพื้นที่แต่อย่างใด และเนื่องจากจังหวัดระยองมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 100 กม. แต่ละปีที่ผ่านมาจึงมีผู้หลบหนีเข้าเมืองทางเรือ ชาวเวียดนามหลบหนีมาขึ้นฝั่งที่ระยองปีละหลายครั้ง แต่ปัจจุบันไม่มี อาจเป็นเพราะสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศเวียดนามได้เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังมีผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวเขมร ซึ่งเมื่อจังหวัดจันทบุรีได้ก็จะส่งตัวไปควบคุมไว้ที่ค่ายสุขสันต์ จังหวัดตราด สำหรับผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวพม่าและมอญ ซึ่งได้ลักลอบเข้าประเทศไทยด้านกาญจนบุรีเป็นส่วนใหญ่และเดินทางผ่านจังหวัดต่างๆมารับจ้างขายแรงงานที่จังหวัดระยองก็มีบ้าง ซึ่งจังหวัดได้ดำเนินการจับกุม ดำเนินคดีตามกฎหมายแล้วนำส่งจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อทำการผลักดันออกนอกประเทศต่อไป

จังหวัดระยอง ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อาวุธสงคราม ผู้มีอิทธิพล มือปืนรับจ้าง ยาเสพติด และแหล่งอบายมุขต่างๆ สถิติคดีที่เกิดขึ้นอยู่ในเกณฑ์ปกติ มาตรการต่างๆที่นำมาปฏิบัติและดำเนินการมีดังนี้

1. กวดขันปราบปรามอาวุธปืน อาวุธสงครามทุกชนิด เน้นแหล่งจำหน่ายสถานที่ซุกซ่อน การพกพา โดยเฉพาะในเขตปลอดภัยอาวุธ
2. การตั้งจุดตรวจ สกัด ตามถนนสายหลัก สายรอง สลับสับเปลี่ยนเวลา สถานที่ ตรวจค้นรถยนต์ปิกอัพหรือรถจักรยานยนต์ที่มีชายฉกรรจ์นั่งมาเกินกว่า 2 คน หรือรถที่ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน
3. มาตรการกวาดล้างผู้มีอิทธิพลมือปืนรับจ้าง โดยการจัดทำบัญชี เครือข่าย โยงใยของมือปืนรับจ้าง แล้วสืบสวนติดตามอย่างใกล้ชิด และตั้งชุดปฏิบัติการปราบปรามมือปืนรับจ้าง

สภาพทาง เศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง เน้นภาคเกษตรกรรมมาโดยตลอด ในปี พ.ศ.2523 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดระยองมีมูลค่า 2449.5 ล้านบาท (ในราคาคงที่ ปี 2515) และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวโดยเฉลี่ยในราคาปัจจุบัน 15,284 บาท สาขาการผลิตที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรม ซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 53.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2531 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดระยองมีมูลค่า 4537.55 ล้านบาท (ในราคาคงที่ ปี 2515) เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 85.24 ในระยะเวลาเพียง 8 ปีและมีรายได้ต่อหัวโดยเฉลี่ยในราคาปัจจุบัน 41,300 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 168.45 โดยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจนับแต่ปี 2527-2531 ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มดำเนินการตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ในช่วงแผนฉบับที่ 5 เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 20.04, 8.04, 20.04 และ 9.97 ตามลำดับ ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา เศรษฐกิจของจังหวัดระยองจะขยายตัวสูงมากถึงร้อยละ 14.52 และมีสัดส่วนการเพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อบุคคล ตั้งแต่ปี 2527-2531 ในอัตรา 17.9, 5.21, 21.81 และ 9.92 ตามลำดับ แสดงว่าผลการพัฒนาที่ผ่านมา สามารถยกระดับรายได้ของประชากรให้สูงขึ้นเป็นลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับ 7 ของประเทศ และสูงกว่ารายได้ของประชากรในภาคตะวันออก ซึ่งมีรายได้เฉลี่ย 35,864 บาท ต่อคน/ปี

ในปี 2532 เศรษฐกิจจังหวัดระยองมีอัตราการขยายตัวมากที่สุดในภาคตะวันออก ทั้งนี้เป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 11 ประกอบกับจังหวัดระยองเป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จึงทำให้การลงทุนในจังหวัดระยองมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อจังหวัดระยองอย่างมากมาย เช่น

ทางด้านที่ดิน ราคาที่ดินพุ่งสูงขึ้นมาก

ด้านการจ้างงาน มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมาก มีจำนวนแรงงานอพยพจากจังหวัดใกล้เคียงและในภาคต่างๆหลั่งไหลเข้าสู่จังหวัดระยอง

ด้านเงินเพื่อ เกิดภาวะราคาสินค้าทั่วไป มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากกำลังการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

ด้านเกษตรกรรม การผลิตพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา อ้อย ผลไม้ประเภทต่างๆมีการขยายตัวเล็กน้อย

ด้านอุตสาหกรรมและการก่อสร้าง มีการขยายตัวสูงมาก ทำให้เกิดปัญหาวัสดุก่อสร้าง เกือบทุกชนิดขาดแคลนเกือบทุกชนิด

ด้านการลงทุน ยังคงขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูง

สำหรับในปี 2533 ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง อยู่ในภาวะที่แจ่มใส นักลงทุนให้ความสนใจสูง แม้ว่าจะมีปัญหาทางด้านการเงิน การธนาคารและนโยบายการเงินตึงตัว แต่นักลงทุนได้รวมตัวกันดึงนายทุนจากกรุงเทพฯและต่างประเทศเข้าร่วม ทำให้โครงการต่างๆดำเนินไปตามเป้าหมาย

อนึ่งในปี 2534-2535 ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดระยองได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากผลกระทบของสงครามอ่าวเปอร์เซียและรัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศ

สำหรับแนวโน้มในอนาคตคาดว่า เศรษฐกิจของจังหวัดระยองจะขยายตัวในอัตราเพิ่มที่ลดลง มีการดำเนินนโยบายการเงินตึงตัว โดยเฉพาะในเรื่องปล่อยสินเชื่อเพื่อเก็งกำไรที่ดินเป็นเหตุให้ราคาที่ดินแพงเกินความจริง การก่อสร้างอาคารต่างๆ การปล่อยให้อัตราเงินกู้สูงขึ้น เพื่อการแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อ นอกจากนี้ในภาคการผลิตของจังหวัดระยองคาดว่า

ภาคเกษตรกรรม จะมีการขยายตัวในอัตราที่ลดลง เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่ที่ประกอบการเกษตรกรรมประชาชนได้ขายเปลี่ยนมือไปจนพื้นที่เกษตรกรรมถูกปล่อยให้รกร้าง

ภาคอุตสาหกรรม จะยังคงขยายตัวในระดับสูงต่อไปจากการเร่งลงทุน ขยายการผลิตเพื่อการส่งออกของนักลงทุน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ภาคการก่อสร้าง จะยังคงขยายตัวได้สูงในอัตราเพิ่มที่ลดลง การก่อสร้างในภาคเอกชนจะชะลอลงบ้าง เนื่องจากภาวะการเงินเริ่มคล่องตัวน้อยลง และราคาวัสดุก่อสร้างอยู่ในระดับสูง สำหรับการก่อสร้างในภาครัฐบาลจะขยายตัวสูงมากโดยเฉพาะโครงการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์

รายได้ประชากร

ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา คือตั้งแต่ปี 2528-2532 ประชากรจังหวัดระยองมี รายได้เฉลี่ยต่อหัวดังนี้

ปี	2528	29,127	บาท/คน/ปี
ปี	2529	30,644	บาท/คน/ปี
ปี	2530	37,328	บาท/คน/ปี
ปี	2531	41,030	บาท/คน/ปี
ปี	2532	42,117	บาท/คน/ปี

ซึ่งเมื่อเทียบกับจังหวัดในภาคตะวันออก 7 จังหวัดแล้ว รายได้เฉลี่ยต่อหัว ประชากรของจังหวัดระยอง จะอยู่ในลำดับที่ 3 และหากเปรียบเทียบในระดับประเทศแล้ว จังหวัดระยองจะอยู่ในอันดับที่ 7 ของประเทศ

การท่องเที่ยว

สถานการณ์ทั่วไป ตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดระยองในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นตลาดภายในประเทศ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทย รวมทั้งชาวต่างชาติที่ปฏิบัติงานหรืออาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยจากจังหวัดใกล้เคียง การเดินทางไปท่องเที่ยวของตลาดภายในประเทศนิยมที่จะไปในวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือวันหยุดราชการและช่วงงานเทศกาลผลไม้ อัตราการพักเฉลี่ยของโรงแรม บังกาโล และรีสอร์ทต่างๆยังอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ แต่ด้วยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น เป็นที่มั่นใจว่า แนวโน้มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดระยองจะเป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้อย่างแน่นอน

จังหวัดระยองมีโรงแรม บังกาโลและรีสอร์ท อยู่ประมาณ 177 แห่ง จำนวนห้องพักมีทั้งสิ้น 5,918 ห้อง แบ่งเป็น

- ที่พักในเมือง (อำเภอเมือง อำเภอแก่ง และอำเภอบ้านฉาง) 50 แห่ง
จำนวน 1,813 ห้อง(อำเภอเมือง 1,404 ห้อง)

- ตามชายทะเลต่างๆและเกาะต่างๆ 127 แห่ง จำนวน 4,105 ห้อง
ในจำนวนนี้เป็นโรงแรมและรีสอร์ทมาตรฐานจำนวน 12 แห่ง จำนวนห้องพัก
1,479 ห้อง แบ่งเป็นโรงแรมในเมือง 2 แห่ง 404 ห้องและตามชายทะเล 10 แห่ง
จำนวน 1,075 ห้อง

สำหรับโรงแรมในระดับมาตรฐานที่เปิดดำเนินการในปี 2534 และ 2535
มี 6 แห่งคือ

- โรงแรมระยองชาเลต์
- โรงแรมระยองออร์คิด
- โรงแรมสวิสภูริมาศ รีสอร์ท
- โรงแรมมิลฟอร์ดบ้านฉาง
- โรงแรมซีวินด์
- โรงแรมสตาร์

ในช่วงปี 2536-2537 คาดว่าจะมีโรงแรมในระดับมาตรฐานเปิดใหม่อีก
ประมาณ 6 แห่ง จำนวนห้องพักรวม 1,240 ห้อง ประกอบด้วย

- โรงแรมบ้านฉางวิลเลจ อ.บ้านฉาง 200 ห้อง
- โรงแรมแม่รำพึงบีชรีสอร์ท หาดแม่รำพึง 200 ห้อง
- โรงแรมสวนสนคอมเพล็กซ์ หาดสวนสน 300 ห้อง
- โรงแรมคฤสตันน์ ระยอง 140 ห้อง
- โรงแรมบ้านฉางเชอราตัน อ.บ้านฉาง 200 ห้อง
- โรงแรมอีสเทอร์นสตาร์ อ.บ้านฉาง 200 ห้อง

ปัจจุบันจังหวัดระยอง มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆด้าน
การท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านโรงแรมที่พักในระดับมาตรฐาน ที่มีจำนวนเพียงพอสำหรับ
รองรับนักท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศและกำลังจะมีเพิ่มอีกมากในอนาคตอันใกล้ ในด้าน

ของการคมนาคมสามารถทำได้สะดวกรวดเร็ว จังหวัดระยองอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 180 ก.ม. ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 3 ชม. และห่างจากพัทยา ประมาณ 60 ก.ม. มีสนามบินนานาชาติ ระยอง-อู่ตะเภา ซึ่งกำลังจะปรับปรุงให้เป็น สนามบินนานาชาติที่ทันสมัย

สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่น่าสนใจของจังหวัดระยอง คือ ตลาดนักท่องเที่ยวในประเทยุโรป ซึ่งชอบชายหาดและแสงแดด และตลาดนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย อันได้แก่ ญี่ปุ่น ชองกง สิงคโปร์ โดยเน้นจุดขายด้านอาหารทะเลและผลไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศสิงคโปร์ น่าจะเน้นการขายจังหวัดระยองได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความสะดวกในการเดินทาง โดยเครื่องบินโดยตรงจากสิงคโปร์ ไปยังจังหวัดระยอง

อึ่งในช่วงตั้งแต่ต้นปี 2535 เป็นต้นมา ถึงเดือนเมษายน ปรากฏว่ามีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางไปเที่ยวจังหวัดระยองมากกว่าปีที่ผ่านมา ทั้งนี้อาจเป็นผลจากที่สำนักงานจังหวัดระยองและหน่วยงานต่างๆในจังหวัดได้จัดงานต่างๆเพื่อประชาสัมพันธ์ จังหวัดระยองอย่างต่อเนื่อง

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด

สถานที่ท่องเที่ยวในตัวเมือง

1. ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
2. วัดป่าประดู่
3. พระเจดีย์กลางน้ำ
4. ศาลหลักเมือง
5. สวนศรีเมือง

สถานที่ท่องเที่ยวนอกตัวเมือง

1. เกาะมัน อำเภอกาญจนบุรี
2. เกาะแก้วพิสดารหรือเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอมะนัง
3. หาดทรายทอง ต.มาบตาพุด อ.เมือง
4. เกาะสะเก็ด ต.มาบตาพุด อ.เมือง
5. บ้านเพ อ.เมือง
6. สวนวังแก้ว อ.เมือง
7. แหลมแม่พิมพ์ อ.กาญจนบุรี
8. อนุสาวรีย์สุนทรภู่ อ.กาญจนบุรี
9. วัดสารนารถธรรมาราม อ.กาญจนบุรี
10. อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา อ.กาญจนบุรี
11. อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า อ.เมือง
12. ถ้ำเขาวง อ.กาญจนบุรี
13. บ้านกันอ่าว อ.เมือง

ฯลฯ

สภาพทางสังคม

ลักษณะสังคม

ประชาชนชาวระยองส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายฝั่งทะเลและแม่น้ำ เช่นเดียวกับจังหวัดชายทะเลทั่วไป เพราะประกอบอาชีพการประมง ต่อมามีการขยายตัวขึ้นในบริเวณที่ราบชายฝั่ง เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีการจัดตั้งบ้านเรือนตามลักษณะของการเกษตรกรรม เช่น สวนยางพารา ก็กระจายอยู่ตามสวนบ้าง เช่นเดียวกับภาคใต้ และมีชุมชนเพื่อการค้าขายเป็นหย่อมๆ

ชาวพื้นเมืองระยอง มีสำเนียงการพูดและภาษาถิ่นเฉพาะคล้ายสำเนียงชาว
ปักษ์ใต้ มีสำนวนถิ่นที่มักล้อเลียนกันจนติดปากของบุคคลทั่วไป เช่น การลงท้ายประโยคว่า "อิ"
และคำว่า เห็นพ้องต้องกันกับการพูดของบุคคลที่หนึ่งว่า "เอาได้" ในด้านลักษณะนิสัย เป็นผู้รัก
สงบเฉกเช่น เกษตรกรทั่วไป และรักพวกพ้องในหมู่ชาวประมง ประเพณีท้องถิ่นเหมือนชาว
ภาคกลางทั่วไป

สภาพการศึกษา

จังหวัดมีการจัดการศึกษาทั้ง 2 รูปแบบ คือ ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน
และนอกระบบโรงเรียน

1. ในระบบโรงเรียน มีการจัดการศึกษาจำแนกตามสังกัด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการจัดการศึกษาของจังหวัดระยอง จำแนกตามสังกัด

สังกัด	สถานศึกษา	นักเรียน	ครู	นักเรียน:ครู	นักเรียน:สถานศึกษา
สพช.	227	54,350	2,824	19:1	239:1
สามัญศึกษา	15	15,245	796	19:1	1,016:1
การศึกษาเอกชน	23	12,211	448	27:1	531:1
อาชีวศึกษา	1	3,872	109	36:1	3,872:1
เทศบาล	4	2,883	110	26:1	721:1
ประชาสงเคราะห์	1	130	6	22:1	130:1
รวม	271	88,691	4,293	21:1	327:1

ที่มา : ทำเนียบสถานศึกษาจังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2535

2. นอกกระบบโรงเรียน

โรงเรียนผู้ใหญ่	จำนวน	10 โรงเรียน	นักเรียน	1,546 คน
การศึกษาวชิราวุธ	จำนวน	84 ห้องเรียน	นักเรียน	1,525 คน

การศาสนา

ชาวระยองประมาณร้อยละ 95 นับถือพุทธศาสนาซึ่งในพื้นที่จังหวัดมีวัด 217 แห่ง มีภิกษุ 5,937 รูป ศาสนาที่นับถือรองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม และ ศาสนาคริสต์ มีมัสยิด 7 แห่งและโบสถ์คริสต์ 3 แห่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนวัด สำนักสงฆ์ ที่พักสงฆ์ พระภิกษุสามเณร พ.ศ. 2533-2534

ปี พ.ศ.	2533	2534
จำนวนวัด	207	217
จำนวนสำนักสงฆ์	49	54
ที่พักสงฆ์	44	38
จำนวนพระภิกษุ	4,271	5,937
จำนวนสามเณร	819	845

ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง, 2534

การสาธารณสุข

ได้จัดแบ่งการสาธารณสุขออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

การให้บริการทั้งด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมและป้องกันโรคนั้น

ระดับตำบล	มีสถานื่อนามัยครบทุกตำบล	จำนวน 85 แห่ง
ระดับอำเภอ	มีโรงพยาบาลชุมชน	จำนวน 5 แห่ง
	มีโรงพยาบาลเอกชน	จำนวน 1 แห่ง
ระดับจังหวัด	มีโรงพยาบาลทั่วไป	จำนวน 1 แห่ง

มีเจ้าหน้าที่ให้บริการ ประกอบด้วยแพทย์ 59 คน ทันตแพทย์ 16 คน

เภสัชกร 19 คน พยาบาล เจ้าหน้าที่พยาบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน 582 คน และมีอาสาสมัครสาธารณสุข คือ ผสส. 3,694 คน และ อสม. 493 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนโรงพยาบาล สถานื่อนามัย แพทย์และพยาบาล ของรัฐบาล
ปี พ.ศ. 2532-2534

ปี พ.ศ.	2532	2533	2534
โรงพยาบาลจังหวัดและอำเภอ	6	6	6
สถานื่อนามัย	81	82	85
สถานบริการสาธารณสุขชุมชน	-	-	-
จำนวนแพทย์	51	58	59
จำนวนพยาบาล	313	325	388
จำนวนเตียง	520	540	540
อัตราส่วนประชากร/แพทย์1คน	8,362	7,600	7,528
อัตราส่วนประชากร/พยาบาล1คน	1,363	1,356	1,145
อัตราส่วนประชากร/1 เตียง	820	816	822

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง, 2534

การสาธารณูปโภค

การประปา จังหวัดระยองมีการประปาจำนวน 6 แห่ง โดยอยู่ในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาค 4 แห่ง คือ การประปาระยอง การประปาปากน้ำ-ประแสร์ การประปาบ้านฉางและเขตจำหน่ายน้ำบ้านค่าย การประปาระยอง และอยู่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาล/สุขาภิบาล 2 แห่ง คือ การประปาเทศบาลตำบลทางเกวียน และการประปาสุขาภิบาลปลวกแดง

การไฟฟ้า ปัจจุบันการไฟฟ้าระยอง รับกระแสไฟฟ้าจากสถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 4 สถานี คือ

1. สถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยระยอง ตั้งอยู่ที่ถนนจันทอุดม อำเภอเมือง มีขนาดกำลังจ่ายไฟได้ 25 เมกกะโวลท์-แอมป์ จำนวน 2 เครื่อง
  2. สถานีจ่ายไฟฟ้าระยอง 2 ตั้งอยู่สายเอกนิคม ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง มีขนาดกำลังจ่ายไฟได้ 24 เมกกะโวลท์-แอมป์ จำนวน 1 เครื่อง
  3. สถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยระยอง 3 ตั้งอยู่ที่ถนนหนองแพบ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง มีขนาดกำลังจ่ายไฟได้ 40 เมกกะโวลท์-แอมป์ จำนวน 1 เครื่อง
  4. สถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยแกลง ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านนา อำเภอแกลงมีขนาด 25 เมกกะโวลท์-แอมป์ จำนวน 1 เครื่อง จ่ายไฟฟ้าให้กับอำเภอแกลงและอำเภอวังจันทร์
- หน่วยบริการผู้ใช้ไฟในสังกัด การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดระยอง มีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในสังกัด จำนวน 8 แห่งคือ

1. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตำบลมาบตาพุด
2. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอปลวกแดง
3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอบ้านค่าย
4. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตำบลมาบตา
5. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตำบลเพ

6. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตำบลกรำ
7. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตำบลประแสร์
8. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตำบลห้วยทับมอญ

จำนวนผู้ใช้ไฟรวมทั้งหมด 65,398 ราย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ใช้ไฟในปี 2531 กับปี 2532และปี 2533 ปรากฏว่ามีผู้ใช้ไฟเพิ่มขึ้น 7.89% และ 15.57% ตามลำดับ

การคมนาคมและการขนส่ง

1. การคมนาคม มีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดที่สำคัญๆ 2 ประเภท คือ

1.1 ทางหลวงแผ่นดิน ที่เชื่อมต่อจังหวัดระยองกับจังหวัดใกล้เคียง 3 สาย ได้แก่

- ทางหลวงหมายเลข 3 (สุขุมวิท) เชื่อมต่ออำเภอสัตหีบ จ.ชลบุรี สนามบินอู่ตะเภา จ.ระยอง -อ.บ้านฉาง-มาบตาพุด-จ.ระยอง-อ.แกลง-จ.ฉะเชิงเทรา
- ทางหลวงหมายเลข 36 (อ.บางละมุง จ.ชลบุรี-อ.เมือง จ.ระยอง)
- ทางหลวงหมายเลข 344(อ.บ้านบึงจ.ชลบุรี -อ.แกลงจ.ระยอง)

1.2 ทางหลวงจังหวัดเชื่อมต่อจังหวัดระยองกับอำเภอและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดระยอง ได้แก่

- ทางหลวงหมายเลข 3138 (อ.ปลวกแดง-อ.บ้านค่าย-จ.ระยอง)
- ทางหลวงหมายเลข 3191และ 3392 เชื่อมต่อทางหลวงหมายเลข 36(บางละมุง-ระยอง)กับทางหลวงหมายเลข 3(สุขุมวิท)และการนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
- ทางหลวงสี่แยกเข้าแหล่งท่องเที่ยวและผ่านเลียบชายทะเล แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจ.ระยอง ได้แก่ทางหลวงหมายเลข 3140 (แยกทางหลวงหมายเลข3 (สุขุมวิท)-บ้านเพ

- ทางหลวงหมายเลข 3145 (เพ-แหลมแม่พิมพ์-แกลง)
- ทางหลวงหมายเลข 3161 (แยกสาย 3(สุขุมวิท)-อนุสาวรีย์

สุนทรภู่-อ่าวไข)

การติดต่อสื่อสาร

1. การไปรษณีย์โทรเลข จังหวัดระยองมีข่ายการสื่อสารทางไปรษณีย์โทรเลขสามารถติดต่อได้ทุกอำเภอ ทุกตำบล โดยมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขจังหวัด 2 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขอำเภอ 5 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขตำบล 4 แห่ง และที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขอนุญาตเอกชน 6 แห่ง

2. โทรศัพท์ จังหวัดระยองมีชุมสายโทรศัพท์ 6 ชุมสาย คือ

- ชุมสายระยอง	มีจำนวนผู้ใช้	4,061 ราย
- ชุมสายแกลง	มีจำนวนผู้ใช้	1,489 ราย
- ชุมสายบ้านฉาง	มีจำนวนผู้ใช้	1,000 ราย
- ชุมสายมาบตาพุด	มีจำนวนผู้ใช้	953 ราย
- ชุมสายปลวกแดง	มีจำนวนผู้ใช้	86 ราย
- ชุมสายบ้านค่าย	มีจำนวนผู้ใช้	440 ราย

ในปี 2533 มีโครงการจะเปิดชุมสาย บ้านเพ ขนาด 1,000 เลขหมาย และเปิดบริการสาธารณะทางไกลชนบทระดับตำบล 16 ตำบล ดังนี้ คือ ตำบลกระแจะ ตะพง มาบข่า เพ มาบตาพุด ละหาร แม่น้ำคู ชากพง ห้วยทับมอญ ชากโดน ห้วยยาง บ้านนาวังจันทร์ กระแสน น้ำเป็นและพูน

3. สถานีวิทยุ จังหวัดระยอง มีสถานีวิทยุเพื่อการประชาสัมพันธ์ รวม 4 สถานีคือ

- สถานีวิทยุยานเกราะ ความถี่ 828 กิโลเฮิรท์ ตำบลบ้านเก่า อำเภอบ้านค่าย (ระบบ เอ.เอ็ม)
- สถานีวิทยุกรมอู่ศูนย์มวิทยา (สอต.) ความถี่ 104.25 เม็กกะเฮิรท์ ตำบลตะพง อำเภอเมืองระยอง (ระบบ เอฟ.เอ็ม)

- สถานีวิทยุราชดำริสัมพันธ์ระยอง ตำบลเนินพระ อำเภอเมืองระยอง ความถี่ 102.75 เมกกะเฮิรตซ์ (ระบบ เอฟ.เอ็ม)
- สถานีวิทยุ อสมท. ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง ความถี่ 96.75 เมกกะเฮิรตซ์ (ระบบ เอฟ.เอ็ม)

บทบาทของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่มีต่อบริเวณพื้นที่โครงการ ในทรรณะของบุคคลต่าง ๆ

นายสุชาติ ธรรมมงคล ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง ได้ให้สัมภาษณ์พอสรุปได้ว่า (ทศวรรษหน้า อีสเทิร์นซีบอร์ด: กรุงเทพมหานคร: 12-13) ในการพัฒนาโครงการนี้ทางจังหวัดได้สนองนโยบายรัฐบาลในการสร้างระบบสาธารณูปโภคทั้งหลาย โดยการเร่งรัดให้ระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงก่อนกำหนด ในส่วนของโครงการเวณคืนที่ดินเพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลระยะแรกก็มีอุปสรรค แต่ปัจจุบันจังหวัดก็สามารถแก้ปัญหาได้โดยราษฎรยินดีให้เวณคืนในราคาทางราชการกำหนด ในเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมทางจังหวัดได้กวดขันอย่างเต็มที่ โรงแรม บังกะโลต่างๆ ที่สร้างบนชายหาดหรือบริเวณชุมชน จะต้องมีการควบคุมดูแลการทิ้งน้ำเสีย การกำจัดขยะ อย่างถูกต้องและจังหวัดสามารถที่จะควบคุมให้อยู่ในข้อบังคับได้ ในระยะอันใกล้นี้จะมีประกาศกระทรวงยกสุขภาพิบาลมาบตาพุดขึ้นเป็นเทศบาลตำบลมาบตาพุด ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ตำบลมาบตาพุด และตำบลห้วยโป่ง (ประกาศยกฐานะเป็นเทศบาลแล้ว เมื่อ 1 เมษายน 2534) นอกจากนั้นประโยชน์ที่ทางจังหวัดได้รับจากโครงการคือกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ระยองจะเป็นศูนย์ปิโตรเคมีของโลกไม่ใช่ของประเทศไทยอย่างเดียวคือจะใหญ่ที่สุดในโลกถ้าโครงการเสร็จ นอกจากนี้ยังมีโรงงานที่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากปิโตรเคมีลงมาอีกเป็นร้อยๆ โรง และยังเป็นประตูที่ส่งสินค้าและนำสินค้าออกที่ทำเรือมาบตาพุด นอกจากนี้สนามบินอยู่ตะกั่วป่าเดิมทางจังหวัดก็ได้เสนอเปลี่ยนชื่อเป็น "สนามบินนานาชาติ ระยอง-อยู่ตะกั่วป่า" ซึ่งรัฐบาลก็ได้อนุมัติแล้ว เนื่องจากตัวสนามบินอยู่ในเขตอำเภอบ้านฉางจังหวัดระยอง มีสายการบินมาลง

ประมาณ 4-5 บริษัท อย่างไรก็ตามขณะนี้จำนวนผู้โดยสารที่ใช้บริการยังไม่คับคั่งมากนัก

ในส่วนของขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับโครงการนั้น ได้มีการขยายพื้นที่โรงงานออกไปในเขตอำเภอบ้านค่าย อำเภอแกลงและอำเภอบ้านฉาง ในการเตรียมบุคลากรนั้นทาง วิทยาลัยเทคนิคระยอง ได้เปิดโครงการอบรมเพิ่มเติมขึ้นเกี่ยวกับเรื่องปิโตรเคมี หรือรายวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโรงงาน โดยขอความร่วมมือจากนายช่างเทคนิคต่างๆตามโรงงานที่อยู่ในระยองมาเป็นอาจารย์สอนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งนับว่าได้รับความร่วมมือจากทางโรงงานและวิทยาลัยเทคนิคได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นทางแรงงานจังหวัดก็ได้ทำการฝึกอบรมแรงงานทั้งหลายเตรียมไว้เช่นกัน

ในเรื่องมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในจังหวัดและในเขตอุตสาหกรรมนั้นทางจังหวัดระยองมีสภาพดีกว่าจังหวัดใกล้เคียงมากเพราะที่จังหวัดระยองไม่มีผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ทางตำรวจและฝ่ายปกครองมีการประสานการทำงานกันเป็นอย่างดี ในเรื่องการท่องเที่ยวที่ระยองจะมีคดีอุกฉกรรจ์ การทำร้ายร่างกาย จี้ปล้น หรือขโมยของนักท่องเที่ยวน้อยมากซึ่งนับว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากพอสมควร

นายปรกม ฝัฒระกุล ประธานหอการค้าจังหวัดระยอง (ทรงศวรรษหน้า อีสเทิร์นซีบอร์ด กรุงเทพฯจ : 14-15) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ดในจังหวัดระยองไว้ สรุปได้ว่า จังหวัดระยองยังมีศักยภาพที่จะรองรับการลงทุนอยู่สูง โดยรัฐได้ดำเนินการพยายามเร่งก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานกันอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งปะปา ไฟฟ้า ถนนหนทาง ระบบการสื่อสารคมนาคม ในอนาคตจังหวัดระยองจะมีความพร้อมมากมาย เพราะมีทั้งสนามบิน ท่าเรือน้ำลึก ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าไปยังภูมิภาคต่างๆอุตสาหกรรมที่มีมากขึ้นเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจในระยองให้ดีขึ้น ในเรื่องที่อยู่อาศัยเมื่อมีคนมากขึ้นก็จะเกิดปัญหาขาดแคลนที่อยู่อาศัย ในนิคมอุตสาหกรรม ไม่มีโครงการปลูกบ้านให้พนักงานระดับต่างๆ ซึ่งเป็นพนักงานส่วนใหญ่แต่จะให้การแก้ปัญหาโดยการให้เงินทดแทนแล้วให้ไปหาที่อยู่กันเอง พนักงานเหล่านี้ก็ต้องไปเช่าบ้าน เช่าแฟลตอยู่ส่วนใหญ่จะรวมกันเช่าอยู่กันหลายๆคน ปัญหาความแออัดและปัญหาอื่นๆก็คิดตามมา ยกเว้น

ในโครงการใหญ่ๆที่มีบางส่วนจัดเป็นโครงการที่หักอาศัย สำหรับผู้บริหารระดับสูงหรือพวกช่างเทคนิคเท่านั้น ในด้านปัญหาอาชญากรรมและอุบัติเหตุก็มีเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังสามารถควบคุมได้ สำหรับผลกระทบทางด้านสภาพแวดล้อมนั้น ย่อมมีแน่นอนแต่ต้องมีการควบคุมป้องกันและเชื่อมั่นว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถควบคุมได้ แต่ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจในสภาพที่เป็นจริงอยู่ตลอดเวลา

ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต ผู้จัดการใหญ่บริษัท ปิโตรเคมีแห่งชาติ จำกัด

(ทรรศวรชนหน้า อีสเทิร์นซีบอร์ด กรุงเทพฯจก: 16-17) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการฯ สรุปได้ว่า โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกนั้นไม่ใช่เป็นการพัฒนาเฉพาะชายฝั่งทะเลตะวันออก แต่เป็นการพัฒนาประเทศไทยทั้งประเทศ ที่เป็นการพัฒนาในเชิงอุตสาหกรรม ใช้วัตถุดิบ คือ ก๊าซและน้ำมันและในส่วนของผลิตภัณฑ์ก็เอามาแปรรูปแล้วส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพราะฉะนั้นผลที่ได้ก็คือ การกระจายรายได้ให้กับประชาชนทั่วประเทศไม่ใช่เฉพาะคนหรือพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเท่านั้น ฝั่งทะเลตะวันออก จะทำหน้าที่เป็นประตูเปิดออกสู่ต่างประเทศ ฉะนั้นในระยะแรกผู้ที่อยู่ในพื้นที่ของโครงการจะได้รับผลประโยชน์โดยตรง อย่างไรก็ตามรัฐต้องมีหน้าที่ที่จะต้องกระจายผลประโยชน์ให้ทั่วถึงโดยอาศัยอุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมน้ำมัน อุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมส่งออก อุตสาหกรรมต่อเนื่องประเภทต่างๆเป็นพื้นฐาน และด้วยเหตุที่ทำให้เรื่อน้ำลึกไม่ว่าจะเป็นท่าเรือมาตาพุดหรือแหลมฉบัง เป็นจุดสำคัญของการส่งออก ดังนั้นผู้คนจะย้ายไปอยู่ในบริเวณอีสเทิร์นซีบอร์ดมากขึ้นมีการคาดการณ์กันว่าอาจสูงถึงหนึ่งล้านคน นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญของโครงการก็คือ ปัญหาด้านกำลังคน รัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือกันทำ คือ ช่วยผลิตบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ให้มีความรู้ความสามารถทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับที่เห็นได้ชัดก็คือ การจ้างงานเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าเมื่อประมาณ 5-6 ปีก่อน อัตราการว่างงานค่อนข้างสูงมากในเมืองไทย แต่เมื่อมีโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด การจ้างงานก็เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เฉพาะในแวดวงอุตสาหกรรมปิโตรเคมีมีการ

จ้างงานถึง 3-4 หมื่นตำแหน่งหากรวมกับอุตสาหกรรมอื่นๆก็นับเป็นจำนวนล้านคน นอกจากนั้น โครงการนี้ยังเป็นฐานของอุตสาหกรรมและทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทำให้ประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ปีละราวๆ 8,000 ล้านบาท เป็นอย่างน้อยและผลประโยชน์ประการสุดท้ายคือ เป็นการทำให้วัตถุดิบในประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย

ดร. สมเจตต์ ทิณพงษ์ ผู้อำนวยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

(ทศวรรษหน้า โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด กรุงเทพฯธุรกิจ: 18-19) ได้ให้สัมภาษณ์โดยสรุป ได้ว่า โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด ย่อมมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะเมื่อมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อม ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยพื้นฐาน กนอ. เป็นหน่วยปฏิบัติการจัดหาพื้นที่จนการจัดการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค และสิทธิประโยชน์ที่จะให้ผู้เข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีพื้นที่เป้าหมายที่สำคัญอยู่สองแห่งคือ นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีและนิคมอุตสาหกรรมชุมชนใหม่และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดจังหวัดระยอง โดยกนอ. มีบทบาทในการจัดหาที่ดินบริเวณอุตสาหกรรมหลัก การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและการดำเนินการส่งน้ำดอกกราย-มาบตาพุด นอกจากนี้ กนอ. ยังได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการเร่งรัดพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด รวมทั้งต้องดูแลพื้นที่ทั้งหมด เช่น การจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม การรักษาความปลอดภัยและการรักษาความเสถียรภัย ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาภายนอกเหนือการจัดการของกนอ. เช่น ระบบโทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา ถนนหนทาง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์การโทรศัพท์ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค กรมโยธาธิการ ปัญหาภายนอกที่เกิดขึ้นนี้ เป็นเรื่องของแต่ละหน่วยงานนั้นๆมีหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งติดขัดเรื่องงบประมาณทำให้เกิดความล่าช้าของระบบสาธารณูปโภค ซึ่งในส่วนที่กนอ. เองนั้นไม่มีปัญหาแต่ประการใด ซึ่งในส่วนความรับผิดชอบของ กนอ. เกี่ยวกับสาธารณูปโภคก็มีเพียงน้ำปะปา ที่ดำเนินการอยู่แล้วคือ กองปะปามาบตาพุด เป็นการนำน้ำดิบจากดอกกรายมาใช้ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

อย่างไรก็ตามสำหรับมาตรการการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ก็มีคณะกรรมการ
ประสานงานสาธารณสุขประโภค ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานได้
ร่วมมือกันเร่งรัดสาธารณสุขประโภคภายนอกให้สัมฤทธิ์ผลโดยเร็ว ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นก็ต้องแก้ไข
ด้วยการเร่งรัดเท่านั้น ซึ่งคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขประโภคก็ดำเนินการอยู่แล้ว

สำหรับผลกระทบของโครงการ ที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เราต้องยอมรับ
กันก่อนว่าเมื่อมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย
แต่ กนอ. ยึดหลักว่าจะปฏิบัติการทุกอย่างภายใต้เงื่อนไข 2 ประการคือ หนึ่ง กนอ. จะทำ
ตามมติของสำนักงานสิ่งแวดล้อมที่ว่าด้วยการประเมินผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสอง
กนอ. จะทำการศึกษารายละเอียดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างจริงจัง ซึ่งเงื่อนไขทั้งสองนี้ กนอ.
ได้ยึดถือเป็นพื้นฐานในการกำหนดแม่บทนิคมอุตสาหกรรม นอกจากนี้ กนอ. ยังเป็นผู้ดูแล
ตรวจสอบในเรื่องการบำบัดน้ำเสียของโรงงานทุกแห่งในพื้นที่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้สอดคล้องกับกฎ
ระเบียบของกรมโรงงาน รวมทั้งของมาตรฐานสิ่งแวดล้อมด้วย แม้แต่การถมทะเลเรายัง
ต้องศึกษาถึงผลกระทบว่าจะเกิดขึ้นอย่างไร ปริมาณเท่าใด ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำอย่างไร

ในส่วนของการเจริญเติบโตของมาบตาพุด จะเติบโตหรือไม่อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับ
กับเงื่อนไขสองประการด้วยกัน คือ

เงื่อนไขที่หนึ่ง ขึ้นอยู่กับพลังงานที่ค้นพบในอ่าวไทย ในปัจจุบัน เราจะเห็นว่า
สาเหตุที่มาบตาพุดรุ่งเรืองและเติบโตขึ้นทุกวันนี้ก็เพราะมีพลังงานเป็นปัจจัยหลัก ฉะนั้นหาก
พลังงาน คือ ก๊าซธรรมชาติที่มาบตาพุดยังคงรุ่งเรืองเฟื่องฟูต่อไป พื้นที่อีสเทิร์นซีบอร์ดก็จะ
เจริญเติบโตตามไปด้วย ในทางกลับกัน หากพลังงานดังกล่าวลดน้อยลง อีสเทิร์นซีบอร์ด
ก็แย่งเช่นกัน

เงื่อนไขที่สอง คือธุรกิจที่เกี่ยวกับด้านปิโตรเคมีในโลกเป็นอย่างไร ถ้าราคา
ในตลาดโลกลดต่ำลง จนถึงจุดที่การนำเข้าจากต่างประเทศถูกกว่าการผลิตเองภายใน
ประเทศ อีสเทิร์นซีบอร์ด ก็ร่วงแน่นอน ดังนั้นการที่โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งที่ มาบตาพุดจะเจริญเติบโตหรือไม่อย่างไร ก็อยู่ตรงเงื่อนไขดังกล่าวทั้งสอง
ประการนี้ ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญ

ดร.ธวัช วิชัยดิษฐ์ ผู้ว่าการการประปาส่วนภูมิภาค

(ทศวรรษหน้า อีสเทิร์นซีบอร์ด กรุงเทพฯ: 20-22) ได้ให้สัมภาษณ์ผลกระทบของโครงการต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะน้ำเสียที่เกิดขึ้นภายหลังการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ว่าเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงมาก เมื่อมนุษย์ใช้น้ำตึกก็จะส่งผลออกมาเป็นน้ำเสีย ฉะนั้นหากไม่มีการควบคุม บริหาร จัดการ หรือดูแลเรื่องน้ำเสีย ในที่สุดแล้ว น้ำเสียก็ต้องใส่น้ำดี น้ำเสียจะหนักกว่าน้ำดี เพราะมีโลหะหนัก มีของเสียปนอยู่ เมื่อน้ำดีเข้ามาเมื่อไหร่ก็กลายเป็นน้ำเสียเมื่อนั้น นี่คืออันตรายที่กำลังเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะภาคตะวันออกมีแม่น้ำสายใหญ่เพียงแม่น้ำบางปะกง ดังนั้นความสามารถในการเก็บกักน้ำจึงค่อนข้างลำบาก ดังนั้นน้ำตามลำคลองหรือธรรมชาติ ที่จะเข้ามาเก็บในอ่างเก็บน้ำจึงถูกยาฆ่าแมลงและปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ถูกชะลงมาเป็นส่วนประกอบของน้ำด้วย เพราะบริเวณลุ่มน้ำลำคลองมีการเกษตรกรรมกันมากและการเกษตรกรรมบ้านเราติดอันดับโลกในเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง หน่วยงานการประปาส่วนภูมิภาค จึงคอยติดตามเรื่องคุณภาพของน้ำตลอดเวลา มาตรการนี้ไม่ใช่เกิดเฉพาะสำหรับการประปาส่วนภูมิภาคเท่านั้น แต่กำลังจะเกิดขึ้นในบริเวณโครงการและในภาคตะวันออกทั้งหมดด้วยในอนาคต

ในส่วนของผลกระทบของโครงการนี้ต่อบริเวณโครงการ เมื่อก่อนเรามองเห็นแต่เพียงว่าราคาที่ดินจะแพงขึ้น การลงทุนต่างๆจะเข้ามามากมาย แต่เรามองภาพไม่เห็นภาพว่า ประเทศไทยจะไปยืนอยู่จุดไหนของระบบการผลิตในโลกต่อไปภายใน 5 ปี ซึ่งบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ตั้งแต่บางปะกงไปจนถึง ระยอง ตราด จะกลายเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมในเชิงพาณิชย์มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย และเป็นกิจกรรมในเชิงพาณิชย์ที่มีใช้การบริโภคภายในและการส่งออกเท่านั้นแต่จะมีความหลากหลายมากขึ้น โดยสรุปก็คือในอนาคต บริเวณนี้จะกลายเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ และการอุตสาหกรรม ที่สำคัญที่สุดจุดหนึ่งของอาเซียน ในอีก 5 ปีข้างหน้าบริเวณนี้จะเป็นเมืองพาณิชย์กรรมและ เมืองการค้าระหว่างประเทศ

ดร.มารวย ผดุงสิทธิ์ กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ทศวรรษหน้า อีสเทิร์นซีบอร์ด กรุงเทพธุรกิจ:22-23) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า เมื่อโครงการเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ก็จะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีระบบสาธารณูปโภคพร้อมมูล ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศ ในส่วนของประชาชนที่จะได้รับจากโครงการนี้ คือเมื่อประเทศมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ก็ย่อมมีการจ้างแรงงานกันมากขึ้น ประชาชนก็มีรายได้ดีขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การกระจายรายได้ก็ดีขึ้น ถ้าไม่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ประชาชนก็คงจะไม่ได้รับอะไร แต่ถ้าเศรษฐกิจของประเทศโตขึ้น ประชาชนก็จะได้รับประโยชน์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ข้อเสียก็คือเรื่องมลภาวะ ซึ่งรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมป้องกันมลภาวะไว้ให้ดี มิฉะนั้นแล้วอาจจะได้ไม่เท่าเสีย แต่โดยภาพรวมแล้วโครงการนี้เมื่อเสร็จแล้ว จะส่งผลให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง แต่อาจจะมีปัญหาในแง่สาธารณูปโภคตามมา โครงการนี้จะช่วยสนับสนุนการนำเข้าและการส่งสินค้าออกเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นธุรกิจการส่งออกจะดีขึ้น ในอีก 5 ปี ข้างหน้า ค่าแรงงานจะต้องสูงขึ้น ดังนั้นอุตสาหกรรมขนาดกลาง เช่น อุตสาหกรรมเสื้อผ้า เราจะไม่สามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนมีต่ำอีกต่อไป เพราะค่าแรงจะสูงขึ้น

โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ดในทรรศนะของชาวระยอง

จากการที่ ทีมงานกองบรรณาธิการกรุงเทพธุรกิจ ฉบับพิเศษ ทศวรรษหน้า อีสเทิร์นซีบอร์ด (2533) ได้ออกไปสัมภาษณ์ชาวระยองในหลายกลุ่มอาชีพ เพื่อสอบถามว่า "โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด ให้อะไรแก่พวกเขาบ้าง" จำนวน 10 คน ได้ผลสรุปดังนี้

นายเทศ อินบัว (กำนันตำบลมาบตาพุด:2533) ได้ให้สัมภาษณ์สรุปได้ว่า ที่มีปัญหาก็คือพวกที่มีที่ดินน้อยๆ เพราะว่าเมื่อเขาขายไปก็ไม่มีที่อยู่กัน ก็ต้องออกไปอยู่ที่อื่น อาชีพก็ต้องหันไปรับจ้างกัน เศรษฐกิจตื่นตัวมากพอสมควร ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นพวกที่มีเงินซื้อที่กันบ้าง เป็นนายหน้าบ้างถึงจะได้ประโยชน์ แต่ถ้าเป็นพวกที่พอมือพอกิน พวกที่จนก็

ต้องรับจ้าง เขาไม่ได้มีอะไรดีขึ้น ปัญหาเรื่องภาวะแวดล้อม ก็มีเรื่องฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลบ้าง พืชผลต่างๆก็ปลูกไม่ได้ บางคนก็โทษโรงงาน แต่จริงๆแล้ว เศรษฐกิจทางด้านมาบตาพุดนั้น ไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ ค่าแรงมันสูง ถ้าเขาไปทำงานในโรงงาน ก็ได้ค่าแรง 80-100 บาท ถ้าทำพืชผลก็ไม่ได้ตามนี้ จึงทำให้ที่รกร้างว่างเปล่าไปมาก แต่ก่อนเคยปลูกมันสำปะหลัง แต่ตอนนี้ปลูกไม่ได้เพราะค่าแรงที่จ้างมันไม่คุ้มกับรายได้ คนส่วนใหญ่แถวนี้จึง เป็นลูกจ้างเขา ถ้าคนที่มีที่ดินก็จะขายแล้วก็ไปหาที่อยู่อื่น ก็หลายครัวเรือนแล้วที่ขยับขยายไป คนกรุงเทพฯเข้ามาซื้อที่ซื้อทางแล้วก็ไม่ได้ทำอะไร ซื้อแล้วก็ปล่อยทิ้งก็จะกลายเป็นที่ว่างเปล่า ทำให้ขาดรายได้

ปัญหาเรื่องมลพิษ ก็มีข่าวเมื่อเร็วๆนี้ว่า ทางปิโตรเคมี มีก๊าซรั่วอยู่เหมือนกัน หลายคนก็กลัวกันเพราะเรายังไม่เคยมีปรากฏอะไรแบบนี้ ในเรื่องอาชญากรรมตอนนี้ก็ยังมิไม่มากเท่าไร แต่ต่อไปก็ไม่แน่เหมือนกันเดี๋ยวนี้มองหน้าคนไม่รู้จัก ไม่เหมือนก่อน คนมันมากขึ้น มาหาบ้านเช่ากันบ้างอะไรบ้าง

อย่างไรก็ตาม การที่มีโครงการก็ย่อมจะดีกว่าไม่อย่างนั้นก็คงจะแย่ตามเคย เพราะมีการตัดถนนใหม่หลายสาย ก็เลยทำให้สาย ระยอง-มาบตาพุด-สัตหีบ ซึ่งเป็นสายเก่า คนเขาไม่ค่อยใช้กันก็ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ แต่เดี๋ยวนี้เขาหันมาใช้ถนนสายนี้มากขึ้น บ้านเมืองเจริญขึ้น ก็ทำให้ดีขึ้น ผมก็ว่าดีขึ้นอยู่นั่นเอง ผมคิดว่าเป็นการเปิดโอกาสในการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น จะเห็นได้ว่าตอนนี้ธนาคารเข้ามาตั้ง 3-4 ธนาคารแล้ว แต่ก่อนจะไม่มีเลย ก็เป็นสิ่งที่สามารถวัดได้ว่า เงินในพื้นที่สะพัดขึ้น บางคนที่ไม่เคยรวยก็รวยขึ้น

นายราฎรอน นาคะวิโร (ประธานกรรมการสุขาภิบาลมาบตาพุด: 2533)

ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า โครงการนี้ที่ทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ส่วนดีก็คือ ทำให้สภาพของการค้าขายและธุรกิจมันดีขึ้น มีความจอแจ ผู้ที่มีบ้านเช่า มีอาคารพาณิชย์สามารถขายได้ ที่พักอาศัยเขาก็สามารถที่จะขายได้ เนื่องจากความเจริญเติบโตที่ประชากรเพิ่มขึ้น ก็ต้องมีความต้องการเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวไปด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามจะทำให้สภาพแวดล้อมแย่ลง

อันเนื่องมาจากผลกระทบจากความแออัดหรือมลภาวะที่เราไม่สามารถที่จะรองรับได้ทัน่วง
 ทักกับการเติบโตที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยที่เราไม่มีแผนที่จะรองรับ

ในส่วนนี้ ก็มีทั้งฝ่ายผังเมือง สถาปนิกเข้ามาสอบถามในการที่เราจะรับภาระ
 บำรุงเรื่องของสาธารณูปโภค ที่จะเข้ามารองรับให้กับประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้
 จะทำอย่างไร เราก็เคยเสนอแนะว่า ทำไมไม่ตั้งบพิเศษขึ้นมาอีกตัวหนึ่ง ในเมื่อเมืองนี้
 เป็นเมืองพิเศษที่จะต้องทำอะไรให้มันรวดเร็ว ทันท่อเหตุการ์ณ ถ้ามีแต่รองรับประมาณ
 ของสุขาภิบาลเองนั้นมันไม่ทันหรอก เพราะปีหนึ่งมีงบประมาณ 4 ล้านกว่าบาท เรามียบ
 พัฒนาประมาณ 1 ล้านเท่านั้น มันก็ไม่ทันกับเหตุการ์ณ ไม่ทันกับการรองรับ เพราะฉะนั้น
 ถึงอยากที่จะให้ผู้ที่มิอำนาจสูงขึ้นไปได้มีส่วนเข้ามารับผิดชอบ ได้มองเห็นสภาพของเรา
 ถ้าให้เรามารับทั้งหมด เราก็คงจะรับไม่ไหว ถ้าจะให้งบประมาณของเราซึ่งมีอยู่อย่าง
 จำกัดมารองรับกับการพัฒนา ซึ่งเราก็รู้อยู่แล้วว่า โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ดนี้เป็นโครง
 การที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เราไม่มีแผนที่จะมารองรับล่วงหน้า พอมีโครงการนี้ ธุรกิจ
 ต่างๆจะเข้ามาขยายตัวอย่างมาก อาทิ ธุรกิจบ้านจัดสรร แล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยัง
 เข้ามาซ้ำเกินไป ทำให้การวางผังเมืองทำได้ลำบาก

การประสานงานของหน่วยงานต่างๆจากส่วนกลาง ไม่ประสานสัมพันธ์กับ
 หน่วยงานในท้องถิ่น ทำให้มีปัญหาในการวางแผนของสุขาภิบาล ลักษณะของมาบตาพุดน่าจะ
 มีการจัดการบริการเป็นลักษณะพิเศษแบบเมืองพัทยา โดยรัฐบาลควรเข้ามารองรับในเรื่อง
 ของถนนหนทางที่ต้องขยายมาให้เต็มที่ เต็มรูปแบบ แต่ตอนนี้สุขาภิบาลจัดการไปก่อนแล้ว
 ค่อยมาตามแก้กันทีหลัง ซึ่งทางหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องอย่างผังเมือง เขาเคยถามว่า ต้อง
 มีสำนักงานผังเมืองมาอยู่ที่นี้ไหม ทางสุขาภิบาลก็ให้คำตอบว่าถ้าทางผังเมืองปรับปรุง
 ประสิทธิภาพให้รวดเร็วก็ไม่จำเป็น แต่ถ้าทำงานตามระบบราชการอย่างแท้จริงมีขั้นตอน
 มากมายก็ควรมาตั้งที่มาบตาพุดแน่นอน เพราะการขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว

ปัญหาใหญ่ของพื้นที่มาบตาพุดได้แก่ ความแออัดเริ่มเข้ามา ระบบการวางผัง
 เมืองยังไม่ดี เพราะเมื่อผังเมืองไม่ได้ระบบ ต่อไปก็จะเกิดปัญหาเรื่องท่อระบายน้ำ ถนน
 หนทาง เรื่องน้ำยังเป็นปัญหาใหญ่ของมาบตาพุด ในส่วนของปัญหาเรื่องมลพิษ คิดว่ารัฐควร

ให้ความมั่นใจแก่ประชาชน มีการประชาสัมพันธ์ที่ดีพอ รัฐจะต้องมีการกระจายข่าวออกไปตามสื่อต่างๆ คือ พยายามที่จะเปิดหูเปิดตาเขาให้มากที่สุด ไม่ใช่เหมือนตอนที่ส่วนใหญ่จะปกปิด มีเรื่องอะไรก็ปิดบังไม่ให้ประชาชนได้เข้ามารับรู้ เพราะกลัวพลังประชาชนบ้างก็เลยปิดหูปิดตา แต่ยิ่งปิดมากเท่าไร คนก็ยิ่งกลัวมากขึ้นเท่านั้น ถ้าเปิดมากคนก็กลัวน้อยลงเท่านั้น

นายปรีชา วังเย็น (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ต.มาบตาพุด:2533)

ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ตั้งแต่มีโครงการอิสรเทิร์นซีบอร์ดเป็นต้นมา ก็มีข้อดีและข้อเสียอยู่หลายเรื่อง อย่างข้อเสียที่เห็นอยู่ตอนนี้ก็คืออากาศเสีย น้ำเสีย อย่างน้ำเสียที่เขาระบายออกจากโรงงานออกมาตามคลองระบายน้ำเสีย แล้วก็ไหลออกมาปะปนกับคลองธรรมชาติ เคยมีคนลงไปในคลองแล้วขึ้นมา ก็มีผื่นเต็มตัวไปหมด แต่ก็ไม่มีใครไปร้องเรียนเพราะไม่รู้ว่าจะไปร้องเรียนกับใคร ส่วนอากาศก็มักลื่นเหม็นคล้ายๆก๊าซ ก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามีพิษหรือไม่พิษ ชาวบ้านไม่มีความสามารถที่จะรู้ได้ เขาก็มีการประชุมอยู่เหมือนกัน เขาก็บอกว่าไม่มีพิษ ส่วนข้อดีมันก็เจริญดี เศรษฐกิจมันก็ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความสะดวกสบายมากขึ้น แต่ก็รำคาญอยู่บ้าง เช่น พวกรถติดอะไรพวกนี้ แต่คงจะชินไปเอง เรื่องนี้รัฐบาลต้องออกมาดูแล เพราะประชาชนไม่มีหลักประกันอะไรที่จะมั่นใจได้ เพราะถึงกลัวก็ต้องอยู่ รัฐบาลจะต้องเข้ามาดูแลโดยเฉพาะเรื่องมลพิษ

นายจำเริญ ชูเชิด (เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย โรงงานกำจัดกากของเสีย ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า มีโครงการนี้ก็ดีเพราะทำให้คนมีงานทำ คนยากคนจนจะได้มีเงินใช้ คนแถวๆนี้จากที่เคยทำไร่มันสำปะหลังก็มาเป็นลูกจ้างโรงงาน มาเป็นกรรมกรโรงงาน มันก็ดีเพราะมีรายได้มากขึ้น มีรายได้มากกว่าทำไร่มันสำปะหลัง การทำไร่มันสำปะหลังราคาไม่ค่อยแน่นอน แล้วก็จะได้เงินก็เป็นปี บางทีก็มาก บางทีก็น้อย ไม่ค่อยเท่ากัน ตอนที่ดินก็ขึ้นราคา ทำไร่จะให้ผลไม่คุ้มค่า ต้นทุนอย่างอื่นก็สูง ไหนจะค่าปุ๋ย แล้วก็อย่างอื่นอีก เรื่องอากาศเป็นพิษ น้ำเสียน้ำเน่าก็น่ากลัวอยู่บ้างแต่ก็ไม่ค่อยห่วงเท่าไร เพราะทางราชการ เขาก็ต้องมีวิธีป้องกันอยู่แล้ว

นายรุ่งโรจน์ วิริยะอุดมเสถียร (เจ้าของร้านขายของชำในมาบตาพุด)

ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สำหรับร้านค้าแล้วก็ขายดีขึ้น มีโรงงานคนก็มีมากขึ้น แต่ความคึกคักกัน
อย่างแต่ก่อนที่เดินทางไปทางไหนก็รู้จักกันหมด สมัยนี้เริ่มจะไม่มีแล้ว สังคมมันกว้างขึ้น
ความนิยมด้านวัตถุมากขึ้น จิตใจก็เลยเริ่มเสื่อมลง แต่ที่น่ากลัวมากกว่านั้นก็คงเป็นเรื่อง
มลพิษ แต่ก่อนสมัยที่ไม่มีโรงงานก็ใช้น้ำฝนกันแต่เดี๋ยวนี้ใช้ไม่ได้แล้ว เพราะเคยมีเจ้าหน้าที่
เขามาตรวจแล้วบอกว่ามีสาร มีอะไรตกค้างอยู่ ก็เลยต้องเลิกใช้อย่างเด็ดขาด ตอนแรกๆ
ก็กลัวแต่ตอนนี้ชักจะชินแล้ว

นายสัง สุขา (พนักงานเก็บเงิน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดระยอง)

ให้สัมภาษณ์ว่า มันก็มีทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดีผสมกันไปครึ่งต่อครึ่ง ที่ดีก็คือ เมื่อโรงงานมาตั้ง
ที่บ้านเรา ก็ทำให้เรามีงานทำเศรษฐกิจเราก็ตีขึ้น แต่ส่วนพิษภัยนั้นเราคิดว่าน่าจะมีการ
ป้องกันในส่วนนี้ คือว่า โรงงานมาปล่อยพิษภัยชาวบ้านก็กลัวว่าจะมีพิษภัยอะไรต่าง ๆ นานา
แต่ก็ไม่มีอะไรมารับรองป้องกันได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ที่จะประกันชีวิตของประชาชนได้เต็มที่
ตอนนี้เราก้ยังไม่สบายใจ ถ้ามีอะไรเกิดขึ้นแล้วใครจะมาเป็นผู้รับผิดชอบ อันนี้ผมคิดว่าน่า
จะมีข้อแก้ไขในกรณีที่หากจะมีอะไรเกิดขึ้น ผมอยากให้ทางโรงงานยืนยันว่า หากทำให้
ประชาชนเสียหายแล้ว จะชดเชยค่าเสียหายให้เท่าไรต่อคน บอกออกมาเป็นตัวเลขที่ชัดเจน
ก็ยิ่งรู้สึกว่ามันใจได้บ้าง แต่ตอนนี้ประชาชนได้แต่ส่วนเสียอย่างเดียวไม่มีส่วนได้

นางแมว สิริสาคร (อาชีพค้าขายในตัวเมืองจังหวัดระยอง)

ให้สัมภาษณ์ว่า ตั้งแต่เขามาตั้งโรงงานกันที่มาบตาพุด เท่าที่สังเกตหลายๆคนก็ปนว่า ระยะ
นี้ข้าวของมันแพงขึ้นเพราะคนมันมากขึ้น ถึงจะซื้อง่ายขายคล่องกว่าเดิมก็เถอะ แต่มันก็ขาย
ยาก เพราะร้านค้ามันมากเป็นเงาตามตัว ช่วงนี้ก็พอขายได้เท่านั้น กำไรก็น้อย แต่ค่าใช้จ่าย
ของมันมากขึ้น ในเรื่องความปลอดภัยคิดว่าเราคงไม่ต้องหนี เพราะถึงหนีก็คงจะหนีไม่ทัน
ถึงเวลามันระเบิดก็ตายพร้อมๆกัน เพราะเราอยู่ในนี้จะไม่ทันรู้ตัว บางคนก็พูดว่า ถ้าหาก
ระเบิดขึ้นมาในระยะแค่ 15 กิโลเมตร ก็คงจะไม่ทันและเราอยู่ในนี้ เราไม่รู้ตัว เราก็กิน
ไม่ทัน ก็กลัวกันไปต่าง ๆ นานา

นายสมพงษ์ คงดี (เจ้าของร้านอาหารในจังหวัดระยอง)

ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อมีโรงงานเข้ามา ก็ช่วยทำให้คนมีรายได้เพิ่มขึ้น พวกที่ไม่มีงานทำ ก็มีงานทำไม่ต้องไปลักเล็กขโมยน้อย ทำให้การเงินหมุนเวียนคล่องตัวมากขึ้น สำหรับในเรื่องของมลพิษ เช่น ควันพิษอากาศเสีย ก็กลัวอยู่เหมือนกัน ตอนที่มิข่าวว่า โรงงานปิโตรเคมีจะระเบิดออกมา คนแถวนี้ก็แตกตื่นกัน ผมคิดว่าถ้ามีอันตรายต่อประชาชนมาก ก็อาจจะเป็นผลเสีย เรื่องนี้ ผมได้ยื่นทางการเขามาประกาศให้ทราบเหมือนกันว่า ไม่มีอันตรายอะไร เพียงแต่เป็นข้อบกพร่องเล็กน้อยของโรงงานเท่านั้น และได้มีการแก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยไม่มีการระเบิดหรือมีความเสียหายเกิดขึ้น แต่ผมคิดว่าทางรัฐบาลน่าจะหามาตรการป้องกันให้มากกว่านี้ ถึงแม้ว่าเขาจะมีระบบป้องกันไว้อย่างดีแล้วถึง 3-4 ชั้นก็ตาม

นายसानิต พรหมเพชร (อาชีพขับรถรับจ้าง)

ให้สัมภาษณ์ว่า ตั้งแต่มีโรงงานมันก็ดีขึ้น หาเงินคล่องดีแต่ก็มีไม่ดีหลายอย่าง อย่างเรื่องรถมากรถติดแต่ก่อนไม่เป็นเตี้ยวันนี้เริ่มมีมากขึ้นแล้ว เรื่องของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมอุบัติเหตุเราก็กวักกัน เมื่อสองสามวันก่อน โรงงานแยกก๊าซเขาเปลี่ยนท่อก๊าซ ชาวบ้านไม่รู้ นี่กว่าก๊าซรั่วเลยต้องวิ่งหนีกันกลางดึก ก็เลยทำให้เราไม่ค่อยมั่นใจเท่าไร แต่ถ้าถามว่า โครงการนี้ดีไหม ก็ต้องบอกว่าดี แต่รัฐบาลน่าจะให้ความสนใจในเรื่องความปลอดภัยของประชาชนอย่างเราๆให้มากกว่านี้

นายคำมิ่ง คำดี (อาชีพขับสามล้อรับจ้างในตัวเมืองจังหวัดระยอง)

ให้สัมภาษณ์ว่า ตั้งแต่มีโครงการอิสเทิร์นซีบอร์ด คนก็มีงานทำมากขึ้นโดยเฉพาะคนยากคนจน อีกอย่างก็คือการที่มีโรงงานเกิดขึ้นความเจริญต่างๆก็จะตามมาด้วย ดังนั้นคนก็ไม่ตกงาน สำหรับที่ระยอง เตี้ยวันนี้มีคนมากขึ้น การทำมาหากินก็คล่องขึ้น การเงินก็สะพัดดีสำหรับเรื่องมลพิษก็กลัวเหมือนกัน แต่ถึงกลัวก็ต้องอยู่ คิดว่าที่นี้อยู่ห่างจากที่ตั้งโรงงานมากพอสมควร ก็คงจะไม่กระทบกระเทือนมากนัก

ผลกระทบของ โครงการอิสเทิร์นซีบอร์ด

จากเอกสารบรรยายสรุปข้อราชการจังหวัดระยอง (2534:47) ได้สรุปปัญหาอันสืบเนื่องมาจากผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ไว้ว่า จังหวัดระยอง เป็นที่ตั้งของโครงการอิสเทิร์นซีบอร์ด ทำให้มีการขยายตัวของการลงทุนในรูปแบบต่างๆซึ่งกระทบผลต่อจังหวัดระยองอย่างมากมายเช่น

1. ด้านที่ดิน ราคาที่ดินพุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว
2. ด้านการจ้างแรงงาน มีแรงงานหลังไหลเข้าสู่จังหวัดระยองเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ แรงงานก่อสร้าง และ แรงงานประมง
3. ด้านอุตสาหกรรมและการก่อสร้าง มีการขยายตัวสูงมาก ทำให้เกิดปัญหาวัสดุก่อสร้างเกือบทุกชนิดขาดแคลน
4. ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ไฟฟ้า ปะปาและโทรศัพท์ มีบริการไม่เพียงพอ ถนนคับแคบ การจราจรติดขัด
5. ด้านมลภาวะ มีการปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ ลำคลองและทะเล ขยะมูลฝอยมีเพิ่มมากขึ้น
6. ด้านสาธารณสุข บริการไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

จากเอกสารสรุปจังหวัดระยอง เนื่องในโอกาส นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 35 และ นักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) รุ่นที่ 5 มาศึกษาดูงานที่จังหวัดระยอง ระหว่างวันที่ 27-28 ตุลาคม 2535 (2535:48) ได้สรุปผลกระทบของโครงการอิสเทิร์นซีบอร์ดต่อจังหวัดระยองว่า

1. ด้านเศรษฐกิจ จะทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดระยองมากกว่าผลเสีย กล่าวคือ ประชากรจะมีรายได้ต่อหัวสูงขึ้น แม้ว่าจะมีปัญหาค่าเช่าในการกระจายรายได้อยู่บ้าง รายได้ของจังหวัดระยองจะสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสามารถจัด

เก็บภาษีได้เพิ่มมากขึ้น ภาคอุตสาหกรรมจะมีบทบาทมากขึ้น โดยภาคเกษตรกรรมจะมีบทบาทน้อยลง และองค์ประกอบของภาคอุตสาหกรรมจะเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมหนักและใช้เทคโนโลยีสูง

2. ด้านสังคมจิตวิทยา จะก่อให้เกิดผลกระทบทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียแก่จังหวัดระยอง กล่าวคือ ในแง่ของผลดีจะทำให้มีการศึกษาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น คุณภาพชีวิตของประชาชนจะได้รับการยกระดับให้สูงขึ้น ส่วนในแง่ของผลเสียโครงการดังกล่าวจะมีผลทำให้ประชากรเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่มาบตาพุด จะมีประชากรอยู่อย่างหนาแน่นและแออัด ซึ่งจะทำให้มีความต้องการบริการของรัฐทั้งทางด้านการศึกษา สาธารณสุขและระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเพิ่มมากขึ้นเกินกว่าความสามารถของรัฐที่จะตอบสนองได้ทันกับความต้องการ นอกจากนี้ลักษณะของสังคมจะเป็นสังคมเมืองมากขึ้น จึงก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวของประชาชนเข้ากับสังคมอุตสาหกรรมและปัญหาอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการอพยพย้ายถิ่นฐานหลายเผ่าพันธุ์/เชื้อชาติ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารยธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในโอกาสต่อไป

3. ด้านการเมืองการปกครอง จะทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาทางการเมืองการปกครองของจังหวัดระยอง กล่าวคือ ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพิ่มมากขึ้น และมีการขยายบริการของรัฐเพิ่มมากขึ้นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

4. ด้านความมั่นคง จะทำให้จังหวัดระยอง เป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่แหล่งอุตสาหกรรมที่มาบตาพุด และคุ้มครองทรัพย์สินและชีวิตของประชาชนในพื้นที่

5. ด้านสิ่งแวดล้อม จะทำให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากกว่าผลดี กล่าวคือ มีผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน คุณภาพอากาศเสียกลิ่นสภาพธรณีวิทยาและระบบนิเวศวิทยาสัตว์น้ำ นอกจากนี้ โครงการอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดมลภาวะและมีการเสี่ยงภัยด้านสิ่งแวดล้อมและอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในบริเวณพื้นที่

ภารดี มหาขันธ์ (2535:90-97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในแผนพัฒนาพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก" โดยการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งได้แก่ จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทราและระยอง โดยแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น สองเขตคือ เขตชนบท และเขตเมือง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในพื้นที่พัฒนาจำนวน 966 คน การวิจัยครั้งนี้ กระทำโดยการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยการหาค่า ความถี่ และหาค่าร้อยละ ผลวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัด ในภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ซึ่งเรียกว่าพื้นที่การพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าและเพื่อการส่งออก โดยการผลิตและพยายามใช้ทรัพยากรภายในประเทศทั้งนี้ได้กำหนดให้ภาคตะวันออกสามารถเปิดระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่การค้ากับนานาประเทศ ให้เป็นแหล่งภูมิภาคที่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กระจายออกมาจากกรุงเทพฯ รวมทั้งเพื่อปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศสู่อุตสาหกรรมใหม่ และกระจายการผลิตของอุตสาหกรรมให้มากยิ่งขึ้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในภาคตะวันออกและบริเวณใกล้เคียง

โครงการพัฒนาดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่บริเวณที่ตั้งของโครงการอันเป็นพื้นที่พัฒนา และจังหวัดต่างๆในภาคตะวันออก รวมไปถึงการพัฒนาในระดับภาคและระดับประเทศด้วย ผลกระทบอันเกิดจากโครงการพัฒนาจะส่งผลต่อสังคม ทั้งในด้านกายภาพและด้านสังคม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ต่อสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านบวกและด้านลบ เมื่อเกิด

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้น หากไม่มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ย่อมจะเกิดขึ้นในพื้นที่การพัฒนาด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษา สภาพของพื้นที่พัฒนา เพื่อแสวงหาแนวทาง และมาตรการที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากการพัฒนา

เพื่อที่จะทราบความเปลี่ยนแปลงซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต อันเป็นผลของการพัฒนา งานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพของพื้นที่พัฒนาก่อนที่จะมีการนำโครงการพัฒนามาใช้ในแง่สภาพทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่พัฒนาซึ่งผลการวิจัยจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาทางด้านสังคม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอันจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเตรียมรับสถานการณ์อันจะเกิดขึ้นภายหลังจากการนำแผนพัฒนามาใช้อย่างเต็มรูป หากไม่มีการเตรียมการเพื่อรองรับผลของการพัฒนาไว้ล่วงหน้า เช่น ให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตในสังคม การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การยอมรับในความเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น จะมีผลทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยพื้นที่พัฒนาไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการพัฒนาได้ อันจะทำให้เกิดความคับข้องใจก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม ซึ่งนับว่าการพัฒนาไม่บรรลุผลสมตามความมุ่งหมายตามที่รัฐบาลกำหนดไว้

การศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่พัฒนาได้ถูกต้อง ถ่องแท้ยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาและการเตรียมประชาชนที่จะต้องรับผลของการพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงอันจะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง และสามารถที่จะรักษาสภาพของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงให้เป็นสังคมที่มีความสงบสุขสืบไป

ผลการวิจัยโดยสรุป แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านประชากร การใช้เทคโนโลยี ระบบนิเวศ และด้านวัฒนธรรม

1. ด้านประชากร ในส่วนที่เกี่ยวกับด้านประชากรพบว่าในเขตเมืองประชาชนจะมีอายุระหว่าง 21-40 ปี แต่ในเขตชนบทนั้นมีรูปแบบของกลุ่มอายุไม่ชัดเจน

สำหรับทางด้านระดับการศึกษาพบว่าในเขตเมือง เพศชายมีระดับการศึกษา
ค่อนข้างสูง ส่วนในเขตชนบทประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาดำทั้งชายและหญิง การศึกษา
จัดว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในพื้นที่พัฒนา

ทางด้านสถานภาพสมรส ประชาชนส่วนใหญ่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท
เป็นผู้ที่สมรสแล้ว แต่ในเขตเมืองทั้งชายและหญิงมีสภาพที่เป็นโสดมากกว่าในเขตชนบท
ทั้งนี้ อาจเป็นด้วยปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและปัญหาเรื่อง
การทำงาน เป็นต้น

ทางด้านการประกอบอาชีพ พบว่าประชาชนในเขตเมืองมีอาชีพรับราชการ
และค้าขายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนในเขตชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระและอาชีพ
เกษตรกรรม เช่น การทำนาทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การทำประมง เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า
ประชาชนในเขตชนบทมีอัตราการว่างงานสูงกว่าประชาชนในเขตเมือง ทั้งนี้ อาจเป็นด้วย
ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในชนบท ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม จึงมีการว่างงานตามฤดูกาล
เกิดขึ้นในบางโอกาส

ในส่วนที่เกี่ยวกับรายได้ของประชาชนในพื้นที่พัฒนาพบว่ารายได้ของประชาชน
ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทอยู่ระหว่าง 1,000-4,000 บาท ต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่
อยู่เหนือเส้นความยากจน เมื่อพิจารณาในด้านรายจ่ายปรากฏว่า ประชาชนทั้งในเขตเมือง
และเขตชนบท มีรายได้โดยเฉลี่ยเดือนละ 1,001-3,000 บาท ซึ่งเป็นอัตราที่ใกล้เคียง
กันของทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

ในด้านสถานที่ทำงาน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่พัฒนามีการทำงานใน
ท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยที่ออกไปทำงานนอกท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับ
ราชการ

ทางด้านขนาดของครอบครัว ประชาชนในพื้นที่พัฒนาทั้งในเขตเมืองและเขต
ชนบท มีบุตรโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 1-4 คน ซึ่งยังจัดว่าเป็นครอบครัวขนาดเล็ก

จากการศึกษา ลักษณะของครอบครัวของประชาชนในพื้นที่พัฒนา ปรากฏว่า
ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) คือ มีสามี ภรรยา บุตร

อยู่รวมกันเท่านั้น ไม่มีญาติพี่น้อง หรือปู่ ย่า ตา ยาย รวมอยู่ด้วย ครอบครัวเดียวเป็นครอบครัวที่มีระเบียบวินัยเคร่งครัด มีการจัดระเบียบครอบครัวที่ดี มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดมั่นคงในครอบครัว อันเป็นภูมิคุ้มกันมิให้เกิดปัญหาในสังคม เพราะปัญหาทางสังคมส่วนใหญ่เกิดมาจากประชาชนที่เป็นสมาชิกของครอบครัวขยาย (Extended Family)

ทางด้านการย้ายถิ่น จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่พัฒนาไม่มีการย้ายถิ่น กล่าวคือประชาชนเป็นคนในพื้นที่เดิม ไม่ได้มีการอพยพย้ายถิ่นมาจากท้องถิ่นอื่น มีเพียงส่วนน้อยที่มีการย้ายถิ่นภายในจังหวัดเดียวกัน และภายในภาคตะวันออก เป็นความจริงที่ว่าที่ใดมีการพัฒนา ที่นั้นย่อมเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชาชนจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก และเมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นมากก็ย่อมมีปัญหาติดตามมาด้วย

จากการศึกษาถึง เหตุผลของการย้ายถิ่นของประชาชนในพื้นที่พัฒนา พบว่า เหตุผลของการย้ายถิ่นส่วนใหญ่เกี่ยวกับงานอาชีพและการหางานทำ ประชาชนหญิงในเขตชนบทอ้างเหตุผลของการย้ายถิ่นฐานว่าเกิดจากการย้ายตามครอบครัว ส่วนประชาชนชายและหญิงในเขตเมือง ให้เหตุผลของการย้ายถิ่นว่า เพื่อศึกษาต่อเรื่องของครอบครัว ประกอบอาชีพและการทำงาน อย่างไรก็ตามเมื่อมีการพัฒนาอย่างเต็มรูป ในพื้นที่พัฒนาจะมีการย้ายถิ่นจากภูมิภาคอื่น เข้าสู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากไม่มีการวางแผนเพื่อการรองรับที่รอบคอบแล้ว ปัญหาต่างๆคงจะติดตามมาอย่างแน่นอน

จากการศึกษาเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่พัฒนาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท มีที่อยู่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาการไม่มีที่อยู่อาศัย ซึ่งมักเกิดขึ้นเนื่องๆในเขตเมือง อันเนื่องมาจากที่อยู่อาศัยขาดแคลน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อพยพเข้ามาจากท้องถิ่นอื่น เพื่อมาหางานทำอาจจะสร้างที่อยู่อาศัยชั่วคราว ทำให้เกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ความสกปรกรกรุงรัง ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน การมีที่อยู่อาศัยของตนเองจะไม่เกิดปัญหาดังกล่าว

เกี่ยวกับความต้องการให้บุตรธิดาได้รับการศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรธิดา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทต้องการให้บุตรธิดาได้รับการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา แสดงว่าประชากรในเขตพัฒนามีความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรธิดาอยู่ในระดับสูง ทั้ง ๆ ที่สภาพทางด้านการศึกษาของประชาชนในพื้นที่พัฒนาอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่แต่ก็ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาในระดับสูง ซึ่งก็นับว่าเป็นนิมิตที่ดีสำหรับการพัฒนาต่อไป

สำหรับเหตุผลที่ต้องการให้บุตรธิดาได้รับการศึกษา จากการศึกษาพบว่าเหตุผลที่ต้องการให้บุตรธิดาได้รับการศึกษาในระดับประชาชนในพื้นที่พัฒนาระบุว่า การได้เรียนสำเร็จการศึกษาสูงทำให้หางานง่ายมากที่สุด เหตุผลรองลงมาได้แก่เหตุผลที่ว่าเพราะเป็นไปตามความต้องการของบุตรธิดา จะเห็นได้ว่าจุดประสงค์สำคัญของการศึกษาตามความประสงค์ของประชาชนในพื้นที่พัฒนาได้แก่ การมีงานทำ ซึ่งเป็นการเน้นที่ด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

การศึกษาความประสงค์ของบิดามารดา เกี่ยวกับอาชีพที่ต้องการให้บุตรชายและบุตรสาวประกอบ พบว่าประชาชนในพื้นที่พัฒนา ส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรชายและบุตรสาว ประกอบอาชีพรับราชการ จะเห็นได้ว่าความต้องการให้บุตรหลานเป็นข้าราชการยังฝังอยู่ในความคิดของบิดามารดา ไม่มีวันเสื่อมคลาย อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชน ที่เป็นหญิงในเขตเมืองต้องการให้บุตรสาวประกอบอาชีพอิสระ รองลงมาจากอาชีพรับราชการซึ่งนับว่าเป็นนิมิตที่ดีสำหรับอาชีพอิสระในอนาคต

เกี่ยวกับการเลือกคู่ครองของบุตรชายและบุตรสาว จากการศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่พัฒนา ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ต้องการให้บุตรชายและบุตรสาวเลือกคู่ครองด้วยตนเอง

ทางด้านการศึกษาอยู่กับบุตรธิดา ประชาชนในพื้นที่พัฒนาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่เลือกอยู่กับบุตรสาว เมื่อตนอยู่ในวัยชรา ซึ่งความต้องการดังกล่าวแสดงให้เห็นแนวความคิดของประชาชนในพื้นที่พัฒนาที่ไม่ต้องการอยู่ตามลำพัง เมื่อตนย่าง

เข้าสู่วัยชราแต่ต้องการอยู่กับบุตรหลาน ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาผู้สูงอายุ ในสังคมเมืองต่อไปในอนาคต

2. การใช้เทคโนโลยี ประชาชนในพื้นที่พัฒนาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีการใช้เทคโนโลยีที่ใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น หม้อหุงข้าวไฟฟ้า เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดีโอ โทรทัศน์ ตู้เย็น เป็นต้น เทคโนโลยีที่ใช้ในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท เช่น เต้าแก๊ส กล้องถ่ายรูป ปืน รถยนต์ เป็นต้น ส่วนเทคโนโลยีที่ใช้ในชนบทมากกว่าเขตเมือง เช่นรถจักรยานยนต์ วิทยุเทป พัดลม ตู้เย็น เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า เทคโนโลยีที่ใช้เป็นเทคโนโลยี เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นส่วนใหญ่ เทคโนโลยีเหล่านี้ มิใช่เทคโนโลยี พื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต

เกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารปรากฏว่าประชาชนในพื้นที่พัฒนาส่วนใหญ่ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทอ่านหนังสือพิมพ์รายวันกันเป็นส่วนใหญ่ และอ่านอยู่เพียงไม่กี่ฉบับ เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชาชนในชนบทรับข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทสิ่งตีพิมพ์ ที่ผลิตขึ้นในส่วนกลางมากกว่าในท้องถิ่นและที่น่าสนใจก็คือประชาชนในเขตชนบททั้งหญิงชายมีอัตราการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน (3ฉบับ) สูงกว่าประชาชนในเมือง

จากการศึกษา พฤติกรรมการซื้อหนังสือพิมพ์และนิตยสารของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่าประชาชนในเขตเมืองส่วนใหญ่ ซื้อหนังสือพิมพ์และนิตยสารทุกวัน ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตชนบทซื้อในบางครั้ง กล่าวโดยสรุป ประชาชนในพื้นที่พัฒนาซื้อหนังสือพิมพ์และนิตยสารอ่านถึงร้อยละ 81.45 นับว่าเป็นอัตราการซื้อที่ค่อนข้างสูง

3. ระบบนิเวศวิทยา การศึกษาความรู้และความคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นพบว่าประชาชนในพื้นที่พัฒนา ในเขตเมืองไม่มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและให้ความเห็นว่าไม่มีทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ส่วนประชาชนในเขตชนบท ส่วนใหญ่ตอบว่ามีทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชาชนที่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งใกล้ชิดกับแหล่งพัฒนา ย่อมได้รับข่าวสารหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนผิดกับประชาชนในเขตเมืองที่ไม่ได้รับข่าวสารหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติเลย จึงไม่ทราบว่ามีทรัพยากรธรรมชาติ เรื่องนี้จำเป็นอย่าง

ยั้งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อสารมวลชน จะต้องเผยแพร่ความรู้ข่าวสารให้ทราบอย่างกว้างขวาง

สำหรับเรื่องการมีแหล่งน้ำจืดและความสะอาดของแหล่งน้ำจืด ในพื้นที่พัฒนาประชาชนในพื้นที่พัฒนาทั้งในเขตเมือง และเขตชนบท มีความเห็นว่า ยังมีแหล่งน้ำจืดใช้อย่างเพียงพอ ทั้งน้ำจืด เพื่อการอุปโภค บริโภคและน้ำสำหรับการเกษตรและอุตสาหกรรม สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสะอาดของน้ำจืด ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า น้ำในแหล่งน้ำจืดมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์สะอาด แหล่งน้ำจืดธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่พัฒนา ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา แม่น้ำประแสร์ แม่น้ำระยอง จังหวัดระยอง และลำน้ำพานทอง จังหวัดชลบุรี ส่วนอ่างเก็บน้ำที่สำคัญในเขตพัฒนา ได้แก่ อ่างเก็บน้ำบางพระ อ่างเก็บน้ำหนองค้อ จังหวัดชลบุรี อ่างเก็บน้ำมาบประชัน อ่างเก็บน้ำดอกกราย จังหวัดระยอง

เกี่ยวกับเรื่องการเน่าเสียของแหล่งน้ำจืด ในพื้นที่พัฒนา ประชาชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเน่าเสียของแหล่งน้ำจืด ในเขตพัฒนา

เกี่ยวกับความสะอาดของน้ำทะเล ประชาชนในพื้นที่พัฒนา มีความเห็นว่าคุณภาพของน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์สะอาด ยังไม่มีการเน่าเสีย แต่ต่อไปในอนาคตเมื่อมีการพัฒนาอย่างเต็มรูป หากไม่มีมาตรการป้องกันและกำจัดน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนอย่างถูกต้องแล้ว น้ำทะเลจะต้องประสบปัญหาเน่าเสียอย่างแน่นอน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับโรคของสัตว์น้ำ ขณะนี้ยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคของสัตว์น้ำในพื้นที่พัฒนา

เรื่องอากาศเสียในเขตพัฒนา ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในขณะที่ทำการวิจัย ยังไม่มีสภาพอากาศเสียที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโครงการพัฒนายังไม่ได้ดำเนินการอย่างเต็มรูป และเขตชนบทยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเขตเมือง

เกี่ยวกับสภาพความสมบูรณ์ของดิน ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตพัฒนามีความเห็นว่า สภาพของดินยังมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม

การพัฒนาในพื้นที่พัฒนาส่วนใหญ่มุ่งไปที่การพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้น ความอุดมสมบูรณ์ของดินจึงไม่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเท่ากับปัจจัยด้านอื่น ส่วนความเห็นเกี่ยวกับความมั่งคั่งของพืชที่ปลูกในพื้นที่พัฒนานั้น ประชาชนส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าพืชที่ปลูกมีความมั่งคั่งทางด้านการดำรงของเสถียร ประชาชนในพื้นที่พัฒนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับเสถียรบ้าง แต่ยังไม่ถึงระดับที่เป็นปัญหา ความมั่งคั่งของเสถียรส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรม รวมทั้งเสถียรที่เกิดขึ้นในบริเวณเมือง อันได้แก่ เสถียรรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เรือยนต์ ตลอดจนเสถียรจากเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านเรือน เมื่อเขตชนบทกลายเป็นเขตเมือง ปัญหาในเรื่องเสถียรจะมีมากขึ้น จำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันความมั่งคั่งของเสถียรที่จะเกิดขึ้น

สำหรับปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่พัฒนา ประชาชนในเขตเมืองมีความเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิตอยู่บ้างแต่ ประชาชนในเขตชนบทเห็นว่าขณะนี้ยังไม่มีความเกี่ยวกับสุขภาพจิต อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการขยายตัวของเขตเมืองจะทำให้มีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ภาวะการติดยาเสพติดของประชาชนในพื้นที่พัฒนา ในเขตเมืองมีการติดยาเสพติดบ้าง แต่ในเขตชนบทยังไม่มีการติดยาเสพติด อย่างไรก็ตาม เมื่อพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ มีการกลายสภาพจากชนบทเป็นเมือง ภาวะการติดยาเสพติดของประชาชนก็จะขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้น หากไม่มีมาตรการป้องกันและปราบปรามที่เข้มแข็งและรัดกุม

ปัญหาของอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตเมือง แต่ในเขตชนบทยังไม่มีความเป็นปัญหาอาชญากรรม เป็นธรรมชาติของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงสภาพจากชุมชนชนบท เป็นชุมชนเมือง สิ่งแวดล้อมและปัญหาต่างๆย่อมผลักดันให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เมื่อพื้นที่พัฒนาได้รับการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบแล้ว จำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมอย่างเข้มแข็ง

สำหรับปัญหาอุทกภัยอาชญากรรม ซึ่งเป็นต้นตอของปัญหาอาชญากรรมก็เช่นกัน ปัจจุบันเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นในเขตเมือง แต่ในเขตชนบทยังไม่มีความเป็นปัญหาเท่ากับในเขตเมือง หรือจะมีปัญหาบ้างก็เป็นส่วนน้อย ปัญหาอุทกภัยอาชญากรรม มักเกิดขึ้นในเขตเมืองหรือชุมชนที่

มีประชากรอยู่กันอย่างแออัด ขาดความเป็นระเบียบทางสังคม ครอบครัวมีปัญหาความแตกแยกและปัญหาด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ควรที่จะมีการพัฒนาด้านสังคมควบคู่กันไปด้วย

เกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ในพื้นที่พัฒนาเขตเมืองปรากฏว่ามีปัญหาดังกล่าว เกิดขึ้นแล้ว แต่ในเขตชนบทยังไม่มีปัญหาเกิดขึ้น ปัญหาโสเภณีก็เช่นเดียวกับปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชนเมือง หรือชุมชนใหญ่ๆที่ประชาชนอยู่กันอย่างแออัดและมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นปัญหาโสเภณียังมักเกิดขึ้นในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย

4. ด้านวัฒนธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่พัฒนา เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นกระจายกันไปตามประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ สำหรับประเพณีต่างๆ ในพื้นที่พัฒนาแยกเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา และประเพณีของชนกลุ่มน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ของพื้นที่พัฒนาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เข้าร่วมประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ และประเพณีเกี่ยวกับศาสนา อันเป็นประเพณี ประจำท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของประชาชน เป็นนิมิตที่ดีของการอนุรักษ์ประเพณีดังกล่าวให้คงอยู่ต่อไป อนึ่งการประกอบพิธีกรรมต่างๆนั้นประชาชนมักกระทำกันที่วัดมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าพิธีกรรมส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น งานศพ งานบวช งานนักขัตฤกษ์ต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นจึงสมควรพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางของแหล่งวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สมบูรณ์ต่อไป

การยอมรับบุคคลเข้าร่วมในพิธีกรรมจัดว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งของการแพร่วัฒนธรรม ประชาชนในพื้นที่พัฒนาส่วนใหญ่ ยอมรับคนในชุมชนเข้าร่วมในพิธีกรรม มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นประชาชนในเขตเมืองที่ยอมรับคนนอกชุมชนเข้าร่วมในพิธีกรรม มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นประชาชนในเขตเมืองที่ยอมรับคนนอกชุมชนเข้าร่วมในพิธีกรรม ในอนาคต เมื่อมีการพัฒนาอย่างเต็มรูป เขตชนบทกลายเป็นเมืองมากขึ้น ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ก็จะมีลักษณะเป็นสากลที่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป ได้เข้าร่วมอย่างกว้างขวางขึ้น ทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมมีการแพร่หลายมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างประชาชนที่ใช้ในการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ

1. สุ่มหมู่บ้านจากตำบลมาบตาพุดมา 2 หมู่บ้านจากหมู่บ้านทั้งหมดในตำบลมาบตาพุดจำนวน 5 หมู่บ้าน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. สุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปมาโดยวิธีการจงใจเลือก(Purposive Sampling) เพื่อทำการสัมภาษณ์ จำนวนหมู่บ้านละ 20 คน จำแนกเป็นผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป กลุ่มละ 10 คน ในแต่ละหมู่บ้าน โดยเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย ได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์ รวม 40 คน โดยนัดหมายทำการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยและผู้ช่วย ระหว่าง วันที่ 1 มกราคม 2537-31 มกราคม 2537

ดังรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำแนกตามหมู่บ้าน และสถานภาพทางสังคม

หมู่บ้านหมู่ที่	จำนวนผู้นำชุมชน	จำนวนประชาชนทั่วไป	รวม
1	10	10	20
3	10	10	20
รวม	20	20	40

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ

1. การศึกษาเอกสาร ได้แก่การศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล สถิติ ต่างๆของตำบลมาบตาพุด ได้แก่ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาตำบล สำนักงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด ที่ว่าการอำเภอเมืองระยอง สำนักงานจังหวัดระยอง ฯลฯ

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน ในตำบลมาบตาพุดก่อนและหลังการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็นตอนๆดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และสถานภาพทางสังคม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาบตาพุด ก่อนและหลังดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาบตาพุด

วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. ขอความร่วมมือจากสำนักงานจังหวัดระยอง ที่ว่าการอำเภอเมืองระยอง สำนักงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด สำนักงานกำนันตำบลมาบตาพุด สำนักงานผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนต่างๆในตำบลมาบตาพุด ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆของแต่ละหน่วยงาน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด

2. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กระทำโดยการเก็บข้อมูลสนาม โดยการขอสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปที่สุ่มได้ ในหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่สุ่มมาได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่ได้ศึกษามาจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตำบลมาบตาพุด ได้วิเคราะห์โดยการสรุปและบรรยายให้เห็นสภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด ในลักษณะการบรรยายสรุปประกอบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกัน

2.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ในตอนที่ 1 ของแบบสัมภาษณ์ ใช้ค่าร้อยละ (%) ในการวิเคราะห์

2.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 โดยการสรุปคำตอบในแต่ละประเด็นในแต่ละข้อโดยภาพรวมของแต่ละกลุ่มและเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะการบรรยายจากคำตอบที่เป็นภาพรวมของคนส่วนใหญ่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ จะเสนอเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สถานภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ก่อนและหลังดำเนินการโครงการ ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 4 ผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน สามารถแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 8
ตารางที่ 8 แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ

สถานภาพทางสังคม	เพศ	
	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	ชาย 15	37.50
	หญิง 5	12.50
ประชาชนทั่วไป	ชาย 12	30.00
	หญิง 8	20.00
รวม	40	100.00

จากตารางที่ 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เมื่อจำแนกตามเพศเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เมื่อรวมทั้งสองกลุ่มพบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 67.50 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 32.50 ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 9 แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ

สถานภาพทางสังคม		อายุ	
		จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	ต่ำกว่า 35 ปี	2	5.00
	36 - 40 ปี	8	20.00
	41 - 45 ปี	4	10.00
	46 - 50 ปี	3	7.50
	มากกว่า 50 ปี	3	7.50
	รวม	20	50.00
ประชาชนทั่วไป	ต่ำกว่า 35 ปี	2	5.00
	36 - 40 ปี	10	25.00
	41 - 45 ปี	3	7.50
	46 - 50 ปี	2	5.00
	มากกว่า 50 ปี	3	7.50
	รวม	20	50.00

จากตารางที่ 9 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีอายุอยู่ระหว่าง 36-40 ปี ทั้งสองกลุ่ม เมื่อรวมทั้งสองกลุ่มแล้วพบว่าอายุของผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.00 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.50 ดังรายละเอียดในตาราง

ตอนที่ 2 สถานภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด พบว่าตำบลมาบตาพุด มีสภาพทั่วไปพอสรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลมาบตาพุด เดิมเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรมและประมง ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ไร่มันสำปะหลังและปริมังชายฝั่ง แต่ในสภาพปัจจุบันมาบตาพุดได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) เป็นต้นมา จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2535-2539)

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-6 กำหนดให้พื้นที่ตำบลมาบตาพุด เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยกำหนดให้เป็นแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหลักของประเทศ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่อาศัยก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ โดยการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึกและชุมชนเมืองใหม่ มาบตาพุด เป็นผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จากการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมดังกล่าว ก่อให้เกิดการลงทุนและการอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องมากมาย ทำให้สภาพการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น

ตำบลมาบตาพุด อยู่ในเขตอำเภอเมืองระยอง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดระยอง ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร มาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามทางหลวงหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ระยะทาง 204 กิโลเมตร

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลมาบตาพุด อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเนินพระ ตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

2. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปของตำบลมาบตาพุด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและเนินลูกฟูกอยู่ทางทิศตะวันตกซึ่งทอดยาวไปทางทิศตะวันออก

3. ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลมาบตาพุด มีภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ลมทะเลพัดผ่านตลอดปี อากาศอบอุ่นไม่ร้อนจัด บริเวณชายฝั่งทะเลเย็นสบาย

4. การคมนาคม

ทางบก ตำบลมาบตาพุด มีถนนสายหลักที่สำคัญคือ

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) โดยเริ่มจากกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ซึ่งเป็นถนนสายเศรษฐกิจของภาคตะวันออก รวมระยะทาง 390 กิโลเมตร

2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 36(พัทยา-ระยอง) จากอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี (แยกกระทิงลาย) มาจังหวัดระยอง ระยะทางประมาณ 75 กิโลเมตร เป็นเส้นทางเชื่อมไปสู่จังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด

3. ถนนเลี่ยงเมืองหมายเลข 36(ถนนสุขประยูร) เป็นถนนแยกจากอำเภอเมืองชลบุรี ไปสู่จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เป็นถนนเลี่ยงเมืองสายใหม่ ถนนสายนี้นับว่าเป็นสายที่ช่วยย่นระยะทางจากกรุงเทพฯมาได้มาก ทำให้มีผู้นิยมใช้เส้นทางสายนี้มาก

ทางรถไฟ

มีทางรถไฟต่อจากรถไฟสายตะวันออก จากอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เข้ามาในการนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ทางอากาศ

สนามบินอู่ตะเภา เป็นสนามบินที่อยู่ใกล้ตำบลมาบตาพุด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เป็นสถานที่ขึ้นลงของสายการบินภายในประเทศ

5. สภาพประชากร

เมื่อสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2536 ตำบลมาบตาพุด มีประชากรทั้งสิ้น 24,859 คน เป็นชาย 13,364 คน เป็นหญิง 11,495 คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 16,033 คน เป็นชาย 8,232 คน เป็นหญิง 7,801 คน จำนวนครัวเรือน 8,617 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 167 คน ต่อตารางกิโลเมตร

6. ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ บางส่วนนับถือศาสนาอิสลาม มีวัดทางพระพุทธศาสนา จำนวน 10 วัด และมีมัสยิดของศาสนาอิสลามจำนวน 3 แห่ง

7. สภาพเศรษฐกิจ

เดิมประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ประมงชายฝั่ง แต่ในสภาพปัจจุบัน มาบตาพุดได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงมีโรงงานต่างๆเกิดขึ้นมากมาย ทั้งในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนอกเขตนิคมฯ ประชาชนจึงหันมาประกอบอาชีพทางด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และรับจ้างทั่วไปกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนมีงานทำมากกว่า 5 ปีที่แล้ว

นอกจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งมีโรงงานต่างๆเกิดขึ้นมากมายดังกล่าวมาแล้วแล้ว ภายในเขตเทศบาลยังมีตลาดสด 3 แห่ง โรงแรมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว สถานีบริการน้ำมัน 8 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 2 แห่ง สถานีตำรวจภูธร 2 แห่ง เขตสืบสวนสอบสวน 4 แห่ง ชุมสายโทรศัพท์ 2 แห่ง ศูนย์โทรคมนาคม หมวดการทางมาบตาพุด การไฟฟ้ามาบตาพุด การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ทักษสถานเปิดห้วยโป่ง ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง สถานเยาวชนบ้านห้วยโป่ง โรงพยาบาลสาขาระยอง โรงพยาบาลสาขาบ้านฉาง ด้านตรวจคนเข้าเมือง ศาลกากร กองน้ำร่องศูนย์ชีวอนามัย และมีธนาคารพาณิชย์สำหรับการบริการด้านการเงินอีก จำนวน 8 แห่ง

8. การอุตสาหกรรม

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-6 กำหนดให้พื้นที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งกำหนดให้เป็นแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหลักของประเทศ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่อาศัยก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ โดยการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึก และชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด ซึ่งเสร็จสิ้นโครงการระยะที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2533 เป็นผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จากการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการลงทุนและอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องมากมาย ทำให้สภาพการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น

ปัจจุบันในตำบลมาบตาพุด มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงงาน ขนาดกลาง 13 โรง และโรงงานขนาดเล็กจำนวน 80 โรงงาน

9. สถานที่ท่องเที่ยว

เกาะสะเก็ด เป็นเกาะเล็กๆในเขตตำบลมาบตาพุด มีที่พักและร้านอาหาร
เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เพราะมีบรรยากาศดี ธรรมชาติสวยงาม

หาดทรายทอง อยู่ในเขตตำบลมาบตาพุด แยกขวาจากถนนสุขุมวิท กิโลเมตรที่
208 เข้าไปประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นสถานที่ตากอากาศชายทะเลที่สะอาด สวยงามและ
มีหาดทรายขาวสะอาดเป็นแนวยาว

ตลาดนัดมาบตาพุด มีเป็นประจำทุกวันศุกร์

10. โครงสร้างพื้นฐาน

ถนน ในตำบลมาบตาพุด มีถนนจำนวน 70 สาย รวมความยาว 126.83 ก.ม.
แยกเป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ จำนวน 17 สาย รวมความยาว 32.58 กิโลเมตร ถนน
ลูกรังจำนวน 46 สาย รวมความยาว 80.97 ก.ม. ถนนดินเดิม จำนวน 7 สาย รวม
ความยาว 13.28 ก.ม. สะพานจำนวน 23 แห่ง ท่อระบายน้ำ จำนวน 24 แห่ง

การระบายน้ำ เนื่องจากแต่เดิมถนนบางสายในเขตเทศบาลไม่มีท่อระบายน้ำ
และบางแห่งชำรุด ดังนั้นเมื่อฤดูฝนจึงทำให้เกิดน้ำท่วมขังขึ้น เทศบาลจึงเริ่มดำเนินการ
ซ่อมแซมปรับปรุงถนน พร้อมกับการวางท่อระบายน้ำขนาดมาตรฐานด้วย ซึ่งปัญหาเรื่องถนน
ชำรุดและน้ำท่วมขังก็จะลดน้อยลง

ไฟฟ้าสาธารณะ การบริการไฟฟ้าสาธารณะยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ กับความ
ต้องการของประชาชน จากการสำรวจและสอบถามความต้องการพบว่าประชาชนเสนอให้
มีการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะในอีกหลายแห่ง ซึ่งทางเทศบาลจะร่วมมือกับการไฟฟ้าส่วน
ภูมิภาคมาบตาพุด ขยายเขตบริการไฟฟ้าสาธารณะให้ครบทุกจุดที่จำเป็นโดยเร่งด่วนต่อไป

ไปรษณีย์โทรเลขและโทรศัพท์ ในเขตตำบลมาบตาพุด มีที่ทำการไปรษณีย์
โทรเลข 2 แห่ง ที่ทำการชุมสายโทรศัพท์ 2 แห่ง และศูนย์โทรคมนาคม 1 แห่ง ฯลฯ

11. สภาพทางสังคม

การสาธารณสุขและการอนามัย ในตำบลมาบตาพุด มีสถานอนามัยจำนวน 2 แห่ง
คลินิกเอกชนจำนวน 7 แห่ง มีแพทย์จำนวน 7 คน ซึ่งพบว่ายังขาดแคลนบุคลากรด้านนี้อยู่

การกำจัดขยะมูลฝอย ปริมาณขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เทศบาลดำเนินการเก็บ
ขนและกำจัด เมื่อปี พ.ศ.2534 จำนวน 26 ตัน/วัน ปี พ.ศ.2535 จำนวน 32 ตัน/วัน

ปี พ.ศ.2536 จำนวน 38.2 ต้น/วัน ปี พ.ศ.2537 จำนวน 44.5 ต้น/วัน และปี พ.ศ. 2538 จำนวน 55.28 ต้น/วัน (ปริมาณเพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ 25 ของทุกปี)

การศึกษา การศึกษาในตำบลมาบตาพุด แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ระดับก่อนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 2 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 2 โรงเรียน

ระดับประถมศึกษา

สังกัดเทศบาลตำบลมาบตาพุด จำนวน 1 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 9 โรงเรียน

ระดับมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

12. โครงการพัฒนา

ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ทางเทศบาลตำบลมาบตาพุด ยังมีโครงการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนา ดังนี้

1. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
3. โครงการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. โครงการพัฒนาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติ
5. โครงการปรับปรุงระบบบริหารการจัดการ
6. โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการพื้นฐาน

ตอนที่ 3 สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ก่อนและหลัง
 ดำเนินการโครงการ ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป
 ในการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 นี้ ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่ใช้เป็น
 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยการวิเคราะห์และสรุปภาพรวมของความคิดเห็น
 แยกออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบล
 มาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการ ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบล
 มาบตาพุด หลังดำเนินการโครงการ ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ก่อนดำเนินการ
 โครงการ ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

1. ผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
 ตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพ พบว่า
 ส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ที่รองลงมาก็คือการทำกร
 ประมง ค้าขาย รับจ้างทั่วไป และรับราชการตามลำดับ วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีความเป็น
 อยู่แบบเรียบง่าย พอมีกินมีใช้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย การดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของประชาชน
 ในชุมชนมักจะเกี่ยวข้องกับด้านเกษตรกรรม ประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่นที่สำคัญที่ประชาชน
 ให้ความสำคัญได้แก่การทำบุญและประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้า
 พรรษา วันออกพรรษาและวันสำคัญอื่นๆเช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น
 สภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมจะอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยดี สินค้ายังราคาถูกลง ประชาชนมีฐานะ
 ปานกลางเป็นส่วนใหญ่และมีส่วนน้อยที่ยากจน มีวิถีชีวิตแบบสังคมชนบท เอื้อเพื่อช่วยเหลือ
 เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่สมัครสมานกลมเกลียวกัน ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและ
 เรียบสงบ สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นลักษณะชนบทโดยทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นทุ่งนา และ
 มีการปลูกไร่มันสำปะหลัง มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ สวยงาม สภาพอากาศดี
 และยังมีความบริสุทธิ์มาก การจราจรไม่คับคั่ง สะดวก และที่ดินยังมีราคาถูกลง

2. ประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม เช่น การทำไร่ ทำสวน ที่รองลงมา ก็คือ การทำการประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ประมง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยว วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย มีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ประชาชนบางส่วนต้องอพยพไปทำงานในท้องถิ่นอื่น มีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบาก หาเช้ากินค่ำ การดำเนินชีวิตของประชาชนหนักไปในทางเกษตรกรรม ประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่นที่สำคัญที่ประชาชนให้ความสำคัญได้แก่การทำบุญและประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันสำคัญอื่นๆ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ตรุษจีน การทำบุญรอบตลาด การทำบุญข้าวหลาม ซึ่งเป็นประเพณีของท้องถิ่น การบวชนาค เป็นต้น สภาพเศรษฐกิจโดยรวมจะอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยดี คือประชาชนมีฐานะปานกลางค่อนข้างต่ำ เศรษฐกิจยังไม่รุ่งเรือง มีวิถีชีวิตแบบสังคมชนบท เอื้อเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่สมัคสมานกลมเกลียวกัน ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและเรียบง่าย สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นลักษณะชนบทโดยทั่วไป เป็นชุมชนขนาดเล็ก อยู่กับแบบเรียบง่าย ยังไม่มีตึกหรืออาคารใหญ่ ประชาชนยังไม่หนาแน่น การคมนาคมยังไม่คับคั่ง การไปมาสะดวก แต่ที่เห็นเด่นชัดคือสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนดี และอากาศชายทะเลยังบริสุทธิ์

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม หลังการดำเนินการโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

1. ผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลมาบตาพุด หลังการดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพ พบว่ามีการเปลี่ยนการประกอบอาชีพจากการทำเกษตรกรรม มาเป็นรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีการทำมาค้าขายกันมากขึ้น วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง มีการแก่งแย่งกันทำมาหากิน แข่งขันกันหางานทำ ประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมยังคงอยู่ในวันสำคัญทางศาสนาแต่วัฒนธรรมและประเพณีเก่าๆของท้องถิ่นเริ่มถูกละเลยและเสื่อมเลือน อีกทั้งที่เห็นได้เด่นชัดคือ มีสถาน

บันเทิง เริงรมณ์เกิดขึ้นอย่างมากมาย สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปดีขึ้น ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าครองชีพเริ่มจะสูง สินค้ามีราคาแพง มีการอพยพโยกย้ายของคนในท้องถิ่นอื่นเข้ามาในชุมชนมาก มีคนแปลกหน้ามากขึ้น สังคมกลายเป็นสังคมคนเมือง มีคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้น การทำมาค้าขายในชุมชนมีมากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น กว่าเดิม มีการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น การสื่อสารคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนเริ่มมีความหนาแน่น สภาพแวดล้อมเริ่มเสื่อมโทรม การจราจรในเขตตำบลเริ่มติดขัด อากาศไม่บริสุทธิ์เหมือนเดิม อากาศเสีย มีมลภาวะในอากาศ อากาศชายทะเลไม่บริสุทธิ์ดังก่อน นักท่องเที่ยวทางธรรมชาติเริ่มลดลง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ประชาชนที่ยังประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมอยู่ไม่สามารถทำผลผลิตได้เท่าเดิม ประชาชนไม่กล้านำน้ำฝนมาบริโภคได้ดังแต่ก่อน มีความหวาดระแวงภัยอันตรายต่างๆที่จะเกิดมาจากโรงงาน เพราะการไม่ได้รับข่าวสารที่เพียงพอ

2. ประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลมาบตาพุด หลังการดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพพบว่า มีการเปลี่ยนการประกอบอาชีพจากการทำเกษตรกรรม มาเป็นรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีการทำมาค้าขายมากขึ้น วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการขายที่ดินของคนในชุมชน ทำให้มีการใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย เพื่อสรรหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในชีวิตประจำวัน ประชาชนบางส่วนต้องดิ้นรนหาเงินเพื่อหาสิ่งอำนวยความสะดวก มีการแก่งแย่งกันทำมาหากิน แข่งขันกันหางานทำ มีสภาพของการเห็นแก่ตัว ส่วนด้านประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นยังเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงแต่เริ่มถูกละเลยและเสื่อมเลือนจากคนรุ่นใหม่ๆ อีกทั้งที่เห็นได้เด่นชัดคือมีสถานบันเทิง เริงรมณ์เกิดขึ้นอย่างมากมาย สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปดีขึ้น ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าครองชีพเริ่มจะสูง สินค้ามีราคาแพง มีการอพยพโยกย้ายของคนในท้องถิ่นอื่นเข้ามาในชุมชนมาก มีคนแปลกหน้ามากขึ้น สังคมกลายเป็นสังคมคนเมือง มีคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้น การทำมาค้าขายในชุมชนมีมากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นกว่าเดิม มีการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น การสื่อสารคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนเริ่มมี

ความหนาแน่นทำให้สภาพแวดล้อมเริ่มเสื่อมโทรม การจราจรในเขตตำบลเริ่มติดขัด อากาศไม่บริสุทธิ์เหมือนเดิม อากาศเสีย มีมลภาวะทางเสียง ทางอากาศ มีประชาชน บางคนเริ่มได้รับสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จนกระทั่งเป็นอันตรายต่อชีวิต ประชาชนที่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ไม่สามารถทำผลผลิตได้ เพราะฝนไม่ตกตามฤดูกาล อีกทั้ง วิกฤตกังวลเกี่ยวกับมลภาวะที่อาจจะ เป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตจากโรงงานอุตสาหกรรม ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงชุมชน

ตอนที่ 4 ผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 4 นี้ ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยการวิเคราะห์และสรุปภาพรวมของความคิดเห็นแยกออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชน

ตอนที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ในความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชน

ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน พอสรุปผลกระทบได้ดังนี้

ผลกระทบในด้านดี

1. ประชาชนจะมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น
2. ราคาที่ดินจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนจะมีการขายที่ดินมากขึ้น

3. การติดต่อสื่อสารต่างๆจะดีขึ้น การคมนาคมจะสะดวก มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้มากขึ้น ประชาชนได้รับข่าวสารต่างๆเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและทั่วโลก

4. สภาพชุมชนโดยทั่วไปจะมีความเจริญ การพัฒนาทางวัตถุจะมีมากขึ้น มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการจะมีมากขึ้น

ผลกระทบในด้านไม่ดี

1. อัตราค่าครองชีพของประชาชนจะสูงขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชนจะต้องประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อันจะเป็นผลให้มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น

2. การสาธารณสุข สาธารณูปโภคจะมีไม่เพียงพอ เพราะจะมีแรงงานหลังไหลเข้ามามากในชุมชน ทำให้สภาพชุมชนแออัดและเสื่อมโทรม บุคลากรทางด้านสาธารณสุขจะมีไม่เพียงพอกับการขยายตัวของชุมชน

3. การจราจรจะติดขัด อุบัติเหตุทางการจราจรจะมีมากขึ้น

4. เกิดปัญหาด้านมลภาวะ ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และทางเสียง รวมทั้งปัญหาขยะ และกากอุตสาหกรรม ทำให้คุณภาพชีวิตของคนเสื่อมลง

5. จะมีความขัดแย้งในการประกอบการแต่ละสาขาธุรกิจ กลุ่มผู้ประกอบการอาจเกิดการขัดแย้งกันได้ในแต่ละสาขาเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาในแต่ละสาขาเศรษฐกิจให้ชัดเจนมีการแบ่งโซนนิ่งและจัดสรรการใช้น้ำ

6. จะมีการบุกรุกที่ดินสาธารณะมากขึ้น เพราะพื้นที่ตามแนวชายหาด จะเป็นพื้นที่ที่ให้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสูง ทำให้มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจ

7. เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมจะมีบทบาทมากขึ้น ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมจะมีบทบาทลดลง

8. วัฒนธรรมท้องถิ่นจะถูกกลืนลง มีวัฒนธรรมที่เป็นสากลหลังไหลเข้ามาในชุมชน คนวัยทำงานจะหลงใหลวัฒนธรรมเมืองและละเลยวัฒนธรรมพื้นฐาน เกิดสถานเริงรมย์อันจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในอนาคต

ตอนที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ในความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป

ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน พอสรุปผลกระทบได้ดังนี้

ผลกระทบในด้านดี

1. ประชาชนจะมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น
2. ราคาที่ดินจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนจะมีการขายที่ดินมากขึ้น
3. สภาพชุมชนโดยทั่วไปจะมีความเจริญรุ่งเรือง การคมนาคมสะดวก มีการพัฒนาทางวัดมากขึ้น ธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการจะมีมากขึ้น

ผลกระทบในด้านไม่ดี

1. อัตราค่าครองชีพของประชาชนจะสูงขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชนจะต้องประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อันจะเป็นผลให้มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น
2. อากาศจะร้อนมากกว่า ฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล น้ำฝนที่ตกลงมาจะไม่สามารถนำมาดื่มกินได้
3. เกิดปัญหาเป็นพิษทางมลภาวะทางน้ำ ทางอากาศ และทางเสียง รวมทั้งปัญหาขยะ และกากอุตสาหกรรม จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตของประชาชนในบริเวณชุมชน ทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บชนิดใหม่ ๆ ระบาด ทำให้คุณภาพชีวิตของคนจะแย่ลง
4. เกิดแหล่งเสื่อมโทรมในชุมชน การจราจรในเขตเมืองจะติดขัด
5. วัฒนธรรมท้องถิ่นจะถูกละเลย มีวัฒนธรรมที่เป็นสากลหลั่งไหลเข้ามาในชุมชน คนวัยทำงานจะหลงไหลวัฒนธรรมเมืองและละเลยวัฒนธรรมพื้นฐาน เกิดสถานเริงรมย์อันจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในอนาคต
6. ความร่วมมือในชุมชนจะด้อยลง สังคมจะเป็นสังคมเมือง มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น คุณธรรมด้านจิตใจจะเสื่อมลง ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน วิถีชีวิตจะเป็นวิถีชีวิตแบบคนเมือง ต่างคนต่างอยู่ ขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการทำการวิจัยเรื่องการศึกษาอิทธิพลของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตะวันออก ที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน บริเวณ ต.มาบตาพุด อ.เมือง จ.ระยอง ครั้งนี้ พอสรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ต.มาบตาพุด จ.ระยอง ก่อนและหลังดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในความคิดเห็นของ ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปในชุมชน

2. เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชน ต.มาบตาพุด จ.ระยอง ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ใน 5 หมู่บ้าน ในตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการอย่างน้อยเป็นเวลา 5 ปี คือ ต้องอยู่ในชุมชนนี้ ก่อน พ.ศ. 2529 และขณะที่ทำการวิจัยก็ยังอาศัยอยู่ในบริเวณเดิมหรือชุมชนเดิม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ประชาชนอยู่ในขอบข่ายของประชากร จำแนกเป็น

- ผู้นำชุมชน
- ประชาชนทั่วไป

ตัวแปรตาม

- สภาพทางสังคม ก่อนและหลังการดำเนินการโครงการ
- สภาพทางวัฒนธรรม ก่อนและหลังการดำเนินการโครงการ

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างประชาชนที่ใช้ในการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ

1. สุ่มหมู่บ้านจากตำบลมาบตาพุดมา 2 หมู่บ้าน จากหมู่บ้านทั้งหมดในตำบลมาบตาพุดจำนวน 5 หมู่บ้าน

2. สุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปมาโดยวิธีการจงใจเลือก (Purposive Sampling) เพื่อทำการสัมภาษณ์ จำนวนหมู่บ้านละ 20 คน จำแนกเป็นผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป กลุ่มละ 10 คน ในแต่ละหมู่บ้าน โดยเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย ได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์ รวม 40 คน โดยนัดหมายทำการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยและผู้ช่วย ระหว่าง วันที่ 1 มกราคม 2537-31 มกราคม 2537

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ

1. การศึกษาเอกสาร ได้แก่การศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล สถิติ ต่างๆของตำบลมาบตาพุด ได้แก่ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาตำบล สำนักงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด ที่ว่าการอำเภอเมืองระยอง สำนักงานจังหวัดระยอง ฯลฯ

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน ในตำบลมาบตาพุดก่อนและหลังการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็นตอนๆดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และสถานภาพทางสังคม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาบตาพุด ก่อนและหลังดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาบตาพุด

วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. ขอความร่วมมือจากสำนักงานจังหวัดระยอง ที่ว่าการอำเภอเมืองระยอง สำนักงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด สำนักงานก้านันตำบลมาบตาพุด สำนักงานผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนต่างๆในตำบลมาบตาพุด ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆของแต่ละหน่วยงาน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด

2. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กระทำโดยการเก็บข้อมูลสนาม โดยการขอสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปที่สุ่มได้ ในหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่สุ่มมาได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่ได้ศึกษามาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำบลมาบตาพุด ได้วิเคราะห์โดยการสรุปและบรรยายให้เห็นสภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด ในลักษณะการบรรยายสรุปประกอบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกัน

2.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ในตอนที่ 1 ของแบบสัมภาษณ์ ใช้ค่าร้อยละ (%) ในการวิเคราะห์

2.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 โดยการสรุปคำตอบในแต่ละประเด็นในแต่ละข้อโดยภาพรวมของแต่ละกลุ่มและเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะการบรรยายจากคำตอบที่เป็นภาพรวมของคนส่วนใหญ่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ จะเสนอเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 40 คน โดยจำแนกเป็นผู้นำชุมชน 20 คน และประชาชนทั่วไป 20 คน เมื่อจำแนกตามเพศเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เมื่อรวมทั้งสองกลุ่มพบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 67.50 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 32.50 และเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีอายุอยู่ระหว่าง 36-40 ปี ทั้งสองกลุ่ม เมื่อรวมทั้งสองกลุ่มแล้วพบว่าอายุของผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.00 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.50

ตอนที่ 2 สถานภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของตำบลมาบตาพุด พบว่าตำบลมาบตาพุด มีสภาพทั่วไปพอสรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลมาบตาพุด เดิมเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรมและประมง ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ไร่มันสำปะหลังและปริมังชายฝั่ง แต่ในสภาพปัจจุบันมาบตาพุดได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) เป็นต้นมา จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2535-2539)

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-6 กำหนดให้พื้นที่ตำบลมาบตาพุด เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยกำหนดให้เป็นแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหลักของประเทศ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่อาศัยก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ โดยการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึกและชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด เป็นผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จากการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมดังกล่าว ก่อให้เกิดการลงทุนและการอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องมากมาย ทำให้

สภาพการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น

ตำบลมาบตาพุด อยู่ในเขตอำเภอเมืองระยอง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดระยอง ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร มาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามทางหลวงหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ระยะทาง 204 กิโลเมตร

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลมาบตาพุด อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเนินพระ ตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

2. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปของตำบลมาบตาพุด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและเนินลูกฟูกอยู่ทางทิศตะวันตกซึ่งทอดยาวไปทางทิศตะวันออก

3. ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลมาบตาพุด มีภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ลมทะเลพัดผ่านตลอดปี อากาศอบอุ่นไม่ร้อนจัด บริเวณชายฝั่งทะเลเย็นสบาย

4. การคมนาคม

ทางบก ตำบลมาบตาพุด มีถนนสายหลักที่สำคัญคือ

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) โดยเริ่มจากกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ซึ่งเป็นถนนสายเศรษฐกิจของภาคตะวันออก รวมระยะทาง 390 กิโลเมตร

2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 36 (พัทลุง-ระยอง) จากอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี (แยกกระทิงลาย) มาจังหวัดระยอง ระยะทางประมาณ 75 กิโลเมตร เป็นเส้นทางเชื่อมไปสู่จังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด

3. ถนนเลียบเมืองหมายเลข 36 (ถนนสุขประยูร) เป็นถนนแยกจากอำเภอเมืองชลบุรี ไปสู่จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เป็นถนนเลียบเมืองสายใหม่ ถนนสายนี้นับว่าเป็นสายที่ช่วยย่นระยะทางจากกรุงเทพฯ มาได้มาก ทำให้มีผู้นิยมใช้เส้นทางสายนี้มาก

ทางรถไฟ

มีทางรถไฟต่อจากรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือจากอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เข้ามาในการนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ทางอากาศ

สนามบินอู่ตะเภา เป็นสนามบินที่อยู่ใกล้ตำบลมาบตาพุด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เป็นสถานที่ขึ้นลงของสายการบินภายในประเทศ

5. สภาพประชากร

เมื่อสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2536 ตำบลมาบตาพุดมีประชากรทั้งสิ้น 24,859 คน เป็นชาย 13,364 คน เป็นหญิง 11,495 คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 16,033 คน เป็นชาย 8,232 คน เป็นหญิง 7,801 คน จำนวนครัวเรือน 8,617 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 167 คน ต่อตารางกิโลเมตร

6. ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ บางส่วนนับถือศาสนาอิสลาม มีวัดทางพระพุทธศาสนา จำนวน 10 วัด และมีมัสยิดของศาสนาอิสลามจำนวน 3 แห่ง

7. สภาพเศรษฐกิจ

เดิมประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ประมงชายฝั่ง แต่ในสภาพปัจจุบัน มาบตาพุดได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงมีโรงงานต่างๆเกิดขึ้นมากมาย ทั้งในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และนอกเขตนิคมฯ ประชาชนจึงหันมาประกอบอาชีพทางด้านพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม และรับจ้างทั่วไปกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนมีงานทำมากกว่า 5 ปีที่แล้ว

นอกจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งมีโรงงานต่างๆเกิดขึ้นมากมายดังกล่าวมาแล้วแล้ว ภายในเขตเทศบาลยังมีตลาดสด 3 แห่ง โรงแรมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว สถานบริการน้ำมัน 8 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 2 แห่ง สถานีตำรวจภูธร 2 แห่ง เขตสืบสวนสอบสวน 4 แห่ง ชุมสายโทรศัพท์ 2 แห่ง ศูนย์โทรคมนาคม หมวดการทางมาบตาพุด การไฟฟ้ามาบตาพุด การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ทัดตสถานเปิดห้วยโป่ง ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง สถานเยาวชนบ้านห้วยโป่ง โรงพยาบาลสาขาระยอง โรงพยาบาลสาขาบ้านฉาง ด้านตรวจคนเข้าเมือง ศาลกากร กองนำร่องศูนย์ชีวอนามัย และมีธนาคารพาณิชย์สำหรับการบริการด้านการเงินอีก จำนวน 8 แห่ง

8. การอุตสาหกรรม

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-6 กำหนดให้พื้นที่ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งกำหนดให้เป็นแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหลักของประเทศ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่อาศัยก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ โดยการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึก และชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด ซึ่งเสร็จสิ้นโครงการระยะที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2533 เป็นผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จากการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการลงทุนและอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องมากมาย ทำให้สภาพการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น

ปัจจุบันในตำบลมาบตาพุด มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงงาน ขนาดกลาง 13 โรง และโรงงานขนาดเล็กจำนวน 80 โรงงาน

9. สถานที่ท่องเที่ยว

เกาะสะเก็ด เป็นเกาะเล็กๆ ในเขตตำบลมาบตาพุด มีที่พักและร้านอาหารเหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เพราะมีบรรยากาศดี ธรรมชาติสวยงาม

หาดทรายทอง อยู่ในเขตตำบลมาบตาพุดแยกขวาจากถนนสุขุมวิท กิโลเมตรที่ 208 เข้าไปประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นสถานที่ตากอากาศชายทะเลที่สะอาด สวยงามและมีหาดทรายขาวสะอาดเป็นแนวยาว

ตลาดนัดมาบตาพุด มีเป็นประจำทุกวันศุกร์

10. โครงสร้างพื้นฐาน

ถนน ในตำบลมาบตาพุด มีถนนจำนวน 70 สาย รวมความยาว 126.83 ก.ม. แยกเป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ จำนวน 17 สาย รวมความยาว 32.58 กิโลเมตร ถนนลูกรังจำนวน 46 สาย รวมความยาว 80.97 ก.ม. ถนนดินเดิม จำนวน 7 สาย รวมความยาว 13.28 ก.ม. สะพานจำนวน 23 แห่ง ท่อระบายน้ำ จำนวน 24 แห่ง

การระบายน้ำ เนื่องจากแต่เดิมถนนบางสายในเขตเทศบาลไม่มีท่อระบายน้ำและบางแห่งชำรุด ดังนั้นเมื่อฤดูฝนจึงทำให้เกิดน้ำท่วมขังขึ้น เทศบาลจึงเริ่มดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงถนน พร้อมกับการวางท่อระบายน้ำขนาดมาตรฐานด้วย ซึ่งปัญหาเรื่องถนนชำรุดและน้ำท่วมขังก็จะลดน้อยลง

ไฟฟ้าสาธารณะ การบริการไฟฟ้าสาธารณะยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ กับความต้องการของประชาชน จากการสำรวจและสอบถามความต้องการพบว่าประชาชนเสนอให้มีการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะในอีกหลายแห่ง ซึ่งทางเทศบาลจะร่วมมือกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมาบตาพุด ขยายเขตบริการไฟฟ้าสาธารณะให้ครบทุกจุดที่จำเป็นโดยเร่งด่วนต่อไป

ไปรษณีย์โทรเลขและโทรศัพท์ ในเขตตำบลมาบตาพุด มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 2 แห่ง ที่ทำการชุมสายโทรศัพท์ 2 แห่ง และศูนย์โทรคมนาคม 1 แห่ง ฯลฯ

11. สภาพทางสังคม

การสาธารณสุขและการอนามัย ในตำบลมาบตาพุดมีสถานอนามัยจำนวน 2 แห่ง คลินิกเอกชนจำนวน 7 แห่ง มีแพทย์จำนวน 7 คน ซึ่งพบว่ายังขาดแคลนบุคลากรด้านนี้อยู่

การกำจัดขยะมูลฝอย ปริมาณขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เทศบาลดำเนินการเก็บขนและกำจัด เมื่อปี พ.ศ.2534 จำนวน 26 ตัน/วัน ปี พ.ศ.2535 จำนวน 32 ตัน/วัน ปี พ.ศ.2536 จำนวน 38.2 ตัน/วัน ปี พ.ศ.2537 จำนวน 44.5 ตัน/วัน และปี พ.ศ.2538 จำนวน 55.28 ตัน/วัน (ปริมาณเพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ 25 ของทุกปี)

การศึกษา การศึกษาในตำบลมาบตาพุด แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ระดับก่อนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 2 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 2 โรงเรียน

ระดับประถมศึกษา

สังกัดเทศบาลตำบลมาบตาพุด จำนวน 1 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 9 โรงเรียน

ระดับมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

12. โครงการพัฒนา

ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ทางเทศบาลตำบลมาบตาพุด ยังมีโครงการพัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนา ดังนี้

1. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
3. โครงการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. โครงการพัฒนาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติ
5. โครงการปรับปรุงระบบบริหารการจัดการ
6. โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการพื้นฐาน

ตอนที่ 3 สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ก่อนและหลังดำเนินการโครงการ ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 นี้ ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยการวิเคราะห์และสรุปภาพรวมของความคิดเห็น แยกออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ก่อนดำเนินการโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

1. ผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ที่รองลงมาก็คือการทำกรประมง ค้าขาย รับจ้างทั่วไป และรับราชการตามลำดับ วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พอมีกินมีใช้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย การดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชนมักจะเกี่ยวข้องกับด้านเกษตรกรรม ประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่นที่สำคัญที่ประชาชนให้ความสำคัญได้แก่การทำบุญและประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันสำคัญอื่นๆเช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น สภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมจะอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยดี สินค้ายังราคาถูกลง ประชาชนมีฐานะปานกลางเป็นส่วนใหญ่และมีส่วนน้อยที่ยากจน มีวิถีชีวิตแบบสังคมชนบท เอื้อเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่สมัครสมานกลมเกลียวกัน ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและเรียบง่าย สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นลักษณะชนบทโดยทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นทุ่งนา และมีการปลูกไร่มันสำปะหลัง มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ สวยงาม สภาพอากาศดี และยังมีความบริสุทธิ์มาก การจราจรไม่คับคั่ง สะดวก และที่ดินยังมีราคาถูก

2. ประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม เช่น การทำไร่ ทำสวน ที่รองลงมา ก็คือ การทำการประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ประมง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยว วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย มีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ประชาชนบางส่วนต้องอพยพไปทำงานในท้องถิ่นอื่น มีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบาก หาเช้ากินค่ำ การดำเนินชีวิตของประชาชนหนักไปในทางเกษตรกรรม ประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่นที่สำคัญที่ประชาชนให้ความสำคัญได้แก่การทำบุญและประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันสำคัญอื่นๆ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ตรุษจีน การทำบุญรอบตลาด การทำบุญข้าวหลาม ซึ่งเป็นประเพณีของท้องถิ่น การบวชนาค เป็นต้น สภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมจะอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยดี คือ ประชาชนมีฐานะปานกลางค่อนข้างต่ำ เศรษฐกิจยังไม่รุ่งเรือง มีวิถีชีวิตแบบสังคมชนบท เอื้อเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่สมัคสมานกลมเกลียวกัน ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและเรียบง่าย สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นลักษณะชนบทโดยทั่วไป เป็นชุมชนขนาดเล็ก อยู่กับแบบเรียบง่าย ยังไม่มีตึกหรืออาคารใหญ่ ประชาชนยังไม่หนาแน่น การคมนาคมยังไม่คับคั่ง การไปมาสะดวก แต่ที่เห็นเด่นชัดคือสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนดี และอากาศชายทะเลยังบริสุทธิ์

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม หลังการดำเนินการโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

1. ผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลมาบตาพุด หลังการดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพ พบว่ามีการเปลี่ยนการประกอบอาชีพจากการทำเกษตรกรรม มาเป็นรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีการทำมาค้าขายกันมากขึ้น วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง มีการแก่งแย่งกันทำมาหากิน แข่งขันกันหางานทำ ประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมยังคงอยู่ในวันสำคัญทางศาสนาแต่วัฒนธรรมและประเพณีเก่าๆของท้องถิ่นเริ่มถูกละเลยและเสื่อมถอย อีกทั้งที่เห็นได้เด่นชัดคือ มีสถาบันบันเทิง เริงรณเกิดขึ้นอย่างมากมาย สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปดีขึ้น ประชาชนมีงานทำ

มีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าครองชีพเริ่มจะสูง สินค้ามีราคาแพง มีการอพยพโยกย้ายของคนในท้องถิ่นอื่นเข้ามาในชุมชนมาก มีคนแปลกหน้ามากขึ้น สังคมกลายเป็นสังคมคนเมือง มีคติอาชญากรรมเพิ่มขึ้น การทำมาค้าขายในชุมชนมีมากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นกว่าเดิม มีการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น การสื่อสารคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนเริ่มมีความหนาแน่น สภาพแวดล้อมเริ่มเสื่อมโทรม การจราจรในเขตตำบลเริ่มติดขัด อากาศไม่บริสุทธิ์เหมือนเดิม อากาศเสีย มีมลภาวะในอากาศ อากาศชายทะเลไม่บริสุทธิ์ดังก่อน นักท่องเที่ยวทางธรรมชาติเริ่มลดลง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ประชาชนที่ยังประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมอยู่ไม่สามารถทำผลผลิตได้เท่าเดิม ประชาชนไม่กล้านำน้ำฝนมาบริโภคได้ดังแต่ก่อน มีความหวาดระแวงภัยอันตรายต่างๆที่จะเกิดมาจากโรงงาน เพราะการไม่ได้รับข่าวสารที่เพียงพอ

2. ประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลมาบตาพุด หลังการดำเนินการโครงการ ดังนี้ คือ สภาพการประกอบอาชีพพบว่า มีการเปลี่ยนการประกอบอาชีพจากการทำเกษตรกรรม มาเป็นรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีการทำมาค้าขายมากขึ้น วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการขายที่ดินของคนในชุมชน ทำให้มีการใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย เพื่อสรรหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในชีวิตประจำวัน ประชาชนบางส่วนต้องดิ้นรนหาเงินเพื่อหาสิ่งอำนวยความสะดวก มีการแก่งแย่งกันทำมาหากิน แข่งขันกันหางานทำ มีสภาพของการเห็นแก่ตัว ส่วนด้านประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นยังเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงแต่เริ่มถูกละเลยและเสื่อมลงจากคนรุ่นใหม่ อีกทั้งที่เห็นได้เด่นชัดคือมีสถานบันเทิง เรืองรองเกิดขึ้นอย่างมากมาย สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปดีขึ้น ประชาชนมีงานทำมีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าครองชีพเริ่มจะสูง สินค้ามีราคาแพง มีการอพยพโยกย้ายของคนในท้องถิ่นอื่นเข้ามาในชุมชนมาก มีคนแปลกหน้ามากขึ้น สังคมกลายเป็นสังคมคนเมือง มีคติอาชญากรรมเพิ่มขึ้น การทำมาค้าขายในชุมชนมีมากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นกว่าเดิม มีการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น การสื่อสารคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนเริ่มมีความหนาแน่นทำให้สภาพแวดล้อมเริ่มเสื่อมโทรม การจราจรในเขตตำบลเริ่มติดขัด

อากาศไม่บริสุทธิ์เหมือนเดิม อากาศเสีย มีมลภาวะทางเสียง ทางอากาศ มีประชาชนบางคนเริ่มได้รับสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จนกระทั่งเป็นอันตรายต่อชีวิต ประชาชนที่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ไม่สามารถทำผลผลิตได้ เพราะฝนไม่ตกตามฤดูกาล อีกทั้งวิตกกังวลเกี่ยวกับมลภาวะที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตจากโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่บริเวณใกล้เคียงชุมชน

ตอนที่ 4 ผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 4 นี้ ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยการวิเคราะห์และสรุปภาพรวมของความคิดเห็นแยกออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชน

ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน พอสรุปผลกระทบได้ดังนี้

ผลกระทบในด้านดี

1. ประชาชนจะมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น
2. ราคาที่ดินจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนจะมีการขายที่ดินมากขึ้น
3. การติดต่อสื่อสารต่างๆจะดีขึ้น การคมนาคมจะสะดวก มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้มากขึ้น ประชาชนได้รับข่าวสารต่างๆเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและทั่วโลก
4. สภาพชุมชนโดยทั่วไปจะมีความเจริญ การพัฒนาทางวัตถุจะมีมากขึ้น มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการจะมีมากขึ้น

ผลกระทบในด้านไม่ดี

1. อัตราค่าครองชีพของประชาชนจะสูงขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชนจะต้องประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อันจะเป็นผลให้มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น
2. การสาธารณสุข สาธารณูปโภคจะมีไม่เพียงพอ เพราะจะมีแรงงานหลังไหลเข้ามามากในชุมชน ทำให้สภาพชุมชนแออัดและเสื่อมโทรม บุคลากรทางด้านสาธารณสุขจะมีไม่เพียงพอกับการขยายตัวของชุมชน
3. การจราจรจะติดขัด อุบัติเหตุทางการจราจรจะมีมากขึ้น
4. เกิดปัญหาด้านมลภาวะ ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และทางเสียง รวมทั้งปัญหาขยะ และกากอุตสาหกรรม ทำให้คุณภาพชีวิตของคนเสื่อมลง
5. จะมีความขัดแย้งในการประกอบการแต่ละสาขาธุรกิจ กลุ่มผู้ประกอบการอาจเกิดการขัดแย้งกันได้ในแต่ละสาขาเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาในแต่ละสาขาเศรษฐกิจให้ชัดเจนมีการแบ่งโซนนิ่งและจัดสรรการใช้น้ำ
6. จะมีการบุกรุกที่ดินสาธารณะมากขึ้น เพราะพื้นที่ตามแนวชายหาด จะเป็นพื้นที่ที่ให้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสูง ทำให้มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจ
7. เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมจะมีบทบาทมากขึ้น ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมจะมีบทบาทลดลง
8. วัฒนธรรมท้องถิ่นจะถูกกลืนลงเลย มีวัฒนธรรมที่เป็นสากลหลังไหลเข้ามาในชุมชน คนวัยทำงานจะหลงไหลวัฒนธรรมเมืองและละเลยวัฒนธรรมพื้นฐาน เกิดสถานเริงรมย์อันจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในอนาคต

ตอนที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ในความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป

ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน พอสรุปผลกระทบได้ดังนี้

ผลกระทบในด้านดี

1. ประชาชนจะมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น
2. ราคาที่ดินจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนจะมีการขายที่ดินมากขึ้น
3. สภาพชุมชนโดยทั่วไปจะมีความเจริญรุ่งเรือง การคมนาคมสะดวก มีการพัฒนาทางวัตถุมากขึ้น ธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการจะมีมากขึ้น

ผลกระทบในด้านไม่ดี

1. อัตราค่าครองชีพของประชาชนจะสูงขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชนจะต้องประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อันจะเป็นผลให้มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น
2. อากาศจะร้อนมากกว่า ฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล น้ำฝนที่ตกลงมาจะไม่สามารถนำมาดื่มกินได้
3. เกิดปัญหาเป็นพิษทางมลภาวะทางน้ำ ทางอากาศ และทางเสียง รวมทั้งปัญหาขยะ และกากอุตสาหกรรม จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตของประชาชนในบริเวณชุมชน ทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บชนิดใหม่ๆระบาด ทำให้คุณภาพชีวิตของคนจะแย่ลง
4. เกิดแหล่งเสื่อมโทรมในชุมชน การจราจรในเขตเมืองจะติดขัด
5. วัฒนธรรมท้องถิ่นจะถูกละเลย มีวัฒนธรรมที่เป็นสากลหลั่งไหลเข้ามาในชุมชน คนวัยทำงานจะหลงไหลวัฒนธรรมเมืองและละเลยวัฒนธรรมพื้นฐาน เกิดสถานเริงรมย์อันจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในอนาคต
6. ความร่วมมือในชุมชนจะด้อยลง สังคมจะเป็นสังคมเมือง มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น คุณธรรมด้านจิตใจจะเสื่อมลง ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน วิถีชีวิตจะเป็นวิถีชีวิตแบบคนเมือง ต่างคนต่างอยู่ ขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยจะเห็นว่า โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบในทางลบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของสังคมด้วย โดยที่โครงการนี้เป็นโครงการระดับประเทศ ดังนั้นหน่วยงานทางราชการ

และภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป จะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะแก่ทุกๆฝ่ายดังนี้

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการนี้ ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบข้อเท็จจริง ความเคลื่อนไหวต่างๆของโครงการ ความก้าวหน้าของโครงการ เพื่อที่ประชาชนที่เกี่ยวข้องจะได้วางแผนการดำเนินการกิจการต่างๆล่วงหน้า เพื่อให้สอดคล้องกับผลกระทบที่จะตามมา

2. ควรจะต้องมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การใช้และการอนุรักษ์ การปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ฝึกอบรมอย่างถูกต้องและถูกวิธี โดยการให้ความรู้นี้อาจจะทำได้โดยผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกวิถีทาง เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ป้ายประกาศ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว ไปสเตอร์ เป็นต้น

3. ควรจะต้องมีการสร้างสถานพักผ่อนหย่อนใจหรือที่ออกกำลังกายให้แก่ประชาชนให้มากขึ้น เพราะในอนาคตรวมภาวะต่างๆที่จะเกิดขึ้นอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน การมีสถานที่ดังกล่าวอย่างเพียงพอจะทำให้ช่วยลดปัญหาด้านสุขภาพลงได้

4. ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ พยายามให้มีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมใหม่ให้เข้ากับวัฒนธรรมเดิม ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม มีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าในท้องถิ่นของตน โดยอาจจะให้สถาบันการศึกษาต่างในชุมชนเป็นศูนย์ประสานงานทางด้านวัฒนธรรม จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น และจัดทำเอกสาร ผลิตสื่อ ทางวัฒนธรรมออกเผยแพร่

5. ควรมีการวางมาตรการป้องกันกำบังการป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ อันจะช่วยทำให้ลดมลภาวะที่เป็นพิษต่างๆ หน่วยงานทางราชการและเอกชนในท้องถิ่นจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในด้านนี้

6. ควรมีการวางมาตรการในการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน โดยให้มีการกวดขันในด้านการปราบปรามอาชญากรรมทุกชนิด การปราบปรามอาวุธปืน อาวุธสงคราม และยาเสพติด โดยเน้นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่ซุกซ่อนและตั้งแหล่งสกัดตามแหล่งชุมชนต่างๆในชุมชนมาบตาพุดที่กำลังเจริญเติบโต และมีแหล่งเสื่อมโทรมมากขึ้น

บรรณานุกรม

กองบรรณาธิการกรุงเทพมหานครธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร ฉบับพิเศษ : ทศวรรษหน้าอิสเทิร์นซีบอร์ด.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2533.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. การพัฒนาพื้นที่บริเวณ

ชายฝั่งทะเลตะวันออก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก, 2531.

_____. สรุปแนวทางพัฒนาภาคตะวันออกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534). กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาภาคกลางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530.

ชายฝั่งทะเลตะวันออก, 2531.

เทศบาลตำบลมาบตาพุด, สำนักงาน. เอกสารที่ระลึกพิธีเปิดศูนย์ราชการมาบตาพุด.

กรุงเทพฯ : พีวเจอร์เพรส, 2539.

_____. เอกสารแนะนำเทศบาลตำบลมาบตาพุด. เอกสารอัดสำเนา, 2536.

บุญเดิม พันรอบ และภารดี มหาจันทร์. การสำรวจลักษณะสังคมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ภาคตะวันออก. ชลบุรี : โครงการวิจัยภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. เอกสารอัดสำเนา, 2522.

ภารดี มหาจันทร์. การศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ในแผนพัฒนาพื้นที่

ชายฝั่งทะเลตะวันออก. ชลบุรี : ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. เอกสารอัดสำเนา, 2533.

ระยอง, สำนักงานจังหวัด. เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ :

ประชุมทองการพิมพ์, 2537.

_____. เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ : ประชุมทองการพิมพ์,

2535.

ศึกษาธิการจังหวัดระยอง, สำนักงาน. สถิติการศึกษาจังหวัดระยอง 2538. ระยอง :

เอกสารอัดสำเนา, 2538.

_____. สถิติการศึกษาจังหวัดระยอง 2538. ระยอง : เอกสารอัดสำเนา, 2538.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลมาบตาพุด
ก่อนและหลังการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

ตอนที่ 1 สภาพภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. เพศของผู้ตอบ ชาย
 หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. ที่อยู่ ในเขตเทศบาล
 นอกเขตเทศบาล
4. สถานภาพทางสังคม ผู้นำชุมชน ระบุ.....
 ประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาบตาพุด ก่อนและหลังดำเนินการ
โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

2.1 ท่านคิดว่าก่อนที่จะมีการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

สภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาบตาพุด เป็นอย่างไร

1) สภาพการประกอบอาชีพ.....

.....
.....

2) วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน.....

.....
.....

3) ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สำคัญที่มีการประกอบพิธีกรรมประจำปี
มีอะไรบ้าง ระยะเวลา.....

.....

4) สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่น ก่อนโครงการดำเนินการ.....

.....

.....

5) ความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไปในชุมชน ก่อนดำเนินการโครงการ

.....

.....

6) สภาพของชุมชนโดยทั่วไป ก่อนมีโครงการ.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่าหลังจากที่มีการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
สภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาพบตาพบ เป็นอย่างไร

1) สภาพการประกอบอาชีพ.....

.....

.....

2) วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน.....

.....

.....

3) ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สำคัญที่มีการประกอบพิธีกรรมประจำปี
มีอะไรบ้าง ระยะเวลา.....

.....

.....

4) สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่น หลังจากมีการดำเนินการโครงการ.....

.....

.....

5) ความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไปในชุมชน หลังการดำเนินการโครงการ

.....
.....

6) สภาพของชุมชนโดยทั่วไป หลังจากมีการดำเนินโครงการ.....

.....
.....

**ตอนที่ 3 ผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกที่มีต่อชุมชนบริเวณ
ตำบลมาบตาพุด**

3.1 ผลกระทบในด้านดี (ด้านบวก)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....

3.2 ผลกระทบในด้านไม่ดี (ด้านลบ)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการให้การสัมภาษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ ทางทอง

สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

บทคัดย่อ

การทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล
 ตะวันออก ที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน บริเวณ ต.มาบตาพุด อ.เมือง
 จ.ระยอง ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยคือเพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของ
 ชุมชน ต.มาบตาพุด จ.ระยอง ก่อนและหลังดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล
 ภาคตะวันออก และเพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
 ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชน ต.มาบตาพุด จ.ระยอง
 ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปในชุมชน ในการทำการวิจัยครั้งนี้
 ได้ทำการสัมภาษณ์ ประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ในตำบลมาบตาพุด ก่อนดำเนินการโครงการ
 อย่างน้อยเป็นเวลา 5 ปี คือ ต้องอยู่ในชุมชนนี้ ก่อน พ.ศ.2529 และขณะที่ทำการวิจัย
 ก็ยังอาศัยอยู่ในบริเวณเดิมหรือชุมชนเดิมจำนวน 40 คน ใน 2 หมู่บ้าน เป็นผู้นำชุมชน 20
 คน และประชาชนทั่วไป 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ
 การศึกษาเอกสาร ได้แก่การศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล สถิติ
 ต่างๆของตำบลมาบตาพุดได้แก่ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาตำบล สำนักงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด
 ที่ว่าการอำเภอเมืองระยอง สำนักงานจังหวัดระยอง ฯลฯ และ แบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์
 ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน ในตำบล
 มาบตาพุดก่อนและหลังการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ พบว่าผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป มีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ก่อนดำเนินการโครงการไปในแนวทางเดียวกัน
 คือมีความคิดเห็นว่า ส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ที่รอง
 ลงมาก็คือการทำประมง ถ้ายาย รับจ้างทั่วไป และรับราชการตามลำดับ วิถีชีวิตของ
 คนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พอมีกินมีใช้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย การดำเนินชีวิต
 ส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชนมักจะเกี่ยวข้องกับด้านเกษตรกรรม ประเพณีที่สำคัญใน
 ท้องถิ่นที่สำคัญที่ประชาชนให้ความสำคัญได้แก่การทำบุญและประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทาง
 พุทธศาสนาเช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันสำคัญอื่นๆเช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์
 วันลอยกระทง เป็นต้น สภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมจะอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยดีสินค้ายังราคาถูก

ประชาชนมีฐานะปานกลาง เป็นส่วนใหญ่และมีส่วนน้อยที่ยากจน มีวิถีชีวิตแบบสังคมชนบท เอื้อเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่สมัคสมานกลมเกลียวกัน ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและเรียบง่าย สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นลักษณะชนบทโดยทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นทุ่งนา และมีการปลูกไผ่มันสำปะหลัง มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ สวยงาม สภาพอากาศดีและยังมีความบริสุทธิ์มาก การจราจรไม่คับคั่ง สะดวก และที่ดินยังมีราคาถูก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม หลังการดำเนินการโครงการ พบว่าผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปและประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับว่าหลังการดำเนินการโครงการ สภาพการประกอบอาชีพมีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพจากการทำเกษตรกรรม มาเป็นรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีการทำมาค้าขายกันมากขึ้น วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง มีการแก่งแย่งกันทำมาหากิน แข่งขันกันหางานทำ ประเพณีวัฒนธรรมการทำบุญทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมยังคงอยู่ในวันสำคัญทางศาสนา แต่วัฒนธรรมและประเพณีเก่าๆของท้องถิ่นเริ่มถูกละเลยและเสื่อมเลือน อีกทั้งที่เห็นได้เด่นชัดคือ มีสถานบันเทิงเริงรมย์เกิดขึ้นอย่างมากมาย สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปดีขึ้น ประชาชนมีงานทำมีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าครองชีพเริ่มจะสูง สินค้ามีราคาแพง มีการอพยพโยกย้ายของคนในท้องถิ่นอื่นเข้ามาในชุมชนมาก มีคนแปลกหน้ามากขึ้น สังคมกลายเป็นสังคมคนเมือง มีคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้น การทำมาค้าขายในชุมชนมีมากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นกว่าเดิม มีการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น การสื่อสารคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนเริ่มมีความหนาแน่น สภาพแวดล้อมเริ่มเสื่อมโทรม การจราจรในเขตตำบลเริ่มติดขัด อากาศไม่บริสุทธิ์เหมือนเดิม อากาศเสีย มีมลภาวะในอากาศ อากาศชายทะเลไม่บริสุทธิ์ดังก่อน นักท่องเที่ยวทางธรรมชาติเริ่มลดลง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ประชาชนที่ยังประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมอยู่ไม่สามารถทำผลผลิตได้เท่าเดิม ประชาชนไม่กล้านำน้ำฝนมาบริโภคได้ดังแต่ก่อน มีความหวาดระแวงภัยอันตรายต่างๆที่จะเกิดมาจากโรงงาน เพราะการไม่ได้รับข่าวสารที่เพียงพอ

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลมาบตาพุด ในความคิดเห็นของผู้นำชุมชน

และประชาชนทั่วไปก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก คือมีความคิดเห็นว่าผลกระทบมี 2 ด้าน คือด้านดีและด้านไม่ดี โดยที่ผลกระทบในด้านดี คือประชาชนจะมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น ราคาที่ดินจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชาชนจะมีการขายที่ดินมากขึ้น การติดต่อสื่อสารต่างๆจะดีขึ้น การคมนาคมจะสะดวก มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้มากขึ้นประชาชนได้รับข่าวสารต่างๆเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและทั่วโลก สภาพชุมชนโดยทั่วไปจะมีความเจริญ การพัฒนาทางวัตถุจะมีมากขึ้นมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการจะมีมากขึ้น ส่วนผลกระทบทางด้านที่ไม่ดีจะมีดังนี้ คือ อัตราค่าครองชีพของประชาชนจะสูงขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชนจะต้องประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อันจะเป็นผลให้มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น การสาธารณสุข สาธารณูปโภคจะมีไม่เพียงพอ เพราะจะมีแรงงานหลังไหลเข้ามามากในชุมชน ทำให้สภาพชุมชนแออัดและเสื่อมโทรม บุคลากรทางด้านสาธารณสุขจะมีไม่เพียงพอกับการขยายตัวของชุมชน การจราจรจะติดขัด อุบัติเหตุทางการจราจรจะมีมากขึ้น เกิดปัญหาด้านมลภาวะ ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และทางเสียง รวมทั้งปัญหาขยะ และกากอุตสาหกรรม ทำให้คุณภาพชีวิตของคนเสื่อมลง จะมีความขัดแย้งในการประกอบการแต่ละสาขาธุรกิจ กลุ่มผู้ประกอบการอาจเกิดการขัดแย้งกันได้ในแต่ละสาขาเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาในแต่ละสาขาเศรษฐกิจให้ชัดเจนมีการแบ่งโซนนิ่งและจัดสรรการใช้น้ำ จะมีการบุกรุกที่สาธารณะมากขึ้น เพราะพื้นที่ตามแนวชายหาด จะเป็นพื้นที่ที่ให้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสูง ทำให้มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจ เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมจะมีบทบาทมากขึ้น ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมจะมีบทบาทลดลง วัฒนธรรมท้องถิ่นจะถูกกลืนไป มีวัฒนธรรมที่เป็นสากลหลังไหลเข้ามาในชุมชน คนวัยทำงานจะหลงใหลวัฒนธรรมเมืองและละเลยวัฒนธรรมพื้นฐาน เกิดสถานเริงรมย์อันจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในอนาคต อากาศจะร้อนมากกว่าฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล น้ำฝนที่ตกลงมาจะไม่สามารถนำมาดื่มกินได้ ความร่วมมือในชุมชนจะด้อยลง สังคมจะเป็นสังคมเมือง มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น คุณธรรมด้านจิตใจจะเสื่อมลง ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน วิถีชีวิตจะเป็นวิถีชีวิตแบบคนเมือง ต่างคนต่างอยู่ ขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน